

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE CİNSEL MİTLERE İNANMA
DÜZEYİNİN ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMALAR İLE
İLİŞKİSİ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
İbrahim Kerem YILMAZ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Emine Zinnur KILIÇ

İSTANBUL-2020

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : İbrahim Kerem YILMAZ
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Üniversite Öğrencilerinde Cinsel Mitlere İnanma Düzeyinin Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ile İlişkisi
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : Psikoloji Anabilim Dalı
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 06/07/2020
- SAYFA SAYISI** : 96
- TEZ DANIŞMANI** : Prof. Dr. Emine Zinnur KILIÇ
- DİZİN TERİMLERİ** : Cinsel Mit, Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar
- TÜKÇE ÖZET** : Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin cinsel mitlere inanma düzeyi ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkiyi incelemektedir.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

İbrahim Kerem Yılmaz

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE CİNSEL MİTLERE İNANMA
DÜZEYİNİN ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMALAR İLE
İLİŞKİSİ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
İbrahim Kerem YILMAZ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Öğr. Üyesi Emine Zinnur KILIÇ

İSTANBUL-2020

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

İbrahim Kerem YILMAZ

. / . / 2020

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İbrahim Kerem YILMAZ'ın “**Üniversite Öğrencilerinde Cinsel Mitlere İnanma Düzeyinin Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ile İlişkisi**” adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan _____

Prof. Dr. Emine Zinnur KILIÇ

(Danışman)

Üye _____

Prof. Dr. Ayten ERDOĞAN

Üye _____

Dr. Öğr. Üyesi Hasan SEZEROĞLU

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

./ . /2020

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin erken dönem uyumsuz şemaları ile cinsel mit inançları arasındaki ilişkinin, bazı sosyodemografik değişkenler ile incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın örneklemini, İstanbul Gelişim Üniversitesi'nde okuyan 179 kadın ve 181 erkek olmak üzere toplam 360 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme yöntemi, olasılıklı olmayan örnekleme türlerinden olan kolay ulaşılabilir örneklemedir. Araştırmada veri toplama araçları olarak; Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Young Şema Ölçeği-Kısa Form-3 (YSÖ-KF3) ve Zilbergeld Cinsel Mit Değerlendirme Envanteri (CMDE) kullanılmıştır.

Verilerin analizinde, SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Çalışmamızda, sosyodemografik değişkenler olarak; cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, ailede kaçınıcı çocuk olma, aylık gelir, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, aile içi şiddet öyküsü ve ilk cinsel bilgi edinme kaynağı yer almıştır. İstatistiksel analizlere göre, evli katılımcılarda cinsel mitlere inanma düzeyi bekarlara göre anlamlı derecede daha fazlayken, erkek katılımcıların cinsel mitlere inanma düzeyi, kadın katılımcılara göre daha azdır. Cinsiyete göre erken dönem uyumsuz şemaların anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. Cinsel mit envanteri toplam puanının, ilk cinsel bilgiyi edinme değişkenine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. İlk cinsel bilgi, en çok arkadaşlardan öğrenilmektedir. Aynı zamanda ilk cinsel bilgiyi porno/erotik filmlerden öğrenenler, diğer tüm gruplara göre daha az cinsel mit inancına sahiptir. Anne ve babanın eğitim durumunun artması, erken dönem uyumsuz şemaları azaltırken; ailede şiddet öyküsünün olması, şema puanlarını arttırmıştır. Cinsel mit envanterinden alınan toplam puan ile erken dönem uyumsuz şema alt boyutları arasında anlamlı derecede negatif yönlü korelasyon bulunmaktadır. Cinsel mit inançlarıyla en yüksek korelasyon katsayıları iç içelik, başarısızlık ve duyguları bastırma şemaları arasındadır. Yapılan regresyon analizi ile erken dönem uyumsuz şemaların, cinsel mit inançlarının %26'sını açıkladığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Cinsel mitler

SUMMARY

The aim of this study is to analyze the correlation between university students' early maladaptive schemas and sexual myth beliefs with some sociodemographic variables.

The sample of the research consists of a total of 360 university students, 179 women and 181 men studying at Istanbul Gelişim University. The sampling method of the research is easily accessible sampling, which is one of the non-probabilistic sampling types. In the research; Socio-Demographic Information Form, Young Schema Questionnaire-Short Form-3 (YSÖ-KF3) and Zilbergeld Sexual Myth Assessment Inventory used as data collection tools.

SPSS 22.0 software was used in the analysis of the data. In our study, as socio-demographic variables; gender, marital status, education level, what child in the family (the order from eldest to the youngest), monthly income, mother's education level, father's education level, family violence history and the first source of receiving sexual information. According to statistical analysis, while the level of believing in sexual myths in married participants is significantly higher than in singles the level of believing in sexual myths in male participants is less than that of female participants. It was observed that early incompatible schemas differ significantly according to gender. It was determined that the total score of sexual myth inventory differs according to the variable of obtaining the first sexual information. The first sexual information is mostly learned from friends. Moreover, those who learn the first sexual knowledge from porn/erotic movies have less sexual myth beliefs than any other group. While the increase in the educational status of the mother and father decreases early maladaptive schemas, having a family history of violence increased the schema scores. There is a significant negative correlation between the total score obtained from the sexual myth inventory and the early incompatible schema subscales. The highest correlation coefficients with sexual myth beliefs are among the schemas of intimacy, failure and suppression of emotions. The regression analysis revealed that early maladaptive schemas explain 26% of sexual myth beliefs.

Keywords: Early maladaptive schemas, Sexual myths

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖZET	i
SUMMARY	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR LİSTESİ	vi
TABLolar LİSTESİ	vii
EKLER LİSTESİ	viii
ÖNSÖZ	ix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	4
1.2. ARAŞTIRMANIN PROBLEM CÜMLESİ.....	4
1.3. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ.....	4
1.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ.....	5
1.5. ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI.....	6
1.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIK LARI.....	6
İKİNCİ BÖLÜM	7
KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. CİNSELLİK VE CİNSEL MİTLER.....	7
2.1.1. Cinsellik Kavramı.....	7
2.1.2. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet.....	8
2.1.3. Cinsel Kimlik.....	9
2.1.4. Cinsel Davranış.....	9
2.1.5. Cinsel Sağlık.....	10
2.1.6. Cinsel Yanıt Evreleri.....	12
2.1.6.1. İstek/Uyarılma Evresi.....	12
2.1.6.2. Plato Evresi.....	13
2.1.6.3. Orgazm Evresi.....	13
2.1.6.4. Çözülme Evresi.....	13
2.1.7. Cinsel Mitler.....	14
2.1.8. Cinsel İşlev Bozuklukları.....	17
3.1. ŞEMA TERAPİ MODELİ.....	19
3.2. ŞEMA ALAN LARI VE ERKEN DÖNEM UYUM BOZUCU ŞEMALAR.....	19
3.2.1. Ayrılma ve Reddedilme Şema Alanı.....	21
3.2.1.1. Terk Edilme Şeması.....	21
3.2.1.2. Güvensizlik ve Kötüye Kullanılma Şeması.....	21
3.2.1.3. Duygusal Yoksunluk Şeması.....	22
3.2.1.4. Sosyal İzolasyon Şeması.....	22

3.2.1.5. Kusurluluk Şeması	22
3.2.2. Zedelenmiş Özerklik ve Performans Şema Alanı	23
3.2.2.1. Başarısızlık Şeması	23
3.2.2.2. Bağımlılık Şeması	23
3.2.2.3. Dayanısızlık Şeması	24
3.2.2.4. İç İçte Geçme Şeması	24
3.2.3. Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanı	25
3.2.3.1. Haklılık Şeması	25
3.2.3.2. Yetersiz Öz Denetim Şeması	25
3.2.4. Diğerine Yönelimlilik	26
3.2.4.1. Boyun Eğme Şeması	26
3.2.4.2. Kendini Feda Etme Şeması	26
3.2.4.3. Onay Arayıcılık Şeması	27
3.2.5. Aşırı Tetikte Olma ve Bastırılmışlık Şema Alanı	27
3.2.5.1. Duyguları Bastırma Şeması	27
3.2.5.2. Yüksek Standartlar Şeması	28
3.2.5.3. Karamsarlık Şeması	28
3.2.5.4. Cezalandırıcılık Şeması	28
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	29
ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	29
4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	29
4.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ	29
4.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	29
4.3.1. Sosyo Demografik Bilgi Formu	29
4.3.2. Cinsel Mit Envanteri	30
4.3.3. Young Şema Ölçeği – Kısa Form	30
4.4. VERİLERİN ANALİZİ	30
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	32
BULGULAR	32
BEŞİNCİ BÖLÜM	52
TARTIŞMA VE YORUM	52
6.1. Ölçeklerin Cinsiyete Göre Karşılaştırması	52
6.2. Ölçeklerin Medeni Duruma Göre Karşılaştırması	54
6.3. Ölçeklerin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırması	56
6.4. Ölçeklerin Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Karşılaştırması	58
6.5. Ölçeklerin Ailenin Kaçınıcı Çocuğu Olma Durumuna Göre Karşılaştırması	59
6.6. Ölçeklerin Annenin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırması	62
6.7. Ölçeklerin Babanın Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırması	65

6.8. Cinsel Mitlere İnanma Envanteri Puanının, İlk Cinsel Bilgi Edinme Kaynaklarına Göre Karşılaştırması	67
6.9. Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ile Cinsel Mitlere İnanma Düzeyi Arasındaki İlişki.....	69
SONUÇLAR	72
ÖNERİLER	75
KAYNAKÇA	76
EKLER	-

KISALTMALAR LİSTESİ

A.G.E.: Adı Geçen Eser

CETAD: Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği

CİSED: Cinsel Sağlık Enstitüsü Derneği

CMDE: Cinsel Mit Değerlendirme Envanteri

CYBE: Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonlar

TDK: Türk Dil Kurumu

Vb: Ve benzeri

Vd: Ve diğerleri

YŞÖ-KF3: Young Şema Ölçeği-Kısa Form-3

WAS: Dünya Cinsel Sağlık Birliği

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

TABLolar LİSTESİ

TABLO	SAYFA
Tablo 5.1. Ölçeklerin Betimleyici Değerleri	32
Tablo 5.2. Ölçeklerin Basıklık ve Çarpıklık Değerleri	33
Tablo 5.3. Ölçeklerin Normallik Sınaması.....	34
Tablo 5.4. Örneklem Grubunun Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı.....	35
Tablo 5.5. Ölçeklerin Cinsiyete Göre Karşılaştırması	37
Tablo 5.6. Ölçeklerin Medeni Duruma Göre Karşılaştırması	38
Tablo 5.7. Ölçeklerin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırması.....	39
Tablo 5.8. Ölçeklerin Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Karşılaştırması	41
Tablo 5.9. Ölçeklerin Ailenin Kaçınıcı Çocuğu Olma Durumuna Göre Karşılaştırması	42
Tablo 5.10. Ölçeklerin Annenin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırması	43
Tablo 5.11. Ölçeklerin Babanın Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırması.....	44
Tablo 5.12. Ölçeklerin İlk Cinsel Bilgi Edinme Kaynaklarına Göre Karşılaştırması..	45
Tablo 5.13. Cinsel Bilgi Edinme Kaynağının Aile Çocuk Sırası, Aylık Gelir, Anne ve Baba Eğitim Düzeyi ile Karşılaştırması	47
Tablo 5.14. Cinsel Mit Envanteri ile Young Şema Ölçeğinin Spearman Korelasyonu	48
Tablo 5.15. Cinsel Mit Envanteri Toplam Puanı ile Young Şema Ölçeği Arasındaki Regresyon Analizi.....	50
Tablo 5.16. Cinsel Mit Envanteri Toplam Puanı ile Young Şema Ölçeği ve Bazı Demografik Değişkenler Arasında Kurulan Regresyon Modeli.....	51

EKLER LİSTESİ

EK-A: Kişisel Bilgi Formu

EK-B: Cinsel Mitleri Değerlendirme Formu

EK-C: Young Şema Ölçeği

ÖNSÖZ

Tez çalışmam boyunca bilgi ve birikimlerini benden esirgemeyen, bu çalışmanın ortaya çıkmasında çokça emeği olan, destekleriyle her an yanımda hissettiren, değerli tez danışmanım; Psikiyatrist Prof. Dr. Emine Zinnur KILIÇ'a çok teşekkür ediyorum.

Klinik Psikoloji eğitimim boyunca bilgilerinden istifade ettiğim ve çok şey öğrendiğim saygıdeğer hocalarım olan Prof. Dr. Ahmet Ertan TEZCAN, Dr. Öğr. Üyesi Tuncay BARUT, Doç. Dr. Güzin Mukaddes SEVİNÇER, Dr. Öğr. Üyesi Onur Okan DEMİRCİ, Dr. Öğr. Üyesi Rıdvan ÜNEY, Dr. Öğr. Üyesi Kahraman GÜLER'e ve diğer hocalarıma teşekkürlerimi borç bilirim.

Araştırmaya katılan ve emeği geçen herkese çok teşekkür ediyorum. Yazmış olduğum bu tezi; maddi ve manevi anlamda her zaman yanımda olan, araştırma sürecinde stresli olduğum zamanlarda beni rahatlatan, desteklerini esirgemeyen, canımdan çok sevdiğim annem, babam, kardeşlerim ve aynı zamanda biricik yeğenlerim ELA VE ELİF'E armağan ediyorum. Tezle ilgili aklıma takılan, her konuda bana yardımcı olan ve yüksek lisansın bana kazandırdığı sevgili arkadaşlarım; Sena KENAN, Buse MAMUR, Nilay SOLMAZ, Nazlı TÜCCAROĞLU ve Cansu YURTSEVEN'e teşekkür ediyorum.

GİRİŞ

Cinsellik, kişilerin uyum içerisinde birlikteliklerini içeren sosyal normları, değerleri ve tabularıyla belirlenmiş, biyopsikososyal yönleri olan öznel bir yaşantıdır.¹ Cinsellik, hepimizin yaşamında var olan en temel içgüdülerden birisidir. Çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde cinsellikle ilgili düşünceler ve davranışlar gelişerek devam eder. Kişilerin cinsellikle ilgili düşünce ve davranışlarının şekillenmesinde içinde yaşadığı sosyokültürel yapı en önemli etmenlerden biridir.²

Ebeveynlerin bilimsel değeri olmayan kulaktan dolma bilgileri çocuklarına aktarmaları ve cinsellik hakkında konuşmaktan çekinmeleri sebebiyle çocuklar, cinsellikle ilgili öğrenmeleri gereken doğru bilgiden mahrum kalmaktadırlar.³ Ebeveynlerinden gerekli bilgiyi alamayan kişiler, hatalı ya da eksik bilgi verebilen çevrelerinden, medyadan, günlük kişilerarası konuşmalardan, kulaktan kulağa gelen bilgilerden ve pornografik içerikli yayınlar gibi geniş bir spektrumdan etkilenecek cinsellikle ilgili bilgilerini oluşturmaktadırlar.⁴ Özellikle bu konuda teknolojik aletlerin gelişmesi ile birlikte cinsel bilgi edinme yolları da değişebilmektedir. Günümüzde, internete kolay bir şekilde ulaşabilen insanlar, istedikleri bilgiye kolay bir şekilde ulaşabilmektedirler.

Cinsel mitler, cinsel işlev bozukluklarının sebebi olarak görülmektedir. Bireylerin isteklerinin abartılması yetersizlik duygularına yol açabilmekte, anksiyete ve stres yaratarak birbirinden farklı cinsel işlev bozukluklarına neden olmakta, kronikleşmesini sağlamakta ve gidişatını olumsuz yönde etkilemektedir. Cinsel mitlerin bilimsel bilgiyle değiştirilmesinin, cinsel işlev bozukluklarının tedavisinde önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Eğitim düzeyi yüksek olan kişiler ve sağlık çalışanlarında bile cinsel mitlerin olduğu görülebilmektedir.⁵ Cinsel mitler ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, cinsel mitlerin oluşumuna dair kesin bir bulguya rastlanmamıştır.

¹ Murat Gülsün, Mehmet Ak ve Ali Bozkurt, "Psikiyatrik Açıdan Evlilik ve Cinsellik", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2009, Cilt:1, 68-79, s.69.

² Fuat Torun, Sebahat Dilek Torun ve A. Nilüfer Özyaydın, "Erkeklerde Cinsel Mitlere İnanma Oranları ve Mitlere İnanmayı Etkileyen Faktörler", *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 2011, Cilt:24, 24-31, s.24-25.

³ Aziz Yaşan ve Faruk Gürgen, "Cinsel Partneri Olan Bir Hemşire Grubu ile Hiç Cinsel Partneri Olmamış Bir Hemşire Grubunun Cinsel Bilgi Edinme Yolları ve Cinsel Mitlerin Yaygınlığının Karşılaştırılması", *Yeni Symposium*, 2004, Cilt:42, Sayı:2, 72-76, s.72.

⁴ Dilek Aygün, Hande Açıl, Özge Yaman ve Ayşe Çelik Yılmaz, "Üniversite Okuyan Kadın Öğrencilerin Cinsel Mitler ile İlgili Görüşleri", *Androjeni Bülteni*, 2017, Cilt:19, Sayı:2, 44-49, s.44-45.

⁵ Serap Ejder Apay, Reva Balcı Akpınar ve Sevban Arslan, "Öğrencilerin Cinsel Mitlerinin İncelenmesi", *Anadolu Hemşirelik Dergisi*, 2013, Cilt:16, Sayı:2, 96-102, s.97.

Mitler, toplumda bulunan kişilerin sosyal süreçlerinde etkili olarak cinsiyet rollerinin oluşmasını sağlar. Kız ve erkek çocukların, doğdukları günden itibaren birbirinden farklı şemalar içinde yetiştirilmeleri, cinselliğe bakış açılarında farklılıklar oluşturur. Bu durum kadın ve erkeklerin cinselliği algılama biçimlerinde farklılıklar oluşturarak, kişilerin çarpık bilişsel şemalar oluşturmasına sebep olur ve bu kişilerin cinsel mit geliştirmeleri beklenen bir durumdur.⁶ Katı ve genellenmiş olan şemalar, kişilerin stres oluşturan durumlarla karşı karşıya geldiklerinde, farkında olmadan aktif hale gelir ve olaylara nasıl tepki vereceklerini etkiler.⁷

Erken dönem uyumsuz şemalar, çocuğun çevresine adapte olabilme ve yaşadığı birçok deneyime anlam verebilmesi açısından önemlidir. Şemaların kökenine inildiğinde, daha çok bebeğe bakım veren birincil kişi ve ailesi ile olan deneyimleri sonucu oluşmuştur. Bakım veren kişinin çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılamaması, erken dönem deneyimler ve duygusal mizaç şemaların kökenini oluşturmaktadır.⁸ Yanlış bilgi veren kişiler çarpık bilişsel şemaların oluşmasına, kendilerinin cezalandırılması gerektiğini düşünmesine, başaramamaktan yoğun korku duymasına, gerçekçi olmayan beklentilere sahip olmasına, aynı zamanda cinsel işlev bozukluklarına da neden olmaktadır. Cinsel mitlerin, cinsel işlev bozukluklarının oluşumuna etki etmesinde ki rolü günümüzde kesin olarak bilinmektedir.⁹

İnsan zihni için son derece yararlı olan şemalar, bireyin zihninde var olan örgütlenme sisteminin oluşmasını, sistematik bir şekilde zihinde temsil edilip yeni bilgiler edinildiğinde, eski bilgilerle birlikte ilişki kurulmasını sağlar ve zihnimize kolaylık oluşturur. Fakat erken dönem uyumsuz şemalar ise insanların yeni deneyimlerini hatalı değerlendirmelerine neden olabilmekte ve yanlış karar vermelerine yol açabilmektedir.¹⁰ Baker ve arkadaşı, cinsel işlev bozuklukların tedavisinde bilişsel müdahalelerin önemine değinmektedirler.¹¹ Bu noktada Young'ın geliştirdiği şemalar ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında ilişki olabileceği düşünülmüştür. Cinsel mitlerin nedenleri ile ilgili tartışmalar ülkemizde ve dünyada

⁶ Kaan Kora ve Arşaluy Kayır, " Cinsel Roller ve Cinsel Mitler ", *Düşünen Adam Dergisi*, 1996, Cilt:9, Sayı:2, 55-58, s.55-56.

⁷ Emine Gül Kapçı ve Zeynep Hamamcı, " Aile İşlevi ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişki: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Aracı Rolü ", *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 2010, Cilt: 13, 127-136, s.128.

⁸ İpek Şenkal Ertürk ve Gülşen Kaynar, "Kişilik Bozukluklarında Şema Terapi Yaklaşımı", *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2017, Cilt: 6, Sayı:12, 98-114, s.99.

⁹ Aydan Aksöyek ve Taner Canatar, " Cinsellik ve Cinsel Eğitim ", *Turkish Journal of Family Medicine & Primary Care*, 2015, Cilt: 9, Sayı: 2, 54-58, s.56.

¹⁰ Süleyman Barboros Yalçın, Mehmet Ak, Mehmet Kavaklı ve Şahin Kesici, " Mutluluğun Önündeki Engel: Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ", *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 2018, Cilt:7, Sayı:1, 7-13, s.8.

¹¹ Christine D. Baker and Padmal D. Silva, " The Relationship Between Male Sexual Dysfunction and Belief in Zilbergeld's Myths: An Empirical Investigation", *Sexual and Marial Therapy*, 1988, Cilt:3, Sayı:2, 229-238, s.237.

sürmektedir. Ülkemizde tıp fakültesinde okuyan öğrenciler arasında yapılan bir araştırmada, öğrencilerin büyük çoğunluğunun cinsel mitlere inandığı bulunmuştur.¹² Çeşitli sosyodemografik değişkenlerle incelenen çalışmalar da cinsel mitlerin oluşumu ile ilgili kesin sonuçlara ulaşılamamıştır. Birbirinden farklı bulgular ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır. Bu bağlamda düşünüldüğünde, kişinin eğitim seviyesi ne düzeyde olursa olsun cinsel mitlere inandığı görülmüştür. Karasu ve Sohbet'in yaptığı çalışmada da, kişinin eğitim durumu yükseldiğinde, cinsel mit inançlarında azalma görülmemekte; aksine eğitim durumu yükseldiğinde, cinsel mit puanının arttığı tespit edilmiştir.¹³ İçinde bulunduğumuz kültüre göre cinselliğin halen bir tabu olarak görülmesi, cinsellikle ilgili çalışmaların yapılamamasına neden olmaktadır. Bu noktada cinsel mitler ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişki merak edilmiş ve literatürde de böyle bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu noktada ilerleyen bölümlerde cinsellik ve cinsel mit kavramından bahsedilerek cinsel mitlerle ilgili literatür bilgisine ve Young'ın geliştirdiği şema terapi modeli çerçevesinde kuramın öne sürdüğü uyum bozucu şemaların neler olduğu, kökenleri ve özellikleri hakkında bilgi verilecektir.

¹² Haşim Ercan Özmen, " Cinsel Mitler ve Cinsel İşlev Bozuklukları ", *Psikiyatri Dünyası*, 1999, Cilt:3, Sayı:2, 49-53.

¹³ Fatma Karasu ve Rabia Sohbet, "Hemşirelik Öğrencilerinin Cinsel Mitler Hakkındaki Görüşleri", *Kadın Sağlığı ve Hemşireliği Dergisi*, 2019, Cilt:5, Sayı:2, 29-42, s.29.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinde cinsel mitlere inanma düzeyi ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkiyi incelemek ve bunlar arasındaki ilişkiyi göz önünde bulundurarak bazı sosyodemografik değişkenler ile değerlendirmektir. Cinsel mitlerin oluşumunda çevresel faktörlerin büyük önemi vardır. Bilimsel bilgiye dayalı olmayan kulaktan dolma bilgiler, kişinin cinsellikle ilgili yanlış şemalarının oluşmasına sebep olur. Cinsel mitler, cinsellikle ilgili yanlış değerlendirmelere neden olmakta ve çeşitli cinsel işlev bozukluklarına yol açmaktadırlar. Cinsel mitlerle ilgili alan çalışmalarının az olmasından dolayı, cinsel mitlerin oluşumunu açıklayacak yeteri kadar çalışma yoktur. Erken dönem uyum bozucu şemalar ise çocukluk ve ergenlik yıllarında geliştiği için cinsel mitlerin oluşmasında etkisi olduğu düşünülmüştür. İlgili literatürde de böyle bir çalışmaya rastlanmamıştır.

1.2. ARAŞTIRMANIN PROBLEM CÜMLESİ

Yapılan bu araştırmanın problemi, üniversite öğrencilerinin cinsel mitlere inanma düzeyi ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

1.3. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ

1. Cinsiyet değişkeni ile erken dönem uyum bozucu şema alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Medeni durum değişkeni ile erken dönem uyum bozucu şema alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Eğitim Durumu değişkeni ile erken dönem uyum bozucu şema alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Ailede kaçınıcı çocuk olma değişkeni ile erken dönem uyum bozucu şema alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Annenin eğitim durumu değişkeni ile erken dönem uyum bozucu şema alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
6. Babanın eğitim durumu değişkeni ile erken dönem uyum bozucu şema alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
7. Aile içi şiddete uğrama değişkeni ile erken dönem uyum bozucu şema alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
8. Cinsiyet değişkeni ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

9. Medeni durum değişkeni ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
10. Eğitim Durumu değişkeni ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
11. Ailede kaçınıcı çocuk olma değişkeni ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
12. Annenin eğitim durumu değişkeni ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
13. Babanın eğitim durumu değişkeni ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
14. İlk cinsel bilgi edinme şekli değişkeni ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
15. Aile içi şiddete uğrama değişkeni ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
16. Erken dönem uyumsuz şemalar ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişki var mıdır?

1.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

1. Cinsiyet değişkeni ile erken dönem uyum bozucu şema alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
2. Medeni durum değişkeni ile erken dönem uyum bozucu şema alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
3. Eğitim Durumu değişkeni ile erken dönem uyum bozucu şema alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
4. Ailede kaçınıcı çocuk olma değişkeni ile erken dönem uyum bozucu şema alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
5. Annenin eğitim durumu değişkeni ile erken dönem uyum bozucu şema alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
6. Babanın eğitim durumu değişkeni ile erken dönem uyum bozucu şema alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
7. Aile içi şiddete uğrama değişkeni ile erken dönem uyum bozucu şema alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
8. Cinsiyet değişkeni ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
9. Medeni durum değişkeni ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

10. Eğitim Durumu değişkeni ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
11. Ailede kaçınıcı çocuk olma değişkeni ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
12. Annenin eğitim durumu değişkeni ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
13. Babanın eğitim durumu değişkeni ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
14. İlk cinsel bilgi edinme şekli değişkeni ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
15. Aile içi şiddete uğrama değişkeni ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
16. Erken dönem uyumsuz şemalar ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişki vardır.

1.5. ARAşTIRMANIN SAYILTILARI

Araştırmaya katılan Üniversite Öğrencilerinin Kişisel Bilgi Formu, Young Şema Ölçeği ve Cinsel Mitleri Değerlendirme Formu'nda yer alan sorulara gerçek durumlarını yansıtabak şekilde cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6. ARAşTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu çalışmadan elde edilen veriler, kullanılan demografik bilgi formundaki sorulan sorular ve ölçeklerden elde edilen bilgilerle sınırlıdır. Araştırma, İstanbul ilinde bulunan İstanbul Gelişim Üniversitesinde öğrenim gören 360 üniversite öğrencisi ile sınırlıdır. Araştırmanın daha geniş bir örnekleme yapıyor olması erken dönem uyumsuz şemaların, cinsel mitlere inanma düzeyiyle ilişkili olup olmadığı konusunda daha güvenilir bir bilgi verecektir. Cinsel mitlerin oluşumunda çeşitli faktörler söz konusu olduğundan, sosyodemografik bilgi formundaki değişkenler araştırmanın bir diğer sınırlılıklarındandır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. CİNSELLİK VE CİNSEL MİTLER

2.1.1. Cinsellik Kavramı

CETAD, cinselliği “biyolojik, psikolojik, sosyal, kültürel, geleneksel, ahlaki, dini, antropolojik, politik ve ekonomik boyutları olan karmaşık bir bütün” olarak tanımlamıştır.¹⁴ Cinsellik yaşamın başlangıcından beri var olan bir süreçtir. İçinde yaşanan kültür, bireylerin başkalarıyla kurmuş olduğu ilişki, yaşam şekli, kişinin kendine özgü genetik alt yapısı, kadın veya erkek olması, yaşı ve mizacıyla birlikte sonradan edindiği deneyimler gibi birçok etkenlerin birleşmesiyle tanımlanabilir.¹⁵

İnsan hayatının ayrılmaz bir parçası olan cinsellik, içgüdüsel bir süreçtir ve içgüdüsel olduğu kadar da yaşam içerisinde öğrenilen bir süreçtir.¹⁶ Cinsellik doğumdan öncesiyile başlayan, yaşamın sonuna dek süren, insanların duyguları, inançları, kendine özgü değerleri, davranışlarıyla şekillenen bir kavramdır. Cinsellik dini, siyasi ve psikososyal birçok faktörün iç içe geçmesinden etkilenir.¹⁷ Cinsellik, insan neslinin çoğalması ve devam ettirilmesi yönüyle biyolojik açıdan önemli olsa da psikolojik açıdan da insanın sevilme ve sevmeye ihtiyacına yönelik arzularını doyuma ulaştırması açısından oldukça önemli bir işlev görür.¹⁸

Literatürde yapılan cinsellik tanımlarına bakıldığında, oldukça farklı tanımlar yapılmıştır. Net bir tanımı olmayan cinselliğin, insan hayatında büyük bir önemi vardır. Cinselliğin birbirinden farklı tanımlarının olması, cinselliğin bireye ve topluma özgü bazı farklılıklar içermesinden kaynaklanır. Toplumun kültürel yapısı ve kişinin cinselliğe bakış açısı birbirinden farklılaştığı için cinselliğin ne olduğu ve ne olmadığı ile ilgili tanımlar değişebilmektedir. Cinsellik, ilk insanın varlığından beri hepimizin yaşamında var olmasına rağmen bilimsel bir zeminde incelenmesi yakın bir geçmişte olmuştur.

Bu doğrultuda cinsellekle ilgili ilk araştırmalardan biri olan Kinsey ve arkadaşlarının 1938-1952 yıllarında yaptığı araştırma, bilim camiasında büyük bir ilgi uyandırmıştır. Alfred Kinsey cinselliğe bilimsel manada değer veren ve çalışmalar

¹⁴ CETAD (Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği), “Bilgilendirme Dosyası 1: Cinsel Yaşam ve Sorunları”, <http://www.cetad.org.tr/yayinlar/list/21/cinsel-yasamve-sorunlari> (Erişim Tarihi: 19.05.2019).

¹⁵ Zeynep Namli, Gonca Karakuş, Lut Tamam ve Mehmet Emin Demirkol, “Bipolar Bozuklukta Cinsellik ve Cinsel İşlev Bozuklukları”, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2016, Cilt:8, Sayı: 4, 309-320, s.310.

¹⁶ Fatma Zeren ve Elif Gürsoy, “Neden Cinsel Sağlık Eğitimi?”, *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2018, Cilt: 8, Sayı:1, 29-33, s.29.

¹⁷ Nafiz Bozdemir ve Sevgi Özcan, “Cinselliğe ve Cinsel Sağlığa Genel Bakış”, *Turkish Journal of Family Medicine and Primary care*, Cilt:5, Sayı:4, 2011, 37-46, s.37.

¹⁸ İbrahim Ethem Özgüven, *Cinsellik ve Cinsel Yaşam*, Pdrem Yayınları, Ankara, 1997, s.321.

yapan öncülerden biridir. Kinsey, "İnsan Erkeğinde Cinsel Davranış" (Sexual Behavior in the Human Male) ve "İnsan Kadınında Cinsel Davranış" (Sexual Behavior in the Human Female) adındaki iki araştırması insan cinselliği ile ilgili yapılan o güne kadar ki en kapsamlı araştırmalardır. Alfred Kinsey yaşadığı kültürde baskın olan dinsel ve toplumsal değerleri dışlamış, cinselliği bilimsel bir bakış açısıyla ifade etmiştir.^{19 20} Cinselliğe dair, çok eski tarihlerden beri konuşulup çeşitli tanımlamalar yapılsada, Kinsey'in bilimsel anlamda cinselliği bu kadar kapsamlı bir şekilde araştırması ve cinsel konulara her türlü ahlaki tabudan yoksun olarak yaklaşması son derece önemlidir.

Gereklioğlu ve arkadaşları cinselliğin, bireyin kişiliğiyle bir bütün halinde olduğunu belirtmiş ve tek başına ele alınamayacağını söylemişlerdir.²¹ Cinsellik; cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel davranış, cinsel kimlik ve cinsel sağlık gibi kavramları tanımlamadan kendi başına anlaşılabilir. Çünkü cinsellik, bu kavramları içinde barındıran daha geniş bir spektrumu ifade eder.

2.1.2. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet, kişinin vücudunda bulunan baskın hormonların türü, cinsel organları, sperm ya da yumurtalık üretme, doğum yapabilme veya emzirebilme özelliğini içeren, kişinin erkek ya da dişi olarak belirlenen fizyolojik özelliklerinin tümü olarak tanımlanabilir.²² Toplumsal cinsiyet ise oldukça geniş kapsamlı olmakla birlikte sosyokültürel açıdan kadınlık ve erkekliğin öğrenilmesi ile ilişkilidir.²³ Toplumsal cinsiyet aileden, dini ve siyasi liderlerden, sosyokültürel yapılardan, okul ve sosyal medya gibi geniş bir alandan etkilenir. Bu toplumsal yapılar, kadınların ve erkeklerin nasıl davranışlarda bulunması gerektiği ile ilgili sosyal normları oluşturur.²⁴

Genel olarak cinsiyet kavramı, kişinin erkek ya da kadın olarak fizyolojik farklılıkları için kullanılan bir kavramdır. Cinsiyet doğuştan getirdiğimiz bir takım özellikler tarafından belirlenirken, toplumsal cinsiyet ise kişilerin toplum tarafından dayatılan rolleri, beklenti ve sorumlulukları ile oluşturulur.²⁵ Bu yüzden toplumsal cinsiyet, içinde bulunulan sosyokültürel yapı tarafından etkilenerek cinsiyet

¹⁹ Alfred Charles Kinsey, Wardwell B. Pomeroy, Clyde E. Martin and Paul H. Gebhard, "Sexual Behavior in the Human Female", *Harvard Law Review*, 1954, Cilt:67, Sayı:3, s.538-542.

²⁰ Alfred Charles Kinsey, Wardwell B. Pomeroy and Clyde E. Martin, "Sexual Behavior in the Human Male", *American Journal of Public Health*, 2003, Cilt:93, Sayı:6, s.894-898.

²¹ Çiğdem Gereklioğlu, İbrahim Başhan ve Ersin Akpınar, "Erkek cinsel işlev bozukluklarında aile hekimliği yaklaşımı", *Marmara Medical Journal*, 2010, Cilt:23, Sayı:2, 308-315, s. 309-310.

²² Bozdemir ve Özcan, *a.g.e.*, s.38

²³ Kevser Özyaydınlık, "Toplumsal Cinsiyet Temelinde Türkiye'de Kadın ve Eğitim", *Sosyal Politika Çalışmaları Derneği*, 2014, Sayı:14, 93-112, s.94.

²⁴ Bozdemir ve Özcan, *a.g.e.*, s.38.

²⁵ Burcu Öngen ve Serpil Aytaç, "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerlendirme İlişkisi", *Sosyoloji Konferansları*, 2013, Sayı:48, 1-18, s.2.

kavramından farklılaşır. Bu düşünceler ve beklentiler erkeklerin ve kadınların toplumda farklı rollerde yer alması, farklı ekonomik ve politik güçlere sahip olmasını etkiler. Bu yüzden farklı kültürlerde bu roller farklı şekillerde yaşanır.

2.1.3. Cinsel Kimlik

Cinsel kimlik, bireyin kendini kız ve erkek cinsiyetine sahip olarak algılamasına veya ait hissetmesine denilir. Birey yaşamın ilk yıllarından itibaren kendisini anne, baba, abla, erkek veya kız olma gibi görünüm ve davranışlarla ifade eder. Bu görünüm ve davranış, bireyin kendisini nasıl tanımladığı ile ilişkilidir.²⁶

Quinn ve arkadaşları, 3-4 aylık bebeklerin, kadın ve erkekleri farklı birey olarak kategorize edebildiklerini gösteren deneyler yapmıştır.²⁷ Bir başka çalışmada, 17 aylık çocuklar izlenmiş ve %68'inin cinsiyetle ilgili tanımları kavrayabildikleri tespit edilmiştir. Kız çocuklarının erkek çocuklarına göre bu ayrımı daha erken yapabildikleri sonucuna ulaşılmıştır.²⁸ Cinsel kimlik gelişiminin kökeni yaşamın erken yıllarına dayanmakla birlikte cinsel kimlik, bireyin gelişimi ile oluşumuna devam etmektedir.

2.1.4. Cinsel Davranış

Nasıl algılandığı ve yaşandığı kişiden kişiye göre değişebilen cinsellik, davranışların yanında birtakım duyguları da içermesine rağmen daha çok davranışsal şekliyle akla gelmektedir. Cinsel davranış veya cinsel eylem kişilerin cinsellik ile ilgili yaptığı faaliyetler olarak tanımlanabilir. Yapılan bu faaliyetler, kişinin yaşam koşullarından etkilenecek oldukça çeşitlilik gösterir.²⁹ Özellikle bu konuda, gençlerin ilk cinsel aktivitede bulunma yaşı düştüğü için güvensiz ve sağlıksız cinsel davranışlar da ortaya çıkabilmektedir. Bu konu ile ilgili Ateş ve arkadaşları ülkemizde bulunan gençlerin güvenli olmayan cinsel davranışlarda bulduklarını, cinsellikle ilgili olumsuz algılarının olduğunu belirtmişler ve bunun toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkili olduğunu tespit etmişlerdir.

Cinsel davranış öpüşme, mastürbasyon, birine dokunma ve vücudun diğer şekillerde uyarılması gibi anlamları ifade eder.³⁰ Cinsel davranış denildiğinde, bireyin

²⁶ Berna Özşungur, " Cinsel Kimlik Gelişimi ve Cinsel Kimlik Bozukluğunda Psikososyal Değişkenler: Gözden Geçirme", **Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi**, 2010, Cilt:17, Sayı:3, 163-174, s.164.

²⁷ Paul C. Quinn, Joshua Yahr and Abbie Kuhn, " Representation of the Gender of Human Faces by Infants: A Preference for Female ", **Perception**, 2002, Cilt:31, 1109-1121, s.1118-1119

²⁸ Kristina M. Zosuls, Diane N. Ruble, Catherine S. Tamis-LeMonda, Patrick E. Shrout, Marc H. Bornstein and Faith K. Greulich, " The Acquisition of Gender Labels in Infancy: Implications for Gender-Typed Play ", **Developmental Psychology**, 2009, Cilt:45, Sayı:3, 688-701, s. 697.

²⁹ Turan Set, Nezih Dağdeviren ve Zekeriya Aktürk, " Ergenlerde Cinsellik ", **Genel Tıp Dergisi**, 2006, Cilt:16, Sayı:3, 137-141, s.138.

³⁰ Bozdemir ve Özcan, **a.g.e.**, s.39.

hem kendisi ile ilgili cinsel davranışları hem de başkaları ile ilgili cinsel davranışları ifade edilmektedir.

2.1.5. Cinsel Sağlık

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) cinsel sağlığı, güvenli ve tehlikesiz bir cinsel yaşam sürdürme, cinsel yaşam ile ilgili bilgi ve fırsatlara sahip olmayı içeren sosyal, zihinsel ve duygusal iyilik hali olarak tanımlamıştır.

Bununla birlikte Dünya Sağlık Örgütü erkeklerin ve kadınların cinsel sağlık ve iyilik halini kazanmasını şu kriterlere bağlamıştır:

- 1) Seks ve cinsellik hakkında kapsamlı ve doğru bilgiler
- 2) Cinsellikle ilgili karşılaştıkları riskler ve cinsel aktivitenin olumsuz sonuçlarına karşı bilgilendirme
- 3) Cinsel sağlık hizmetlerine erişimleri
- 4) Cinsel sağlığı destekleyen bir ortam³¹

Dünya Sağlık Örgütü'nün açıklamasına göre, kişilerin bu kriterlere sahip olabilmesi için cinsellikle ilgili doğru bilgiler edinebilmesi, cinsel sağlığı tehdit eden ve bu konuda risk oluşturabilecek durumları bilmesi gerekmektedir. Bunun yolu cinsellikle ilgili bilgilendirmelerin artırılmasıdır. Aynı zamanda bu kişilerin cinsel sağlık hizmetlerine erişimlerini destekleyecek şartların oluşturulması gerektiği söylenmektedir.

Cinsellik, bireyin kendisine göre bazen romantik ve sıcak bir yaklaşım gibi haz veren, bazen tiksinti ve çekinmeyle baş gösteren bir zorunluluk olarak yaşanabilir. Ancak zorunluluk olarak yaşanmaması ön koşulu ile cinsel sağlıktan bahsedebiliriz. Cinsellik denildiği zaman insanların aklına iki kişinin sevişmesi veya cinsel anlamda yaklaşmayı içeren durumlar gelse de cinsellik, çok boyutludur ve cinsel sağlık denildiğinde bu sağlıklı üremekten daha fazla anlamlar taşır.

Cinsel sağlık, bir bireyin kendisini zorlanmış hissetmeden, mutlu bir şekilde zarar görmeden cinselliğini sürdürebilmesi olarak tanımlanabilir. Cinselliği bu yönde karşılıklı saygı çerçevesinde, mutlu ve güvenli ilişkiler kurabilen bireyler yaşamını zenginleştirmiş olurlar.³²

Cinsel yolla gerçekleşen sağlıklı bir ilişkiden bahsedebilmek için bu ilişkinin ortak değerler üzerine kurulu olması gerekir. Cinsel açıdan sağlıklı bir ilişki uzlaşmacı,

³¹ World Health Organization (WHO), "Developing Sexual Health Programmes", http://whqlibdoc.who.int/hq/2010/WHO_RHR_HRP_10.22_eng.pdf?ua=1, 2002 (Erişim Tarihi: 21.04.2019).

³² CETAD, **a.g.e.**, s.11.

birbirlerini sömürmeden gerçekleştirilen, dürüstlük çerçevesinde, karşılıklı zevk alışverişini hedefleyen bir ilişki olmalıdır. Ayrıca istenmeyen gebelik ve cinsel yolla bulaşan hastalıklara (CYBE) karşı korunmayı da içermektedir.³³

Dünya Cinsel Sağlık Birliği'nin (WAS) Cinsel Haklar Bildirgesi'ne göre cinsellik, her insanın kişiliğinin ayrılmaz bir parçasıdır ve cinselliğin gelişimi, bireysel ve toplumsal mutluluğumuz için son derece önemlidir. Cinsel haklar, özgürlüğü ve her bireyin eşit olduğunu esas alan evrensel haklardır. Burada sağlık, ana insan haklarından olmakla birlikte cinsel sağlıkta temel bir insan hakkı olarak değerlendirilmiştir.

Cinsel haklar tanındığında, teşvik edildiğinde, saygı gösterildiğinde ve toplumlar tarafından benimsenip savunulduğunda, bireylerin cinsel sağlıkları gelişecektir. Cinsel sağlık, cinsel hakların bilindiği, saygı duyulduğu ve bu hakların uygulandığı alanlarda mümkün olacaktır:

1) Cinsel özgürlük hakkı: Bu hak kişilerin tüm cinsel potansiyellerini ifade etmelerine olanak sağlar fakat cinsel zorlama, istismar ve tacizler bu özgürlüğün dışında tutulmuştur.

2) Cinsel otonomi, cinsel bütünlük ve vücudunun güvenliği hakkı: Kişinin bu hakkı, kendi değerleri çerçevesinde, cinsel yaşamı ile ilgili kararlar alabilmesini içerir. Ayrıca bu hak, kişinin kendi vücudunu kontrol etme hakkını içermekle birlikte başkaları tarafından yaralanma, işkenceye ve zorbalığa maruz kalmadan cinsellikten zevk almasına olanak sağlamaktadır.

3) Cinsel mahremiyet hakkı: Bu madde başka birinin cinsel haklarına müdahale etmeyip yakınlaşma konusunda bireysel haklarını içerir.

4) Cinsel eşitlik hakkı: Cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, yaş, ırk, sosyal sınıf, din veya fiziksel ve zihinsel engel gözetmeden ayrıma maruz kalmama hakkıdır.

5) Cinsel zevk hakkı: Cinsel zevk, otoerotizm gibi fiziksel, psikolojik, akli ve ruhsal refah kaynağıdır.

6) Duygusal cinsel ifade hakkı: Cinsel zevkler, haz alma ve cinsel eylemlerde bulunmaktan daha fazla anlam ifade eder. Kişilerin aşk, duygusal ifade, dokunma ve iletişimle cinselliklerini ifade etme hakları vardır.

7) Özgürce cinsellik içeren ilişki kurma hakkı: Birey evlense de evlenmese de, boşanma özgürlüğü ve çeşitli cinsellik içeren ilişkiler kurma hakkının olmasıdır.

³³ Bozdemir ve Özcan, **a.g.e.**, s.39.

8) Özgür ve sağduyulu üreme seçimi yapma hakkı: Çocuk sahibi olma veya olmama, kaç çocuk yapılacağına ve ne kadar süre zarfında yapılacağına karar verme hakkı bulunur. Kişilerin doğurganlık düzenlemeleriyle ilgili tüm tedavilerden yararlanmaya hakları vardır.

9) Bilimsel araştırmaya dayalı cinsel bilgi edinme hakkı: Cinsel bilginin bilimsel anlamda elde edilmesi sonucu, sosyal seviyelerde ki kişilere uygun şekilde yayılmasını içermektedir.

10) Kapsamlı cinsellik eğitim hakkı: Doğumdan başlayarak yaşam boyu devam eden bir süreçtir ve bulunan bütün sosyal kurumları kapsar.

11) Cinsel sağlık bakım hakkı: Tüm cinsel kaygı, hastalıkların önlenmesi ve tedavisiyle ilgili cinsel sağlık bakımı hakkını içerir.³⁴

2.1.6. Cinsel Yanıt Evreleri

Cinsel yanıt evreleri toplamda dört bölümden oluşmaktadır. Bu evrelerde erkek ve kadınlarda bazı farklılıklar vardır. Uyarılma, plato, orgazm ve çözülme bölümlerinden oluşur. Bu bölümde cinsel yanıt evrelerinin neler olduğu, nasıl gerçekleştiği ve cinsiyetler arasındaki bazı farklılıklardan bahsedilecektir.

2.1.6.1. İstek/Uyarılma Evresi

Bu evre cinsel yanıt dönemlerinde ilk evredir. Erkeklerde ereksiyon, kadında ise vazokonjesyon ve myotoni ile karakterizedir. Fiziksel bir uyarı veya psikolojik uyarı ile ortaya çıkar. Cinsel bir uyarının şiddetine ve süresine göre gösterilen tepkilerin şiddeti, hızlı veya yavaş biçimde artar. Yeterli süre ve yoğunlukta devam eden bir cinsel uyarı ile uyarılma evresi kısa sürebilir. Fiziksel ve psikolojik açıdan uygun olmayan bir cinsel uyarı olduğunda ya da aralıklarla sürdürülmüşse, uyarılma süresi uzayabilir, kısalabilir veya kaybolabilir.³⁵

Kadınların uyarılma evresinde, genital organlar ve memelerde değişimler meydana gelir. Labia majörler öne ve yukarıya doğru genişler. Labia minörler büyüyerek labia majörlere doğru çıkıntı yapar. Klitoriste büyümeler olur ve vajinanın üçte ikisi genişler. Vajina duvarlarında oluşan transüda ve bartrolin bezleri, vajinada ki kayganlığı sağlamaktadır. Cinsel uyarılar arttığı için uterus da giderek büyümektedir ve pelvisin içinde yükselir. Bu evrede, memelerde kanlanma artışı olduğuna için büyümeler olur ve meme uçları erekte hale gelir.

³⁴ CETAD, **a.g.e.**, s.10.

³⁵ Cem İncesu, " Cinsel İşlevler ve Cinsel İşlev Bozuklukları ", **Klinik Psikiyatri**, 2004, Cilt:3, 3-13, s.4

Erkekler de ise bu evrede, cinsel uyarı olduğu zaman peniste vazodilatasyon ve konjesyon olur. Bu esnada venöz kapakçıklar kapanır ve kanın geriye kaçmasına engel olur. Peniste ereksiyon gerçekleşirken testisler yükselir ve bu ereksiyon süresi değişebilir. Stresli, kaygılı ve sıkıntılı hisseden kişi erekte olamayabilir ve olumsuz yönde etkilenir. Olumsuz yönde etkilenirse prostat bezi ve vaz deferans gibi erkek iç genital organları, cinsel bir uyarı olduğu zaman hiç tepki gösteremeyebilirler.³⁶

2.1.6.2. Plato Evresi

Plato evresi, cinsel uyarının devam ettirilmesi ve heyecanın artması ile başmaktadır. Kişinin haz duygusu ve cinsel gerilimi orgazma ulaşıncaya dek sürer.³⁷

Kadınlarda ki plato evresinde, memelerde ki büyüme zirveye ulaşır ve cinsel organda kanlanma artışı olur. Aynı zamanda, genel vücuttaki kan dolaşımı da hızlanır. Göbek etrafında kızartılar meydana gelir ve bu kızartılar kollara, kalçaya ve sırtta doğru yayılır. Bu evrenin sonuna doğru gelindiğinde, kaslarda gerilim, hiperventilasyon, taşikardi, kan basıncında artma ve anüsün etrafındaki kaslarda kasılmalar olur.

Erkeklerde orgazm öncesi evre olan plato evresinde, içinde sperm içermeyen renksiz bir sıvının üretral açıklıktan dışarıya aktığı gözlenir. Tıpkı kadınlarda olduğu gibi erkeklerde de cinsel organlarda kanlanma artışı olur ve kanın akım hızında artma meydana gelir. Plato evresinde erkekler arasında bazı farklılıklar vardır. Aynı ya da farklı bir kişide, farklı zamanlarda değişiklikler olur. Erken boşalma sorunu olan erkeklerde plato evresi oldukça kısadır.³⁸

2.1.6.3. Orgazm Evresi

Evreler arasında en kısa süren bu evredir. Orgazm evresinde en yoğun haz yaşanmaktadır. Erkeklerde ejakülasyon şeklinde gerçekleşir, kadında ise perine ve vajinayı çevreleyen kaslarda bulunan vazokonjesyon sonucunda genişleyen dokuların ritmik kasılması şeklinde olur ve pelviste duyumsanır. Orgazm erkeklerde penis ve prostatta yoğunluk kazanırken, kadınlarda ise klitoris ve vajinada yoğunlaşır.³⁹

2.1.6.4. Çözülme Evresi

Bu evrede sempatik sinir sistemi devreye girer ve kişi uyarılma öncesi evreye döner. Kadınlarda vajinada ıslanma tekrar olur, hızlı nefes alıp verme azalır ve kalp

³⁶ Nuriye Büyükkayacı Duman, *Cinselliğin Anatomisi ve Fizyolojisi*, Nobel Tıp Kitapevi, İstanbul, 2019, s.16.20.

³⁷ Hülya Akan ve Sultan Doğan, " Birinci Basamak Sağlık Hizmetinde Cinsel İşlev Bozukluklarına Yaklaşım ", *Türk Aile Hekimliği Dergisi*, 2011, Cilt:15, Sayı:2, 69-76, s.70.

³⁸ CETAD, *a.g.e.*, s.21.

³⁹ İncesu, *a.g.e.*, s.3.

atım hızı yavaşlar. Kişide bu gibi istem dışı oluşan gevşeme ve rahatlama sırasında kadınlar yeniden bir uyarı aldıklarında tekrar orgazm evresine girerler.⁴⁰

Çözülme evresinde kişi kendini gevşemiş ve rahatlamış hissetmektedir. Erkekler çözülme evresinde yeniden ereksiyon halinde olabilmek için belli bir süre beklemesi gerekir, aksi taktirde kişi erekte olamaz. Tekrar erekte olabilmenin süresi kişiden kişiye göre değişebilmektedir.⁴¹

2.1.7. Cinsel Mitler

Türk Dil Kurumu (TDK) mit kelimesini; "Geleneksel olarak yayılan veya toplumun hayal gücü etkisiyle biçim değiştiren, alegorik bir anlatımı olan halk hikayesi, mitos " olarak tanımlamıştır.⁴²

Cinsel mitler, bireylerin cinsellikle ilgili öğrendiği bilgilerin doğruluğuna inandığı, bilimsel bir temele dayanmayan, çoğu zaman abarttıkları, gerçeklikle bağı olmayan bir takım inanışlardır. Cinsel bilgiye ulaşamayan ve bu konuda eğitim almayan birey, baskıcı tutum ve yasaklarla yetiştiğinde, cinsel işlev bozukluğu geliştirmesi bilinen bir durumdur.⁴³ Bilimsel gerçeklikten yoksun olan cinsel mitler, birtakım dini inanışlar ve kültürden etkilenmesi açısından oldukça önemlidir. Doğruluğu kanıta dayanmayan bilgiler kişide suçluluk duygusuna, anksiyeteye ve korkuya neden olur. Bu durum cinsel işlev bozukluklarına sebep olduğu için cinsel işlev bozukluğu ile cinsel mit arasında doğrudan bir ilişki vardır.⁴⁴

Eski dönemlerden günümüze dek cinsellik kavramı, toplumun tabularıyla ve değer yargılarıyla ilişkilendirildiği için cinsellikle ilgili konuların konuşulamamasına, tartışılmamasına ve bu konu ile ilgili çalışmaların yapılamamasına neden olmaktadır. Cinsel mitler, her bireyi farklı şekilde etkilemesi sebebiyle açık bir şekilde konuşulamadığı için kapalı, efsanevi, utanılan ve çekinilen bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.⁴⁵ Cinsel İşlev Bozukluğuyla ilgili yapılan birçok araştırma, büyük ölçüde cinsel işlev bozukluklarının, cinsel mitlerden kaynaklandığını göstermektedir.^{46 47 48}

⁴⁰ Birgül Elbozan Cumurcu, Rifat Karlıdağ ve Behice Han Almış, " Fiziksel Engellilerde Cinsellik ", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2012, Cilt: 4, Sayı:1, 84-98, s.89.

⁴¹ Gereklioğlu vd., *a.g.e.*, s.309.

⁴² Türk Dil Kurumu (TDK), "Genel Türkçe Sözlük", <http://www.tdk.gov.tr>. (Erişim Tarihi: 26.04.2019).

⁴³ Betül Uyar Ekmen, Mustafa Özkan ve Talip Gül, " İnfertilite Tedavisi Gören Kadınlarda Cinsel Mitlere İnanma Düzeyi ", *Klinik Psikiyatri*, 2017, Cilt: 20, 209-217, s.210.

⁴⁴ Kamile Kukulcu, Elif Gürsoy ve Gülşen Ak Sözer, "Turkish University Students Beliefs in Sexual Myths ", *Sexuality and Disability*, 2009, Cilt: 27, Sayı:1, 49-59, s.49-51.

⁴⁵ Kora ve Kayır, *a.g.e.*, s.55.

⁴⁶ İncesu, *a.g.e.*, s.3.

⁴⁷ Güneş vd., *a.g.e.*, s.320-321.

⁴⁸ Sevilay Zorlu Kocagöz, Cinsel İşlev Bozukluğu Tipleri ve Cinsel Mitler Arasındaki İlişki, Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Uludağ Üniversitesi, Bursa, 2008, s.30 (**Yayımlanmamış Doktora Tezi**).

Muhafazakar bir ortamda yetişme, cinsel deneyimlerin az olması ve bu konudaki eğitimlerin yeterli düzeyde olmaması, kişilerin cinsellikle ilgili bilgilerinin az olmasına sebep olmaktadır. Kendini ve karşısındaki kişiyi tanımayan birey, özgüveni düşük veya abartılı beklentileri olan biri haline gelebilmektedir. Ahlaki olarak katı tutumlar sergilemek veya tam tersi kırılğan bir yapının olması, birçok cinsel işlev bozukluğunun ortaya çıkmasına neden olmakta, tedavinin seyrini etkilemekte ve kronikleşmesine zemin hazırlamaktadır.^{49 50}

Toplumumuzda kadın erkek rolleri, cinsel istek, cinsel ilişki sırasındaki davranışlar ve cinsel işlevler ile ilgili birçok cinsel mit bulunmaktadır.

“Erkek duygularını belli etmemelidir”, “Cinsel ilişki isteğini erkek belirtmelidir”, “Erkekler cinsel ilişkiyi her zaman isterler ve buna her zaman hazırdırlar”, “Cinsel arzusunu belli eden kadın hafif kadındır”, gibi kadın ve erkek rolleriyle ilişkili mitler; erkek ve kadınların ikili ilişkilerinde ve cinsel yaşamlarında istedikleri ve istemediklerini söylemekle ilgili sorunlara yol açmaktadır. Duygularını açma konusunda, erkek ve kadını istemediği durumlara zorlamakta ve arkadaşlıklarını bozmaktadır. Kişiler yakınlık gösterdiklerinde genellikle yanlış anlaşılırlar.

“Erkekler her zaman cinsel istek duyarlar”, “Yaşlanma cinsel isteği tamamen ortadan kaldırır”, “Menapoz cinsel isteği ortadan kaldırır”, “Kadınların cinsel isteği azdır” gibi cinsel istekle ilgili mitler; başka kadınlara cinsel istek duymanın, erkeklerin doğası gereği böyle düşündüğü inancına neden olmakta, erkekleri istek duymadığı durumlarda istek duyuyormuş gibi davranmaya ya da erkeklerin kendilerinde bir sorun aramalarına neden olmaktadır. Kadınların, cinsellikle ilgili konulara karşı utanç geliştirmesine, menopozla birlikte cinsel isteğin bir sorun olarak görülmesine yol açmaktadır.

“Sevişme cinsel birleşme demektir”, “Sevişmek cinsel organda sertleşmeyi gerektirir”, “Cinsel ilişkiyi erkek başlatmalı ve sürdürmelidir” gibi cinsel ilişki sırasındaki davranışlarla ilgili mitler; bu hedefe yönelik yetiştirilen erkekleri daha çok etkilemektedir. Böyle düşünen erkekler, sevişmenin cinsel birleşme anlamına geldiği görüşündedirler. Sevişmeyi erkeğin başlatması gerektiği inancına sahip olan erkekler, kadının cinsel istek ve davranışta bulunmasına ket vururlar. Sertleşme bozukluğu yaşayan erkeklerde bulunan cinsel davranışlarla ilgili mitler, kişilerin performans anksiyetesi yaşamalarına neden olabilir.

⁴⁹ İncesu, **a.g.e.**, s.9.

⁵⁰ Mehmet Güneş, Hasan Akçalı, Onur Dede, Aslıhan Okan, Mahmut Bulut, Süleyman Demir, Abdullah Atlı ve Aytekin Sir, “Prematür Ejekülasyon Olgularında Cinsel Mitlere İnanma Düzeyi”, **Dicle Tıp Dergisi**, 2016, Cilt:43, Sayı:2, 319-328, s.320.

“Güçlü erkekler üst üste birkaç kez sevişebilirler”, “Bir erkek ne kadar sık ve üst üste sevişebiliyorsa o kadar güçlüdür”, “Bir kez cinsel sorun yaşanır bu tekrarlayacak demektir” gibi cinsel işlevlerle ilgili mitlere, genellikle pornografik yayınlar yol açmaktadır. Kendilerini başkaları ile kıyaslayan erkekler kendilerini yetersiz olarak algılayabilmektedirler. Tam tersi bir şekilde erkeklerin kendilerini kıyaslamaları, böhürlenmelerine yol açabilmektedir. Genellikle cinsel işlev bozukluğu olan kişilerde cinsel sorunların tekrarlayacağı miti, yaşanan cinsel sorunun süregelenleşmesine yol açmaktadır.

Cinsel anatomiyile ilgili, “Erkek cinsel organı, büyüklüğü oranında zevk verir”, “Penisin vajinaya girişi zordur”, “ İlk cinsel ilişki kadın için çok ızdırap vericidir”, “İlk cinsel ilişkide kan gelmezse kadın bakire değildir” gibi yanlış inanışlar; cinsel anatomi bilgisinin yetersizliğiyle ilişkilidir ve erkeklerin cinsel organının boyutuyla ilgili kıyaslamalar yapmasına neden olmaktadır. Anatomi bilgisinin yetersiz olması, özellikle vajinismus olan kadınlarda penisin vajinaya giremeyebileceği veya cinsel birleşmenin kendisine ızdırap verebileceği gibi yanlış inanışlara neden olmaktadır. Cinsel anatomi hakkında bilgi sahibi olmayan erkekler ise cinsel partneriyle yaşadığı ilk cinsel birleşme esnasında, partnerinden kan gelmemesini yanlış yorumlayıp partnerinin bakire olmadığı sonucunu çıkarabilmektedirler.⁵¹

Ülkemizde hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada “Eşler birbirlerini sevdikleri takdirde sevişmekten nasıl zevk alabileceklerini de bilirler” cinsel miti, %75 oranında en fazla görülen mittir. ⁵² Benzer şekilde Torun’un çalışmasında da %64 oranında aynı mite inanma oranı yüksek bulunmuştur.⁵³ Özellikle kadınlar arasında çok yaygın kabul edilen “erkek cinsel ilişkiyi her zaman ister ve buna her zaman hazırdır” miti, literatürde benzer şekilde çok yüksek bulunmaktadır.^{54 55} Aygin ve arkadaşlarının kadın öğrenciler ile yaptığı çalışmada, %73 oranında öğrencinin bu mite inandığını tespit etmişlerdir.⁵⁶ Tüm bu çalışmalarda görüldüğü gibi eğitim durumu yüksek olan veya cinsellikle ilgili daha fazla bilgili olması beklenen meslek gruplarında bile öğrencilerin cinsel mitlere inandıkları gözlemlenmiştir.

Ülkemizde cinselliğin halen bir tabu olarak görülmesinden dolayı, geniş örneklemlerli çalışmalar yapılamamaktadır. Yapılan çalışmalarda cinsel mitlerin nedenlerine dair birçok hipotez ortaya atılmakla birlikte, cinsel mitlerin hangi

⁵¹ CETAD (Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği), “Bilgilendirme Dosyası 6: Erkek Cinselliği”, <https://www.cetad.org.tr/CetadData/Books/40> (Erişim Tarihi: 25.01.2020).

⁵² Apay vd., **a.g.e.**, s.98.

⁵³ Torun vd., **a.g.e.**, s.28.

⁵⁴ Yaşar ve Gürgeç, **a.g.e.**, s.182-183.

⁵⁵ Kukulcu vd., **a.g.e.**, s.57.

⁵⁶ Aygin vd., **a.g.e.**, s.73.

değişkenler tarafından etkilendiği tartışma konusudur. Oldukça farklı sonuçlar içeren çalışmalar olmasından dolayı, cinsel mitlerin oluşumuna dair kesin çıkarımlarda bulunulamamaktadır. Bu konuyla ilgilenen araştırmacılar, daha fazla çalışma yapılmasını önermektedirler.

2.1.8. Cinsel İşlev Bozuklukları

Biyolojik ve fizyolojik faktörlerden etkilenen cinsellik, fizyolojik bir döngü içerisinde yer almaktadır. Bu yüzden biyolojik ve psikolojik faktörlerin bir karması olarak tanımlanabilir. Kişinin tatmin edici cinsel aktivitelerini yaşamasına engel olan, cinsel birleşme esnasında ya da cinsel yanıt evrelerinin herhangi birinde sorun çıkaran fizyolojik, bilişsel, duygusal ve davranışsal problemlerinin olması, cinsel işlev bozukluğu olarak tanımlanabilir.⁵⁷

Cinsel işlev bozuklukları sıklıkla karşılaşılan sorunlar olmasına rağmen ve başarılı bir şekilde tedavi edilmelerine rağmen, tedaviye başvuru oranı oldukça azdır. Günümüzde cinsel işlev bozukluğuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, kişinin hayatının herhangi bir döneminde, en az bir defa cinsel sorunla karşılaştığı bilinmektedir. Cinsel işlev bozukluklarının her birinin görülme sıklığı incelendiğinde, toplumun önemli bir bölümünü ilgilendirdiği açıktır. Görülme sıklığı aynı olmasına rağmen, kültür bazında değerlendirildiğinde spesifik farklılıklar oluşmaktadır. Dindarlığın, gelenek ve göreneğin baskın olduğu toplumlarda cinselliğin yasaklanması, eğitimin az olması ve bekaretin önemli olması nedeniyle cinsel işlev bozuklukları görülmektedir. Erkeklerde boşalma problemleri ve kadında orgazm güçlüklerinin daha fazla olduğu bilinmektedir.⁵⁸ Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan, erkeklerin olmadığı, 1500 kadınla yapılan bir çalışmada; kadınların %43'ünde cinsel işlev bozukluğu olduğu bildirilmiştir. Araştırmada cinsel istek azlığına ve performansla ilgili kaygılara yer verilmiştir. Her iki cinsiyette de yapılan çalışmalar göstermiştir ki, erkek veya kadın farketmeksizin hayatlarının bir döneminde, üç kişiden biri cinsel işlev bozukluğu ile karşılaşabilmektedir.⁵⁹

DSM V'e göre cinsel işlev bozuklukları sınıflandırılması şu şekildedir:

- 1) 302.74. Geç Boşalma
- 2) 302.72. Sertleşme Bozukluğu
- 3) 302.72. Kadında Orgazm Bozukluğu

⁵⁷ Özge Çeri, Ayşegül Yılmaz ve Atilla Soykan, "Cinsel İşlev Bozuklukları", *Türkiye Klinikleri J Psychiatry-Special Topics*, 2008, Cilt:1, Sayı:2, 71-78, s.71.

⁵⁸ İncesu, *a.g.e.*, s.7.

⁵⁹ İncesu, *a.g.e.*, s.11.

- 4) 302.72. Kadında Cinsel ilgi/Uyarılma Bozukluğu
- 5) 302.76. Cinsel Organlarda-Pelviste Ağrı/İçerme Bozukluğu
- 6) 302.71. Erkeklerde Düşük Cinsel İstek Bozukluğu
- 7) 302.75. Erken Boşalma
- 8) Maddelerin/İlacın Yol Açtığı Cinsel İstek Bozukluğu
- 9) 302.79. Tanımlanmış Diğer bir CİB
- 10) 302.70. Tanımlanmamış CİB

DSM-V tanı kriterlerine bakıldığında, cinsel istek ve cinsel yanıt döngüsünde meydana gelen değişikliklerle birlikte, işlevselliğin bozulmuş olması gerekmektedir. Herhangi bir patolojik durumun belli sürelerce olması gerekir. Kişinin, cinsel işlev bozukluğuyla ilgili bir tanı alması için tekrarlayıcı veya sürekli olması gerekmektedir.⁶⁰

Farklı ülkelerde yapılan çalışmalara bakıldığında cinsel işlev bozukluklarının görülme sıklığı ortalama %30 ile %50 arasında değiştiği belirlenmiştir. Kadınlarda daha çok ortaya çıkan bozukluğun cinsel istekte azalma, orgazm bozukluğu ve ağrı problemi olduğu bildirilmiştir. Erkeklerde ise boşalma ile ilgili ya da sertleşme ve cinsel istek azlığı ile ilgili sorunlar daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Birbirinden farklı ülkelerde cinsel işlev bozukluğu tanısı alma oranı değişmekte fakat görülme sıklığı rakamları bütün dünya ülkelerinde yüksektir.^{61 62 63}

Yapılan çalışmalara bakıldığında, her üç kişiden birisinin hayatı boyunca en az bir kez cinsel işlev bozukluğu yaşadığını söyleyebiliriz. Kadın cinsel işlev bozukluklarının prevalansının %25-63 arasında değiştiği belirtilmiştir.⁶⁴ Amerika da yapılan bir çalışmada; kadınlarda cinsel isteksizlik %22 oranında görülürken, erkeklerde ise %21 oranıyla erken boşalma en çok görülen bozukluktur. Ayrıca kadınların %20'sinin orgazm olmada güçlük yaşadığı tespit edilmiş ve yaklaşık yüzde

⁶⁰ Amerikan Psikiyatri Birliği, **DSM-5 Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı**, Çev. Ertuğrul Köroğlu, Boylam Psikiyatri Enstitüsü, 2003, s. 205-217.

⁶¹ Cem İncesu, "DSM-5 ve Cinsel İşlev Bozuklukları", **Nöropsikiyatri Arşivi**, 2011, Cilt:48, Sayı:1, 1-6, s.1.

⁶² Edson D. Moreira, Dale B. Glasser, Alfredo Nicolasi, Fernanda G. Duarte and Clive Gingel, "Sexual Problems and Help-Seeking Behaviour in Adults in the United Kingdom and Continental Europe", **Sexual Medicine**, 2007, Cilt:101, 1005-1011, s.1010.

⁶³ İzan H. İshak, MFamMed, Wah-Yun Low and Sajaratulnisah Othman, "Prevalence, Risk Factors, and Predictors of Female Sexual Dysfunction in a Primary Care Setting: A Survey Finding", **J Sex Med**, 2010, Cilt:7, 3080-3087, s.3084-3085.

⁶⁴ Derya Güliz Mert ve Nurper Erberk Özen, "Genel Psikiyatri Polikliniğine Başvuran Kadın Hastalarda Cinsel İşlev Bozukluğu ve İlişkili Sosyokültürel Parametrelerin Değerlendirilmesi", **Klinik Psikiyatri**, 2011, Cilt:14, 85-93, s.86.

%10'unda vajinada yeterli miktarda ıslanma olmadığı görülmüştür.⁶⁵ Bu oranlar, cinsel işlev bozukluğu olan kişilerin dünya genelinde benzer yüzdelere sahip olduğunu göstermekle birlikte tedavi arayışı konusunda bu oranların değiştiği gözlemlenmektedir.

3.1. ŞEMA TERAPİ MODELİ

3.2. ŞEMA ALANLARI VE ERKEN DÖNEM UYUM BOZUCU ŞEMALAR

Young ve arkadaşları, kişilik bozukluklarını tedavi etmek amacı ile bilişsel terapiye cevap vermeyen ve tedavi edildiğinde tekrar semptomları geri gelen hastalarda daha etkili olabilmek için şema terapi modelini geliştirmiştir. Şema terapi sistemli ve yapılandırılmış bir modeldir. Psikodinamik modeli, bilişsel modeli, nesne ilişkileri kuramı ve gestalt modeliyle ortak yanları vardır. Evrensel ihtiyaçları karşılanmamış çocuğun uyum bozucu şemaları gelişir ve bu şemalar kişinin kendisiyle, başka insanlarla ve dış dünya ile ilgili sahip olunan yapılardır. Bireyde var olan uyum bozucu şemalar temel ihtiyaçların giderilememesinden, doğuştan gelen mizaçla birlikte çevrenin etkileşmesi sonucu oluşur.⁶⁶ Şema Terapi modeli için birçok terapi tekniğini kullanan eklektik (bütüncül) bir yöntem diyebiliriz.

Şemalar, bizim bir durumla karşılaştığımızda geriye dönüp değerlendirmemizi sağlayan bilişsel yapılardır. Son derece yararlı yapılar olan şemalar, yeni bir durumla karşılaştığımızda bu durumu hızlı bir şekilde anlamlandırmamızı, algılamamızı ve yeni gelen bilgiyi organize etmemizi sağlar.⁶⁷ Kişinin bilinçli olarak anımsamasının zor olduğu uyum bozucu şemalar, kuvvetli bir şekilde beyinde muhafaza edilir ve işlev bozucudurlar.⁶⁸ Çocukluk ve ergenlik döneminde oluşup ilerleyen zamanlarda kökleşen ve gelişen şemalar bireyin duygu ve düşüncesini de yönlendirmektedir.⁶⁹ Young ve arkadaşları, şemalardan bazıları erken çocukluk deneyimleri sonucu ortaya çıktığı için kişilik bozuklukları, hafif karakteristik problemler ve birçok eksen bir rahatsızlığının çekirdeğinde olabileceğini söylemiştir.⁷⁰ Geçmiş olumsuz yaşam deneyimlerinden oluşan uyum bozucu şemalar, kişinin iç ve dış dünyası ile ilgili

⁶⁵ Edward O. Laumann, Anthony Paik and Raymond C. Rosen, "Sexual Dysfunction in the United States Prevalence and Predictors", *JAMA*, 1999, Cilt:281, Sayı:6, 537-544, s.543-544.

⁶⁶ Jeffrey E. Young, David P. Bernstein ve Eskhol Rafaeli, *Şema Terapi Ayırıcı Özellikler*, Çev. H. Alp Karaosmanoğlu ve Nihan Azizlerli, Psikonet Yayınları, İstanbul, 2012, s.23.

⁶⁷ Nancy L. Murdock, *Psikolojik Danışma ve Psikoterapi Kuramları-Olgu Sunumu Yaklaşımıyla*, Çev. Füsün Akkoyun, Nobel Yayınları, Ankara, 2016, s.320.

⁶⁸ Joan M. Farrell, Neele Reiss ve İda A. Shaw, *Şema Terapi Klinisyenin Rehberi*, Çev: Sevinç Göral Alkan ve Emel Alkan, Psikonet Yayınları, İstanbul, 2015, s.25.

⁶⁹ Muhammet Yıldız, "Üniversite Öğrencilerinde Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Depresif Belirtilere Etkisi", *İhlara Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 2017, Cilt:2, Sayı:2, 18-23, s.18.

⁷⁰ Jeffrey E. Young, Janet S. Klosko and Marjorie E. Weishaar, *Schema Therapy: A Practitioner's Guide*, The Guilford Press, New York, 2003, s.7.

yargılamalarını içeren, sürekliliği olan, değiştirilmesi zor, işlevsiz temel inançlar olarak tanımlanabilir.

Şemalar, çevreden gelen uyarılar ve yaşanan olaylarla tetiklenmektedir. Yetersizlik şemasına sahip olan bir insan, başarısız olduğu bir durumla karşı karşıya geldiğinde yetersizlik şeması aktif hale gelmektedir. Bu gibi durumlarda uygun baş etme stratejilerini kullanmak yerine, içinde bulunduğu durumu daha kötü değerlendirebilmekte veya çaba sarfetmeyi bırakabilmektedir. Erken dönem uyumsuz şemalar, bireylerin kendileriyle ilgili gerçekçi hedefler belirleyememesine yol açarak değişim için direnç göstermesine ve bu durumun tekrarlayıp kişinin kısır döngüye girmesine neden olmaktadır.⁷¹ Bu ekole göre oluşan psikopatolojik durumların temel sebebi şemalarımızdır. Şema terapi de bu kökleşen şemaları yaşantısal, bilişsel-davranışçı ve psikodinamik teknikler ile değiştirmeyi hedefleyen bir tedavi yöntemidir.⁷² Young ve arkadaşları, erken dönem uyumsuz şemaların kapsamlı bir şekilde tanımını yaparak genel ve yayılımcı bir örüntü olduğuna dikkat çekmiştir. Şemaların anılar, duygular, bilişler ve fiziksel duyumlardan oluştuğunu, bireyin kendisiyle ve diğer insanlar arasındaki ilişkiyle ilgili olduğunu, daha çok ergenlik ve çocukluk döneminde köklerinin olduğunu, kişinin yaşamı boyunca gelişen, işlevselliği bozan yapılar olduğunu ifade etmişlerdir.⁷³ Bir birey, bir veya birden çok şemanın birleşimine sahip olabilir. Kişinin sosyal işlevselliği azaldığında veya duygusal deneyim ve belirtilere sahip olduğunda bu şemalar patolojik denilebilir. Örneğin, ikinci eksende bir kişilik bozukluğuna sahip olan kişiler, birden çok şema için yüksek puan almaktadırlar. Tam tersi bir şekilde kişilik bozukluğu tanısı konulamayan, hafif karakteristik problemleri olan kişiler olduğunda, bu kişiler birkaç şemaya sahip olurlar.⁷⁴

Bilişsel davranışçı psikoterapinin eksik kaldığı kronik rahatsızlıkların tedavisi için şema terapi geliştirilmiştir.⁷⁵ ⁷⁶ Young ve arkadaşları, 18 adet erken dönem uyumsuz şema tanımlamışlar ve bu 18 şemayı ilişkili olduğu çocukluk ve ergenlik çağında karşılanmamış temel ihtiyaçlardan oluşan 5 alan altında sınıflandırmışlardır.

⁷¹ Aylin Demirli Yıldız, "Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Yalnızlığın Üniversite Uyum Düzeyi ile İlişkisi", *Türk Psikoloji Dergisi*, 2018, Cilt:33, Sayı:81, 82-94, s.84.

⁷² Körük ve Özabacı, *a.g.e.*, s.471.

⁷³ Young vd., *a.g.e.*, s.19.

⁷⁴ Arnoud Arntz ve Gitta Jacob, **Uygulamada Şema Terapi: Şema Mod Yaklaşımına Giriş Rehberi**, Çev: Gonca Soygüt, Nobel Yayınevi, Ankara, 2016, s.7.

⁷⁵ Young vd., *a.g.e.*, s.19-20.

⁷⁶ Bahar Köse Karaca ve Nida Ateş, "Yaygın Anksiyete Bozukluğu ve Öfke Kontrol Probleminde Şema Terapiyi Kullanmak: Bir Vaka Üzerinden Anlatım", *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 2019, Cilt:6, Sayı:2, 169-182, s.170.

Bu şema alanları klinik gözlemler ve hastaların değerlendirilmeleri sonucu oluşturulmuştur.

3.2.1. Ayrılma ve Reddedilme Şema Alanı

Ayrılma ve reddedilme şema alanı, temel olarak bağlanma bozukluklarıyla ilgilidir. Bireyin güvenlik, istikrar, bakım, emniyet, duyguların paylaşılması, empati, kabul ve saygı gibi güvenlik ve güvenilirlikle ilişkili unsurlardır. Bu alandaki şemalar, bireyin erken dönemde yaşadığı kopuk aile ilişkileri, aile veya bakım verenle uzun ayrılıkların olması, soğuk, reddedici, şiddete eğilimli patlamaya hazır, tacizkar ve öngörülemez davranışları olan ebeveynler olduğu zaman ortaya çıkmaktadır.

Young ve arkadaşları ayrılma ve reddedilme şema alanını; terk edilme, duygusal yoksunluk, güvensizlik ve kötüye kullanılma, sosyal izolasyon ve kusurluluk şemaları olmak üzere 5 alt boyuta ayırmıştır. Bu şema alt boyutlarına sahip kişilerde bağlanma ile ilgili bazı problemler görülmektedir.

3.2.1.1. Terk Edilme Şeması

Bu şemaya sahip olan bireyler bir ilişkiye başlamadan önce, bu ilişkinin devam etmeyeceği yönünde ya da ilişkiyi kursalar bile bu ilişkinin devam etmeyeceği yönünde, terk edilmekle ilgili sürekli bir endişe yaşarlar. Genellikle bu kişiler, daha önce terk edildiklerinden yakınırırlar. Genellikle bakım verenler tarafından tutarsız davranılması, ebeveynlerin ölümle ayrılması veya erken dönem boşanmalara bağlı olarak terk edilme şeması oluşabilir. Bu şemaya sahip olan kişiler, güvenilemeyecek insanlarla ilişki kurarlar ve bu nedenle şemalarının sürmesi kaçınılmaz hale gelir. Örneğin, eşin beklenen saatten geç gelmesi, terk edilme şemasını tetikleyebilir.

3.2.1.2. Güvensizlik ve Kötüye Kullanılma Şeması

Güvensizlik ve kötüye kullanılma şemasına sahip olan bireyler; başkaları tarafından kötüye kullanılmaktan, küçük düşürülmekten ya da kendisine kötü davranılmasından yoğun korku duyarlar. Bilerek ve isteyerek insanların kendilerine zarar vereceklerini düşündükleri için bu insanlar şüpheli davranırlar. Örneğin, kendisine arkadaşça, dostça ve sıcakkanlı bir şekilde yaklaşıldığında genellikle karşısında bulunan insanın gizli planlar içerisinde olduğundan şüphelenirler. Bu kişiler kendilerini, diğerleri tarafından aşırı tehdit edilmiş algılayabilirler.

Bu şema genelde çocukluk çağında kötüye kullanılmakla ilgilidir. Kötüye kullanım cinsel nitelikli olabilir fakat fiziksel, duygusal ya da sözel bir şekilde kötüye kullanılmakta güvensizlik şemasının oluşmasına neden olabilir. Genelde güvensizlik şemasına sahip olan bireylerin çocukluğunda, bakım veren ebeveyni ya da kardeşleri

tarafından kötüye kullanılma öyküsü bulunur. Bazı durumlarda akran zorbalığına maruz kalan birey, acımasızca yapılan saldırılar karşısında başarısızlık ve utanma duygusu yaşayarak güvensizlik/kötüye kullanım şeması geliştirebilir.

3.2.1.3. Duygusal Yoksunluk Şeması

Bu şemaya sahip bireyler, başkaları tarafından sevimlerine ve güvende hissettirilmelerine rağmen, kendisini güvende ve sevilmiş hissedememesine sebep olmaktadır. Yakınlarında bulunan kişiler, duygusal yoksunluk şemasına sahip kişiyi sezebilirler çünkü o kişiye yaklaşamayacaklarını, sevgi gösterip destekleseler bile ulaşamayacaklarını anlarlar. Bu şemaya sahip kişiler, diğer insanların kendilerini sevdiklerini ve kabullendiklerini anlamakta güçlük çekerler.

Duygusal yoksunluğun genelde üç türü bulunmaktadır:

- 1) Bakım yoksunluğu: Sevgi, şefkat, sıcaklık ve arkadaşların olmaması ile ilgilidir.
- 2) Empati yoksunluğu: Anlamak, dinlemek, kendini bir başkasına açmak, başkalarıyla karşılıklı olarak duyguları paylaşmak gibi alanlarla ilgilidir.
- 3) Koruma yoksunluğu: Güçle, yön vermekle ve rehberlik etmekle ilgilidir.

3.2.1.4. Sosyal İzolasyon Şeması

Sosyal izolasyon şemasına sahip olan bireylerde görülen en tipik özellik, kişinin dış dünyadan kendisini yalıtılmış hissetmesidir. Bu kişiler kendilerini dış dünyaya veya insanlara karşı yabancılaşmış hissederler. Kendilerinin diğer insanlardan tamamen farklı olduklarına inandıkları için kendilerini, başkalarına ya da bir ortama ait hissedemezler. Genelde diğer kişiler, bu şemaya sahip olan insanları gruba ait hissetseler bile bu kişiler kendilerini gruba ait hissetmezler.

Örneğin, kişinin çocukluğundaki yaşadığı ortamda kullandığı dilin farklı olması, başka çocuklarla kreşe gönderilmemesi, belirli spor faaliyetlerine ve gençlik organizasyonlarına katılmamaları, bu şemanın oluşumunu sağlar. Bu kişiler tek başına ve yalnız olduklarını, kendilerini bir topluma veya gruba ait hissetmediklerini dile getirirler. Örneğin, yoksul bir ailede yetişen çocuğun ailede okuyan ilk ve tek birey olması ve bu çocuğun ailesel geçmişi ile sonradan elde ettiği başarılar arasında farklılıklar olması, sosyal izolasyon şemasının oluşmasını sağlayabilmektedir.

3.2.1.5. Kusurluluk Şeması

Bu şemaya sahip kişiler, kendilerini kusurlu olarak görür ve kendilerini kötü, istenmeyen, aşağı veya işe yaramayan biri olarak algırlar. Eleştiriye ve reddedilmeye karşı aşırı duyarlılık gösterebilir veya kendileriyle aşırı ilgilenme

eğiliminde olabilirler. Sıklıkla başkaları ile kendilerini kıyasladıkları için sıklıkla utanç duygusu yaşarlar. Bu kusurlar bencil olma, öfke patlamaları gibi kabul edilemeyecek dürtüler şeklinde kendisini gösterir. Hoşa gitmeyen fiziksel görünüş veya sosyal alanda sakarlık şeklinde de açığa çıkabilir.

Sınır kişilik bozukluğunda kusurluluk şeması sıklıkla bulunur ve bu şemaya güvensizlik/kötüye kullanılma şemasında eşlik edebilir. Kusurluluk şemasına sahip birey, çocukluk döneminde genelde çevresindeki insanlar tarafından aşağılanmış ve değersizleştirilmiştir.

3.2.2. Zedelenmiş Özerklik ve Performans Şema Alanı

Bu şema alanı özerklik, rekabet ve başarı gibi temel evrensel ihtiyaçların karşılanmaması sonucu oluşur. Bu alandaki şemalara sahip olan bireyler, kendilerini bağımlı hissetmekte ve kendi geleceklerini belirleme konusunda kaygılanmaktadırlar. Bu da kişilerin daha çok ayrışma, bağımsızlık ve kendini ortaya koyma gereksinimleri, çevresi ile ilgili beklentileriyle çatışmaktadır. Bu alandaki şemalar, çocuğun kendisine güvenini zedeleyen ve aşırı korumacı yapısından kaynaklanabilmektedir. Bu şemaya sahip çocuk, ailenin dışında da özerk bir birey gibi davranamayarak kendisini başarısız olarak algılayabilmektedir.

Young ve arkadaşları zedelenmiş özerklik ve performans şema alanını; başarısızlık, bağımlılık, dayanıksızlık ve iç içe geçme şeması olarak 4 alt boyuta ayırmıştır. Bu şema alt boyutlarına sahip kişiler kendine güven, başarı algısı ve başkalarından bağımsız olma gibi konularda sorun yaşarlar.

3.2.2.1. Başarısızlık Şeması

Bu şema alanı, kişinin kendisini diğer insanlardan daha az başarılı görmesi, daha az yetenekli ve daha az zeki hissetmesiyle karakterize bir şemadır. Genelde bu şemaya sahip kişiler, gelecekte yaşayacağı durumlarda başarısız olacağını düşündüğü için kendilerini aptal, beceriksiz, yeteneksiz ve bilgisiz gibi sıfatlarla nitelendirirler. Çocukluk ve ergenlik dönemlerinde başarı odaklı ve mükemmeliyetçi kişiler bu şemayı geliştirebilmektedirler. Bu şema, kendini gerçekleştiren kehanete yol açarak kişinin başarılı olabileceği durumlara kendisini daha az hazırlamasıyla kısır döngüye neden olabilmekte ve bu durum şemanın daha çok kökleşmesine neden olmaktadır.

3.2.2.2. Bağımlılık Şeması

Bağımlılık şemasına sahip bireyler, genellikle günlük yaşamlarında gerçekleşen birçok olayda yapması gereken şeyleri kendi başına idare edemeyecekmiş gibi hissederler. Bağımlılık şeması, bağımlı kişilik örüntüleri gösteren

kişilerde sıklıkla görülür. Bu şemaya sahip kişiler, ebeveynlerinin kendi fikirlerini yeterince sormadıklarını dile getirmektedirler. Daha ileri bağımlılık şemasına sahip olan kişiler, kendilerine bakamayacakları, gündelik sorunların üstesinden gelemeyecekleri ve iyi bir karar veremeyeceklerini hissederler.

Bağımlılık şemasına sahip olan kişiler, terapötik ilişkiyi sürdürme konusunda çok iyi iş birliği sergilediğinden, bu şemanın terapist tarafından fark edilebilmesi mümkün olmayabilir. Seanslar ilerledikçe terapist, bağımlı bir bireyle çalıştığında hastanın iyi bir iş birliği yapmasına rağmen seanslardaki ilerlemenin olmadığını düşünebilmektedir. Kişi görüşme esnasında aşırı arkadaşça ve dostça yaklaşan kişilik özellikleri barındırıyorsa, terapistinin bütün önerilerini hevesle kabul ediyorsa, bu kişilerin bağımlılık şemasına sahip olabileceğini düşünülmelidir.

3.2.2.3. Dayanısızlık Şeması

Dayanısızlık şemasına sahip bireyler, beklenmedik bir zamanda başlarına gelebilecek veya kendisini derinden yaralayacak olaylar, doğal afetler veya hastalıklar konusunda endişesini denetleyemeyen ve olası felaket senaryoları oluşturan kişilerde görülür. Bu şema, yaygın anksiyete bozukluğu ve hipokondriyak yakınmaları olan kişilerde sıklıkla görülür. Dayanısızlık şeması olan kişilerin annelerinin, sıklıkla aşırı özen ve dikkat talep eden, endişeli ve hastalıklara karşı alarm halinde olan kişiler olduğu bilinmektedir. Yıkanmamış bir meyveyi asla ağza götürmemek gerektiği, marketlerden ya da hastanelerden eve gelindiğinde ellerin mutlaka yıkanması gerektiğini, anneleri kendilerine talep etmiştir. Dayanısızlık şeması, daha önce bir hastalığa yakalanmış kişilerde de görülebilir

3.2.2.4. İç İçe Geçme Şeması

İç içe geçme şemasına sahip kişilerin kendilik değerleri zayıftır. Ebeveynlerine veya başka birilerine danışmadan, günlük kararlarını veremeyeceklerini düşünürler. Bireyler bu iç içe geçtikleri insanlarla ilişkilerinin, duygusal ve yakın olduğuna dikkat çekerler. Bu şemaya sahip olan kişiler diğerleri tarafından boğulduğunu dile getirebilir, onlarla iç içe geçtiğini söyleyebilir ve bir birey olarak kendi kimliğinin yetersiz olduğunu düşünebilirler. İç içe geçme şemasına sahip olan kişiler, çok zeki ve iyi yerlerden eğitim almış kimseler olabilirler. Fakat buradaki zeka ve eğitim konusu ile kendileri hakkında düşünüp bir karara varabilme konusu oldukça farklıdır. Bu şema genellikle boşluk duygusu ve boşuna çabalama duyguları ile kendisini gösterir. İç içe geçme şeması, kişinin hayatıyla ilgili planlı bir istikameti olmama ya da varlığını sorgulama şeklinde ortaya çıktığı için çoğu zaman obsesif kompulsif belirtilerle ilişkilendirilir.

3.2.3. Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanı

Bu şema alanındaki bireyler; başkalarının haklarına saygılı olma, onlarla işbirliği içerisinde olma, kişisel hedefler belirleme ve sözüne sadık olma gibi durumları gerçekleştirmede zorluk yaşarlar. Erken dönemde ailesi tarafından müsamaha gösterilmiş kişilerdir. Bu alandaki şemalar daha çok serbest bırakılan, yönlendirilmenin yapılmadığı ailelerde ortaya çıkmaktadır. Bu aileler; çocuklarını yüzleştirmekten, disipline sokmaktan ve sınır koymaktan yoksundurlar. Aileler çocuklarına karşılıklı iş birliği içinde olma ve hedef belirleme davranışları konusunda rol model olamamışlardır. Haklılık ve yetersiz özdenetim şemalarında olduğu gibi bu şemalar rol model olmayla ve sosyal öğrenmeyle kazanılabilen şemalardır. Bu alandaki şemalara sahip kimseler, çocukluk çağında şımartılmış veya sınırları kabul etme konusunda yeterli eğitimi ailelerden alamamışlardır. Anne ve babaların çok katı, disiplinli veya sınırların dar olduğu durumlarda da bu şemalar kazanılabilir. Bu alandaki şemalara sahip bireyler, sınır ve disiplin gerektiren konularda şemalarını bir başkaldırı şeklinde açığa vurabilirler.

Young ve arkadaşları zedelenmiş sınırlar şema alanını; haklılık ve yetersiz öz denetim şemaları olmak üzere 2 alt boyuta ayırmıştır. Bu şema alt boyutlarına sahip kişilerde; disiplin, sınır, hedef belirleme ve iş birliği yapma gibi alanlarda bazı problemler görülmektedir.

3.2.3.1. Haklılık Şeması

Haklılık şeması olan kişiler, kendilerini başkalarından daha üstün görebilirler. Kendisini özel biri olarak algıladığı için özel hak ve ayrıcalıklara sahip olduklarını düşünürler. Bu kişiler kural ve sınır tanımaz, kısıtlanmaktan nefret ederler. Haklılık şeması, narsistik komponentlerle ilişkilidir. Bu şemaya sahip kişiler, diğer insanlarla rekabetçi bir biçimde etkileşime girerek, güç ve denetim için uğraşırlar.

Haklılık şeması, karşı tarafta neden olacağı sonuçları düşünmeksizin, istediği davranışları özgürce yapan kişilerde görülmektedir. Bu şemaya sahip kişiler en başarılı, en zeki, en zengin ve en güzel kişilere yönelerek, her şeyin en üstününe sahip olma arzusu içindedirler. Empati duygusundan yoksun oldukları için diğerlerinin ihtiyaçlarına ve duygularına önem vermezler.

3.2.3.2. Yetersiz Öz Denetim Şeması

Yetersiz özdenetim şeması, öz denetim ve doyumunu erteleyebilme becerileriyle ilgilidir. Bu şemaya sahip bireyler, sıkıcı şeylerden aniden vazgeçebilmektedirler. Bu yüzden disiplin ve sabır göstermesi gereken görevleri pek üstlenmezler. Diğer kişiler, bu şemaya sahip bireyleri genelde tembel olarak değerlendirirler. Bu şemaya sahip

olan kişiler; yüzleşme, sorumluluk ve aşırı çaba sarf etmekten kaçınırlar. Yetersiz öz denetim şeması, çocukluk çağında kötüye kullanıma maruz kalmış kişilerde görülür. Bu kişileri ihmal eden veya kötüye kullanan ebeveynler, çocuklarına gerekli öz disiplin becerilerini öğretememişlerdir.

3.2.4. Diğerine Yönelimlilik

Başkalarının arzu, istek ve ihtiyaçlarını kendi gereksinimlerinden daha ön planda tutan kişiler, bu şema alanında değerlendirilir. Kendi gereksinimlerini karşılamayıp, diğer insanların istekleri için çaba sarf ederler.

Bu şemalara genelde koşullu saygı ve koşullu kabul ortamında yetiştirilen çocuklarda rastlanmaktadır. Çocuk ilgi, sevgi ve onay almak pahasına, benliğinin temel ihtiyaçlarını baskılayıp karşı tarafa yönelmiştir. Bu alandaki şemalar, genelde ikincil şemalardır. Bu alanda bulunan şemalar, ayrılma ve reddedilme alanında bulunan şemalar ile baş etmek için geliştirilen ikincil şemalar olabilmektedir. Bu kişilerin aile öykülerinde, genellikle babalarının madde etkisindeyken kötü davrandıkları veya alkolik oldukları gözlemlenmiştir.

Young ve arkadaşları diğerine yönelimlilik şema alanını; boyun eğme, kendini feda ve onay arayıcılık şemaları olmak üzere 3 alt boyuta ayırmıştır. Bu şema alt boyutlarına sahip kişilerde kendi isteklerini değersizleştirme ve karşı tarafın isteklerini yüceltme görülür.

3.2.4.1. Boyun Eğme Şeması

Boyun eğme şemasına sahip kişiler, diğer insanların kendilerine üstünlük kurmalarına izin veren kişilerdir. Kontrolü başkalarına bıraktıkları için kendileri adına başkalarının karar vermesine izin verirler. Öfke duygusu ve terk edilme korkusundan kaçınmak için kontrolü karşıya vermeyi tercih ederler.

Boyun eğicilik iki farklı durumda kendisini gösterir. Birinci şekli, birey kendi ihtiyaçlarını, tercih, arzu ve kararlarını bastırır. İkinci şekli ise öfkenin bastırılmasıdır. Boyun eğme şemasının kökeninde, bir ebeveynin diğer ebeveyne boyun eğdiği durumlar vardır. Bu şemanın en tipik özelliği, kişinin kendi fikir ve duygularının başkalarınca önemsiz olacağı yönündeki algılamalarıdır. Genellikle boyun eğicilik şeması; pasif agresif kişilik örgütlenmesi, kontrolsüz öfke patlaması, somatik yakınma ve madde kötüye kullanımı gibi durumlara neden olur.

3.2.4.2. Kendini Feda Etme Şeması

Kendini feda şemasına sahip bireyler; kendi mutluluğu pahasına, başkalarının ihtiyaçlarını karşılamayı tercih ederler. Bu şemaya sahip bireyler; başkalarında acıya

yol açabilecek eylemlerden kaçınma, bencil hissettirecek suçluluk duygusundan kaçınma, yardıma muhtaç kişilere yardım etme veya diğerleri ile bağlantıyı sürdürme şeklinde olarak ortaya çıkar.

Bu şema, diğerlerinin acısına karşı şiddetli bir şekilde duyarlılıktan doğmakla beraber, bazı zamanlar kişinin kendi ihtiyaçlarının farkına varamamasına, ihtiyaçlarını karşılanmamış hissetmesine ve diğer kişilere de bu sebeplerden dolayı kırgınlık duymasına neden olabilir. Bu bireyler kendi gereksinimlerine her odaklandığında, kendilerini suçlu hissetmektedirler. Bu şema genellikle sağlıklı yetişkinler arasında da sıklıkla görülebilmektedir.

3.2.4.3. Onay Arayıcılık Şeması

Bu şemaya sahip bireyler, başkaları karşısında iyi izlenim bırakmak isterler. Diğer insanların onay ve ilgisini kazanmak veya kabul edilebilmek için onlara uyum göstermeyi aşırı istemekle karakterizedir. Bu şemaya sahip bireyler için görünüm, sosyal ve mesleki statü oldukça önemlidir. Onay arama şemasında, bireyin amacı en iyi olmak değildir. Asıl amaçları diğer kişilerin takdir ve onayını kazanmaktır.

3.2.5. Aşırı Tetikte Olma ve Bastırılmışlık Şema Alanı

Bu şema alanındaki kişiler; kendi his, dürtü ve düşüncelerini bastırmaya eğilimlidirler. Geçmiş yaşantılarındaki yaşadıkları duygulara karşı, olumsuz deneyimlerden bahsederler. İçselleştirilmiş katı kuralları bulunan ve sürekli kendilerini ortaya koymaya çalışan bu kişilerin çocukluk çağındaki aile ortamında; çocuklarına acımayan, talepkar ve cezalandırıcı ebeveynler bulunmaktadır. Bu tarz ailelerde genellikle oyun, gevşeme ve keyifli olmaya karşı, katı tutum gösterilmektedir. Ebeveynler, çocuklarına duygularını gizlemeleri, hata yapmamaları ve mükemmeliyetçi olmalarını dayatmaktadır. Bu kişiler, yaşadıkları her şeye karşı karamsar ve endişelidirler.

Young ve arkadaşları aşırı tetikte olma ve bastırılmışlık şema alanını; duyguları bastırma, yüksek standartlar, karamsarlık ve cezalandırıcılık şemaları olmak üzere 4 alt boyuta ayırmıştır. Bu şema alt boyutlarına sahip kişilerde hatalara karşı tahammülsüzlük, mükemmeliyetçilik, katı tutum ve duygularını karşısındaki kişiye açmama gibi özellikler bulunur.

3.2.5.1. Duyguları Bastırma Şeması

Bu şemaya sahip kişiler birden ortaya çıkan öfke, sevinç, hüznün gibi duyguları ortaya çıkarmaktan hoşlanmazlar veya saçma bulurlar. Duyguların bir önemi yokmuş gibi tarif eder veya gereksiz olduğunu söylerler. Çünkü bu kişiler temel olarak kontrolü kaybetmek ve utanmaktan korktukları için duygularını bastırmayı tercih ederler.

Duygusal ketlenme şeması yaşayan kişiler, çocukluk anılarında genellikle sınırlı ve üzgün oldukları için duygularını değersizleştirmeyi öğrenmişlerdir. Bu şemaya sahip kişiler, duyguları saçma veya tehdit edici olarak iki farklı şekilde değerlendirdikleri için bunun ayırımını yapmak son derece önemlidir.

3.2.5.2. Yüksek Standartlar Şeması

Başarı ve hedeflerine ulaşabilmek için sürekli olarak baskı altında kalmış hissetme, yüksek standartlar şemasının özelliğidir. Baskı altında kalma, kendini ve başka kişileri eleştirme ile kendini gösterir. Yapılacak bütün işlerde temel hedef, birinci olmaktır. Yüksek standartlar şeması; başarı gerektiren durumlardan zevk alma, gevşeme, öz saygı gibi alanlarda bozulma ile seyreder. Başarı ile ilişkisi olmayan oyun veya etkinlikleri eğlenceli bulmazlar. Bu kimseler, sıklıkla mükemmeliyetçi ve katı kuralcı kişilik özellikleri gösterirler.

3.2.5.3. Karamsarlık Şeması

Karamsarlık şemasına sahip kişiler, yaşanan olayların sürekli bir şekilde olumsuz tarafına odaklanırlar. Her şeyin altında bir sorun arar ve yaşadığı olayların yoluna girmeyeceği konusunda kaygılanmaktadırlar. Hayatındaki olumlu ve iyimser deneyimleri küçümser, görmezden gelirler. Bu şemaya sahip kişilerin; iyiye giden yaşam olaylarını değersizleştirip, olumsuz senaryolara odaklanma eğilimleri vardır.

3.2.5.4. Cezalandırıcılık Şeması

Bu şemaya sahip kişiler, hata yaptıklarında veya başkalarının hata yaptığını gördüklerinde cezalandırılmaları gerektiğini düşünürler. İstek ve arzularını karşılamayan kişilere karşı sinirli, hoşgörüsüz, cezalandırıcı ve tahammülsüzdürler. Bu şemaya sahip kişiler kusurluluğu kabul etmezler ve empati yapma konusunda isteksizdirler. Bu yüzden rastgele olabilecek olayları da hesaba katmadıkları için diğer insanların hatalarını ya da kendi hatalarını affetmekte zorlanırlar.^{77 78 79}

⁷⁷ Arntz ve Jacob, **a.g.e.**, s.10-27.

⁷⁸ Young vd., **a.g.e.**, s.25-35.

⁷⁹ Young vd., **a.g.e.**, s.13-17.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizine yer verilmiştir.

4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma kurgulanışı itibariyle nicel bir araştırmadır. Deneysel olmayan araştırma desenlerinden tarama deseni, bu araştırmanın desenidir. Tarama deseni, toplumda mevcut bulunan bir durumu anlamlandırmak amacıyla yapılan araştırma yöntemidir. Çalışmamızda, üniversite öğrencilerinin cinsel mit inançları ve erken dönem uyumsuz şemaları konu edinmiştir.

4.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, İstanbul ilinde bulunan İstanbul Gelişim Üniversitesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya 179 kadın ve 181 erkek olmak üzere toplam 360 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın yaş, bölüm ve akademik eğitim düzeyi sınırlaması bulunmamaktadır. Veriler, yüz yüze olarak katılımcıların gönüllülük esaslarına göre toplanmıştır. Her bir katılımcıya onam formu imzalatılmıştır.

Araştırmanın örnekleme yöntemi, Olasılıklı Olmayan Örnekleme türlerinden, Kolay Ulaşılabilir Örneklemedir. Kolay ulaşılabilir örnekleme, zaman para gibi kısıtlılıklar nedeniyle yapılan bir örnekleme yöntemidir.

4.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın amacı doğrultusunda test bataryası oluşturulmuş ve gerekli izinler alınarak veriler yüz yüze toplanmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Young Şema Ölçeği-Kısa Form-3 (YSÖ-KF3) ve Zilbergeld Cinsel Mit Değerlendirme Envanteri (ÇMDE) kullanılmıştır.

4.3.1. Sosyo Demografik Bilgi Formu

Bu bölümde tüm katılımcılara literatür gözetilerek ilgili olabileceği düşünülen sorular sorulmuştur. Sosyo-Demografik Form, araştırmacı tarafından oluşturulup içeriğinde kişisel bilgilere ve diğer değişkenlere yönelik sorular yer almaktadır.

4.3.2. Cinsel Mit Envanteri

Cinsel Mit Değerlendirme Envanteri, Zilbergeld tarafından geliştirilmiştir. Envanterde 30 madde bulunmaktadır.⁸⁰ Envanterin güvenilirlik analizinde Cronbach Alfa değeri 0,79 olarak hesaplanmıştır. Envanter Türkçe'ye Torun ve arkadaşları tarafından çevrilmiştir.⁸¹

Karaca, Cinsel Mit Envanterine faktör analizi uygulamıştır. Ölçekte bulunan tüm faktör yüklerinin ,300'ün üzerinde olduğunu gözlemlemiş ve Kaiser-Meyer-Olkin istatistiğini ,62 bulmuştur. Bununla birlikte toplam varyansın %66.23 olması sebebiyle ölçek maddelerinin toplam puanı göz önüne alındığında, ölçeğin cinsel mitlere inanç düzeyini temsil ettiği kabul edilmektedir.⁸²

Maddelerin her biri, bir cinsel yanlış inanca ait olup maddelere “katılıyorum” ya da “katılmıyorum” olarak cevap verilmektedir. Katılmıyorum yanıtı ölçek için 1 puan, Katılıyorum yanıtı ise 2 puan olarak değerlendirilmektedir. Envanterden alınabilecek toplam puan 60, en az puan ise 30'dur. Alınan puanın artması, cinsel yanlış inançların arttığına yönelik yorumlanmaktadır.

4.3.3. Young Şema Ölçeği – Kısa Form

Young Şema Ölçeği – Kısa Form, erken dönem uyumsuz şemaların belirlenmesi amacıyla Young tarafından 205 maddelik, 16 erken dönem uyumsuz şemaya sahip olarak geliştirilmiştir. Türkçeye Soygüt, Karaosmanoğlu ve Çakır (2009) tarafından çevrilen ölçek, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılırken 14 alt boyuta ve kullanım pratikliği açısından da 90 soruya düşürülmüştür.⁸³

Ölçeğin, test-tekrar-test güvenilirliği alt boyutlarda $r=.66-.83$ arasındadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ise .63 ve .80 arasındadır. Ölçek maddeleri, 1 (benim için tamamen yanlış) ve 6 (beni mükemmel şekilde tanımlıyor) arasında puanlanmakta olup ölçekte ters madde bulunmamaktadır.

4.4. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin analizinde, SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Karşılaştırılan verilerin öncelikle normallik test analizleri yapılmıştır. Test (Kolmogorov-Smirnov) sonuçlarına göre Cinsel Mit Envanteri ve Young Şema Ölçeği alt boyutlarının normal dağılmadığı

⁸⁰ Bernie Zilbergeld, *The New Male Sexuality*, Bantam Books, New York, 1993, s.1-14.

⁸¹ Torun vd., *a.g.e.*, s.24-31.

⁸² Bedia Kalemzer Karaca, Cinsel Yönelimin Cinsel Mitler, Yetişkin Bağlanma Stilleri ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Üzerindeki Etkisi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2018, s.35-36 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁸³ Gonca Soygüt, Alp Karaosmanoğlu ve Zehra Çakır, " Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Değerlendirilmesi: Young Şema Ölçeği Kısa Form-3'ün Psikometrik Özelliklerine İlişkin Bir İnceleme", *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2009, Cilt:20, Sayı:1, 75-84.

tespit edilmiş ve nonparametrik test analizleri yapılmıştır. Çalışmamızda bağımsız iki grubun fark analizleri Mann-Whitney U Testi, bağımsız ikiden fazla grup için Kruskal Wallis H Testi ve değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için Spearman Korelasyon Testi ile yapılmıştır. Cinsel mit olgusunu daha iyi açıklayabilmek ve bağımsız değişkenlerin cinsel mit varyansının ne kadarını açıkladığını tespit edebilmek amacıyla regresyon modeli kurulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, çalışmanın istatistiksel bulguları ele alınacaktır. Öncelikle ölçeklerin ve demografik değişkenlerin tanımlayıcı bilgileri, ardından ölçeklerle demografik değişkenlerin ilişkisi, son olarak da ölçeklerin birbirleri arasındaki ilişki verilecektir.

Tablo 5.1. Ölçeklerin Betimleyici Değerleri

	N	Min	Maks.	Ort ve SS.
Cinsel Mit Envanteri	360	35	60	51,01 ±5,33
Young Şema Ölçeği				
Duygusal Yoksunluk	360	5	28	8,87 ±4,71
Başarısızlık	360	6	35	11,38 ±5,46
Karamsarlık	360	5	30	11,9 ±5,48
Sosyal İzolasyon	360	7	42	16,19 ±6,87
Duyguları Bastırma	360	5	29	11,25 ±5,16
Onay Arayıcılık	360	6	33	18,63 ±6,49
Yetersiz Öz Denetim	360	7	42	23,77 ±8,27
Kendini Feda Etme	360	5	30	14,51 ±5,75
Terk Edilme	360	5	30	9,22 ±4,41
Cezalandırma	360	6	35	18,88 ±6,66
Kusurluluk	360	6	33	10,19 ±4,86
Dayanıksızlık	360	5	30	11,44 ±5,13
Yüksek Standartlar	360	3	18	8,92 ±3,93

Çalışmamızda ölçekleri 360 kişi doldurmuş olup Cinsel Mit Envanteri minimum 35, maksimum 60, ortalama 51,01 ve standart sapma 5,33 puan almıştır. Young Şema Ölçeği Duygusal Yoksunluk boyutunda minimum 5, maksimum 28, ortalama 8,87 ve standart sapma 4,71 puan almıştır. Young Şema Ölçeği Başarısızlık boyutunda minimum 6, maksimum 35, ortalama 11,38 ve standart sapma 5,46 puan almıştır. Young Şema Ölçeği Karamsarlık boyutunda minimum 5, maksimum 30, ortalama 11,9 ve standart sapma 5,48 puan almıştır. Young Şema Ölçeği Sosyal İzolasyon boyutunda minimum 7, maksimum 42, ortalama 16,19 ve standart sapma 6,87 puan almıştır. Young Şema Ölçeği Duyguları Bastırma boyutunda minimum 5, maksimum 29, ortalama 11,25 ve standart sapma 5,16 puan almıştır. Young Şema Ölçeği Onay Arayıcılık boyutunda minimum 6, maksimum 33, ortalama 18,63 ve standart sapma 6,49 almıştır. Young Şema Ölçeği İç İç Geçme boyutunda minimum 7, maksimum 36, ortalama 12,87 ve standart sapma 5,61 puan almıştır. Young Şema Ölçeği Yetersiz Öz Denetim boyutunda minimum 7, maksimum 42, ortalama 23,77 ve standart sapma 8,27 puan almıştır. Young Şema Ölçeği Kendini Feda Etme boyutunda minimum 5, maksimum 30, ortalama 14,51 ve standart sapma 5,75 puan

almıştır. Young Şema Ölçeği Terk Edilme boyutunda minimum 5, maksimum 30, ortalama 9,22 ve standart sapma 4,41 puan almıştır. Young Şema Ölçeği Cezalandırma boyutunda minimum 6, maksimum 35, ortalama 18,88 ve standart sapma 6,66 puan almıştır. Young Şema Ölçeği Kusurluluk boyutunda minimum 6, maksimum 33, ortalama 10,19 ve standart sapma 4,86 puan almıştır. Young Şema Ölçeği Dayanıksızlık boyutunda minimum 5, maksimum 30, ortalama 11,44 ve standart sapma 5,13 puan almıştır. Young Şema Ölçeği Yüksek Standartlar boyutunda minimum 3, maksimum 18, ortalama 8,92 ve standart sapma 3,93 puan almıştır.

Tablo 5.2. Ölçeklerin Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

	Çarpıklık	Çarpıklık S.H	Z	Basıklık	Basıklık S.H	Z
Cinsel Mit Envanteri	-0,532	0,129	-4,139	-0,262	0,256	-1,02
Young Şema Ölçeği						
Duygusal Yoksunluk	1,648	0,129	12,818	2,678	0,256	10,442
Başarısızlık	1,48	0,129	11,514	2,501	0,256	9,752
Karamsarlık	0,584	0,129	4,539	-0,373	0,256	-1,456
Sosyal İzolasyon	0,764	0,129	5,943	0,525	0,256	2,048
Duyguları Bastırma	0,871	0,129	6,772	0,462	0,256	1,802
Onay Arayıcılık	0,133	0,129	1,032	-0,756	0,256	-2,949
İç İçe Geçme	1,203	0,129	9,353	1,266	0,256	4,937
Yetersiz Öz Denetim	0,066	0,129	0,515	-0,837	0,256	-3,264
Kendini Feda Etme	0,461	0,129	3,587	-0,351	0,256	-1,37
Terk Edilme	1,468	0,129	11,417	2,712	0,256	10,577
Cezalandırma	0,051	0,129	0,399	-0,467	0,256	-1,822
Kusurluluk	1,575	0,129	12,253	3,054	0,256	11,911
Dayanıksızlık	0,684	0,129	5,321	0,238	0,256	0,927
Yüksek Standartlar	0,5	0,129	3,886	-0,46	0,256	-1,795

Tablo 5.2.'de ölçeklerin basıklık ve çarpıklık değerleri ile bunların standart puanları verilmiştir. Ölçeklerin çarpıklık standart puanları Cinsel Mit Envanterinde 4,139; Young Şema Ölçeği Duygusal Yoksunluk boyutunda 12,818; Young Şema Ölçeği Başarısızlık boyutunda 11,514; Young Şema Ölçeği Karamsarlık boyutunda 4,539; Young Şema Ölçeği Sosyal İzolasyon boyutunda 5,943; Young Şema Ölçeği Duyguları Bastırma boyutunda 6,772; Young Şema Ölçeği Onay Arayıcılık boyutunda 1,032; Young Şema Ölçeği İç İçe Geçme boyutunda 9,353; Young Şema Ölçeği Yetersiz Öz Denetim boyutunda 0,515; Young Şema Ölçeği Kendini Feda Etme boyutunda 3,587; Young Şema Ölçeği Terk Edilme boyutunda 11,417; Young Şema Ölçeği Cezalandırma boyutunda 0,399; Young Şema Ölçeği Kusurluluk boyutunda

12,253; Young Şema Ölçeği Dayanıksızlık boyutunda 5,321; Young Şema Ölçeği Yüksek Standartlar boyutunda 3,886'dır. Ölçeklerin basıklık standart puanları Cinsel Mit Envanterinde -1,020; Young Şema Ölçeği Duygusal Yoksunluk boyutunda 10,442; Young Şema Ölçeği Başarısızlık boyutunda 9,752; Young Şema Ölçeği Karamsarlık boyutunda -1,456; Young Şema Ölçeği Sosyal İzolasyon boyutunda 2,048; Young Şema Ölçeği Duyguları Bastırma boyutunda 1,802; Young Şema Ölçeği Onay Arayıcılık boyutunda -2,949; Young Şema Ölçeği İç İç Geçme boyutunda 4,937; Young Şema Ölçeği Yetersiz Öz Denetim boyutunda -3,264; Young Şema Ölçeği Kendini Feda Etme boyutunda -1,370; Young Şema Ölçeği Terk Edilme boyutunda 10,577; Young Şema Ölçeği Cezalandırma boyutunda -1,822; Young Şema Ölçeği Kusurluluk boyutunda 11,911; Young Şema Ölçeği Dayanıksızlık boyutunda 0,927; Young Şema Ölçeği Yüksek Standartlar boyutunda -1,795'tir.

Tablo 5.3. Ölçeklerin Normallik Sınaması

	Kolmogorov-Smirnov	S. D.	p
Cinsel Mit Envanteri	0,127	360	.000
Young Şema Ölçeği			
Duygusal Yoksunluk	0,206	360	.000
Başarısızlık	0,162	360	.000
Karamsarlık	0,116	360	.000
Sosyal İzolasyon	0,09	360	.000
Duyguları Bastırma	0,12	360	.000
Onay Arayıcılık	0,071	360	.000
İç İç Geçme	0,148	360	.000
Yetersiz Öz Denetim	0,088	360	.000
Kendini Feda Etme	0,075	360	.000
Terk Edilme	0,169	360	.000
Cezalandırma	0,048	360	.042
Kusurluluk	0,194	360	.000
Dayanıksızlık	0,105	360	.000
Yüksek Standartlar	0,126	360	.000

Tablo 5.3.'te ölçeklerin Kolmogorov-Smirnov Testine göre normallik sınamaları verilmiştir. Cinsel Mit Envanteri $D(360) = ,127$; $p < .001$ 'dir. Young Şema Ölçeği Duygusal Yoksunluk boyutu $D(360) = ,206$; $p < .001$ 'dir. Young Şema Ölçeği Başarısızlık boyutu $D(360) = ,162$; $p < .001$ 'dir. Young Şema Ölçeği Karamsarlık boyutu $D(360) = ,116$; $p < .001$ 'dir. Young Şema Ölçeği Sosyal İzolasyon boyutu $D(360) = ,09$; $p < .001$ 'dir. Young Şema Ölçeği Duyguları Bastırma boyutu $D(360) =$

,12; $p < .001$ 'dir. Young Şema Ölçeği Onay Arayıcılık boyutu $D(360) = ,071$; $p < .001$ 'dir. Young Şema Ölçeği İç İççe Geçme boyutu $D(360) = ,148$; $p < .001$ 'dir. Young Şema Ölçeği Yetersiz Öz Denetim boyutu $D(360) = ,088$; $p < .001$ 'dir. Young Şema Ölçeği Kendini Feda Etme boyutu $D(360) = ,075$; $p < .001$ 'dir. Young Şema Ölçeği Terk Edilme boyutu $D(360) = ,169$; $p < .001$ 'dir. Young Şema Ölçeği Cezalandırma boyutu $D(360) = ,048$; $p < .05$ 'dir. Young Şema Ölçeği Kusurluluk boyutu $D(360) = ,194$; $p < .001$ 'dir. Young Şema Ölçeği Dayanısızlık boyutu $D(360) = ,105$; $p < .001$ 'dir. Young Şema Ölçeği Yüksek Standartlar boyutu $D(360) = ,126$; $p < .001$ 'dir.

Ölçeklerin basıklık çarpıklık değerleri ve Kolmogorov-Smirnov testleri göz önüne alındığında, Cinsel Mit Envanteri ve Young Şema Ölçeği Kısa Form alt boyutları puanları normal dağılım varsayımlarını karşılamadığı görülmüştür. Bu nedenle, çalışmanın istatistiksel analizleri yapılırken parametrik yöntemlerin parametrik olmayan versiyonları kullanılacaktır.

Tablo 5.4. Örneklem Grubunun Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

		N	%
Cinsiyet	Erkek	181	50,3
	Kadın	179	49,7
Medeni Durum	Evlü	25	6,9
	Bekar	333	92,5
	Boşanmış	2	0,6
Aile İçi Çocuk Sıralaması	En Küçük	119	33,1
	Ortanca	86	23,9
	En Büyük	137	38,1
	Tek Çocuk	18	5
Eğitim Durumu	Üniversite	236	65,6
	Yüksek Lisans	120	33,3
	Doktora ve Üzeri	4	1,1
Annenin Eğitim Düzeyi	Okur Yazar Değil	13	3,6
	Okur Yazar	25	6,9
	İlkokul	116	32,2
	Ortaokul	85	23,6
	Lise	74	20,6
	Üniversite	39	10,8
	Yüksek Lisans Ve Üzeri	8	2,2
Babanın Eğitim Düzeyi	Okur-Yazar Değil	2	0,6
	Okur-Yazar	10	2,8
	İlkokul	84	23,3
	Ortaokul	65	18,1
	Lise	121	33,6
	Üniversite	66	18,3

	Yüksek Lisans ve Üzeri	12	3,3
Aylık Gelir	1000 TL Ve Altı	32	8,9
	1000-2000 TL	43	11,9
	2000-3000 TL	103	28,6
	3000 TL ve Üzeri	182	50,6
	Aile	41	11,4
İlk Cinsel Bilgi Kaynağı	Okul	52	14,4
	Arkadaş	195	54,2
	Eş	2	0,6
	Medya	33	9,2
	Erotik Film	33	9,2
	Bilgi Edinmedim	4	1,1
Cinsel Hayatın Değerlendirmesi	Yok	82	22,8
	Kötü	20	5,6
	Orta	103	28,6
	İyi	89	24,7
	Çok İyi	66	18,3
Aile İçi Şiddet	Var	97	26,9
	Yok	263	73,1

Tablo 5.4.'te katılımcıların demografik dağılımları verilmiştir. Buna göre katılımcılardan 181 (%50,3) tanesi erkek, 179 (%49,7) tanesi kadındır. 25 (%6,9) tanesi evli, 333 (%92,5) tanesi bekar, 2 (%0,6) tanesi boşanmıştır. Katılımcılardan 119 (%33,1) tanesi ailedeki en küçük, 86 (%23,9) tanesi ortanca, 137 (%38,1) tanesi en büyük, 18 (%5) tanesi ise tek çocuktur. 236 (%65,6) tanesi üniversite, 120 (%33,3) tanesi yüksek lisans, 4 (%1,1) tanesi ise doktora veya üzeri eğitim durumuna sahiptir. Katılımcıların annelerinden 13 (%3,6) tanesi okuryazar değildir, 25 (%6,9) tanesi okuryazardır, 116 (%32,2) tanesi ilkokul, 85 (%23,6) tanesi ortaokul, 74 (%20,6) tanesi lise, 39 (%10,8) tanesi üniversite, 8 (%2,2) tanesi yüksek lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahiptir. Katılımcıların babalarından 2 (%0,6) tanesi okuryazar değildir, 10 (%2,8) tanesi okuryazardır, 84 (%23,3) tanesi ilkokul, 65 (%18,1) tanesi ortaokul, 121 (%33,6) tanesi lise, 66 (%18,3) tanesi üniversite, 12 (%3,3) tanesi yüksek lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahiptir. Katılımcılardan 32 (%8,9) tanesinin aylık geliri 1000 TL ve altı, 43 (%11,9) tanesinin 1000 – 2000 TL, 103 (%28,6) tanesinin 2000 – 3000 TL aralığında, 182 (%50,6) tanesinin ise 3000 TL ve üzerindedir. Katılımcılardan 41 (%11,4) tanesinin ilk cinsel bilgi kaynağı aile, 52 (%14,4) tanesinin okul, 195 (%54,2) tanesinin arkadaş, 2 (%0,6) tanesinin eş, 33 (%9,2) tanesinin medya, 33 (%9,2) tanesinin erotik filmlerdir, 4 (%1,1) tanesi bilgi edinmediğini ifade etmektedir. Katılımcılardan 82 (%22,8) tanesinin cinsel hayatı yokken, 20 (%5,6) tanesi kötü, 103 (%28,6) tanesi orta, 89 (%24,7) tanesi iyi, 66 (%18,3) tanesi ise cinsel hayatını çok iyi

olarak değerlendirmiştir. Katılımcılardan 97 (%26,9) tanesi aile içi şiddete maruz kalırken, 263 (%73,1) tanesi aile içi şiddet görmemiştir.

Tablo 5.5. Ölçeklerin Cinsiyete Göre Karşılaştırması

	Erkekler (n=181)	Kadınlar (n=179)	U	p
Cinsel Mit Envanteri	49,36 ±5,46	52,68±4,64	10291	.000*
Young şema Ölçeği				
Duygusal Yoksunluk	9,59±5,11	8,13±4,15	13538	.006*
Başarısızlık	11,73±5,75	11,03±5,13	15271,5	.345
Karamsarlık	12,54±5,97	11,26±4,87	14529,5	.090
Sosyal İzolasyon	17,51±7,38	14,85±6,03	12812	.001*
Duyguları Bastırma	12,13±5,49	10,35±4,64	13302	.003*
Onay Arayıcılık	18,29±6,73	18,98±6,23	15112	.270
İ İçe Geçme	13,38±5,95	12,35±5,21	14744,5	.138
Yetersiz Öz Denetim	25,04±8,55	22,47±7,79	13438	.005*
Kendini Feda Etme	15,24±6,07	13,76±5,33	13986	.025*
Terk Edilme	9,8±5,08	8,64±3,53	14768,5	.144
Cezalandırma	20,33±6,83	17,42±6,17	12144	.000*
Kusurluluk	11,44±5,61	8,93±3,55	11844,5	.000*
Dayanıksızlık	12,02±5,43	10,85±4,75	14268	.050*
Yüksek Standartlar	9,66±3,78	8,17±3,94	12279,5	.000*

Tablo 5.5.'te ölçeklerin Mann – Whitney U Testine göre cinsiyet karşılaştırması verilmiştir.

Cinsel Mit Envanterinde erkekler (ort: 49,36; ss: 5,46) kadınlara (ort: 52,68; ss: 4,64) göre istatistiksel olarak daha az cinsel mit inancına sahiptir (U= 10291; p<.001).

Young şema Ölçeği Duygusal Yoksunluk boyutunda erkekler (ort: 9,59; ss: 5,11) kadınlara (ort: 8,13; ss: 4,15) göre istatistiksel olarak daha fazla duygusal yoksunluk yaşamaktadır (U= 13538; p<.01).

Young şema Ölçeği Sosyal İzolasyon boyutunda erkekler (ort: 17,51; ss: 7,38) kadınlara (ort: 14,85; ss: 6,03) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 12812; p<.01).

Young şema Ölçeği Duyguları Bastırma boyutunda erkekler (ort: 12,13; ss: 5,49) kadınlara (ort: 10,35; ss: 4,64) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 13302; p<.01).

Young şema Ölçeği Yetersiz Öz Denetim boyutunda erkekler (ort: 25,04; ss: 8,55) kadınlara (ort: 22,47; ss: 7,79) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U=13438; p<.01).

Young Şema Ölçeği Kendini Feda Etme boyutunda erkekler (ort: 15,24; ss: 6,07) kadınlara (ort: 13,76; ss: 5,33) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 13986; p<.05).

Young Şema Ölçeği Cezalandırma boyutunda erkekler (ort: 20,33; ss: 6,83) kadınlara (ort: 17,42; ss: 6,17) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 12144; p<.001).

Young Şema Ölçeği Kusurluluk boyutunda erkekler (ort: 11,44; ss: 5,61) kadınlara (ort: 8,93; ss: 3,55) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 11844,5; p<.001).

Young Şema Ölçeği Dayanıksızlık boyutunda erkekler (ort: 12,02; ss: 5,43) kadınlara (ort: 10,85; ss: 4,75) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 14268; p<.05).

Young Şema Ölçeği Yüksek Standartlar boyutunda erkekler (ort: 9,66; ss: 3,78) kadınlara (ort: 8,17; ss: 3,94) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U=12279,5; p<.001).

Young Şema Ölçeği Onay Arayıcılık boyutunda erkekler (ort: 18,29; ss: 6,73) kadınlara (ort: 18,98; ss: 6,23) göre daha az puan almıştır (U= 15112; p>.05).

Cinsiyet değişkenine göre erkekler, Young Şema Ölçeği alt boyutlarından Onay Arayıcılık şema alt boyutu hariç diğer alt boyutların hepsinden daha fazla puan almışlardır. Kadınların onay arayıcılık şema alt boyutu puanları erkeklere göre daha fazladır.

Tablo 5.6. Ölçeklerin Medeni Duruma Göre Karşılaştırması

	Evli (N=25)	Bekarlar (N=335)	U	P
Cinsel Mit Envanteri	52,88±5,04	50,87±5,33	3078,5	.027*
Young Şema Ölçeği				
Duygusal Yoksunluk	8±3,43	8,93±4,79	3806	.439
Başarısızlık	12,8±7,03	11,28±5,32	3792	.428
Karamsarlık	11,84±6,46	11,9±5,41	3943	.625
Sosyal İzolasyon	13,16±6,88	16,42±6,82	2858	.008*
Duyguları Bastırma	9,52±4,03	11,38±5,21	3287,5	.072
Onay Arayıcılık	15,92±6,67	18,83±6,44	3111,5	.032*
İç İçe Geçme	12,56±4,93	12,89±5,66	4144,5	.931
Yetersiz Öz Denetim	18,68±8,03	24,15±8,17	2614,5	.002*
Kendini Feda Etme	13,44±5,28	14,59±5,79	3783,5	.420
Terk Edilme	8,08±3,3	9,31±4,47	3622,5	.256
Cezalandırma	17,08±8,12	19,01±6,53	3509	.176

Kusurluluk	10,96±4,98	10,13±4,85	3660	.286
Dayanıksızlık	10,56±5,92	11,5±5,07	3535,5	.193
Yüksek Standartlar	7,76±4,45	9,01±3,88	3196	.047*

Tablo 5.6.'da ölçeklerin Mann – Whitney U testine göre medeni durum karşılaştırması verilmiştir.

Cinsel Mit Envanterinde evliler (ort: 52,88; ss: 5,04) bekarlara (ort: 50,87; ss: 5,33) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 3078,5; p<.05).

Young Şema Ölçeği Sosyal İzolasyon boyutunda evliler (ort: 13,16; ss: 6,88) bekarlara (ort: 16,42; ss: 6,82) göre istatistiksel olarak daha az puan almıştır (U= 2858; p<.01).

Young Şema Ölçeği Onay Arayıcılık boyutunda evliler (ort: 15,92; ss: 6,67) bekarlara (ort: 18,83; ss: 6,44) göre istatistiksel olarak daha az puan almıştır (U= 3111,5; p<.05).

Young Şema Ölçeği Yetersiz Öz Denetim boyutunda evliler (ort: 18,68; ss: 8,03) bekarlara (ort: 24,15; ss: 8,17) göre istatistiksel olarak daha az puan almıştır (U= 2614,5; p<.01).

Young Şema Ölçeği Yüksek Standartlar boyutunda evliler (ort: 7,76; ss: 4,45) bekarlara (ort: 9,01; ss: 3,88) göre istatistiksel olarak daha az puan almıştır (U= 3196; p<.05).

Tablo 5.7. Ölçeklerin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırması

	Üniversite (n=236)	Yüksek Lisans ve Üstü (n=335)	U	p
Cinsel Mit Envanteri	49,85±5,31	53,27±4,65	8982,5	.000*
Young Şema Ölçeği				
Duygusal Yoksunluk	9,17±4,93	8,28±4,22	13278,5	.142
Başarısızlık	11,36±5,26	11,42±5,83	14108	.575
Karamsarlık	13,03±5,42	9,74±4,93	9245	.000*
Sosyal İzolasyon	16,94±6,75	14,76±6,89	11535,5	.001*
Duyguları Bastırma	11,52±5,11	10,73±5,23	13140	.110
Onay Arayıcılık	18,94±6,54	18,03±6,37	13409	.192
İç İç Geçme	13,22±5,51	12,19±5,76	12543,5	.025*
Yetersiz Öz Denetim	25,65±8,24	20,19±7,07	9012	.000*
Kendini Feda Etme	15,7±5,75	12,23±5,04	9557,5	.000*
Terk Edilme	9,53±4,6	8,63±3,97	12707	.038*
Cezalandırma	20,39±6,53	16,02±5,94	8825,5	.000*
Kusurluluk	10,74±5,16	9,15±4,05	11803	.002*

Dayanıksızlık	12,31±5,27	9,77±4,4	10407	.000*
Yüksek Standartlar	9,47±4,02	7,88±3,53	11317	.000*

Tablo 5.7.'de ölçeklerin Mann – Whitney U Testine göre eğitim durumun karşılaştırılması verilmiştir.

Cinsel Mit Envanterinde Üniversite öğrenimi görenler (ort: 49,85; ss: 5,31) Yüksek Lisans ve Üstü öğrenim görenlere (ort: 53,27; ss: 4,65) göre istatistiksel olarak daha az puan almıştır (U=8982,5; p<.001).

Young Şema Ölçeği Karamsarlık boyutunda Üniversite öğrenimi görenler (ort: 13,03; ss: 5,42) Yüksek Lisans ve Üstü öğrenim görenlere (ort: 9,74; ss: 4,93) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 9245; p<.001).

Young Şema Ölçeği Sosyal İzolasyon boyutunda Üniversite öğrenimi görenler (ort: 16,94; ss: 6,75) Yüksek Lisans ve Üstü öğrenim görenlere (ort: 14,76; ss: 6,89) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 11535,5; p<.01).

Young Şema Ölçeği İç İç Geçme boyutunda Üniversite öğrenimi görenler (ort: 13,22; ss: 5,51) Yüksek Lisans ve Üstü öğrenim görenlere (ort: 12,19; ss: 5,76) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 12543,5; p>.05).

Young Şema Ölçeği Yetersiz Öz Denetim boyutunda Üniversite öğrenimi görenler (ort: 25,65; ss: 8,24) Yüksek Lisans ve Üstü öğrenim görenlere (ort: 20,19; ss: 7,07) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 9012; p<.001).

Young Şema Ölçeği Kendini Feda Etme boyutunda Üniversite öğrenimi görenler (ort: 15,7; ss: 5,75) Yüksek Lisans ve Üstü öğrenim görenlere (ort: 12,23; ss: 5,04) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 9557,5; p<.001).

Young Şema Ölçeği Terk Edilme boyutunda Üniversite öğrenimi görenler (ort: 9,53; ss: 4,6) Yüksek Lisans ve Üstü öğrenim görenlere (ort: 8,63; ss: 3,97) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 12707; p<.05).

Young Şema Ölçeği Cezalandırma boyutunda Üniversite öğrenimi görenler (ort: 20,39; ss: 6,53) Yüksek Lisans ve Üstü öğrenim görenlere (ort: 16,02; ss: 5,94) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 8825,5; p<.001).

Young Şema Ölçeği Kusurluluk boyutunda Üniversite öğrenimi görenler (ort: 10,74; ss: 5,16) Yüksek Lisans ve Üstü öğrenim görenlere (ort: 9,15; ss: 4,05) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 11803; p<.01).

Young Şema Ölçeği Dayanıksızlık boyutunda Üniversite öğrenimi görenler (ort: 12,31; ss: 5,27) Yüksek Lisans ve Üstü öğrenim görenlere (ort: 9,77; ss: 4,4) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 10407; p<.001).

Young Şema Ölçeği Yüksek Standartlar boyutunda Üniversite öğrenimi görenler (ort: 9,47; ss: 4,02) Yüksek Lisans ve Üstü öğrenim görenlere (ort: 7,88; ss: 3,53) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 11317; p<.001).

Tablo 5.8. Ölçeklerin Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Karşılaştırması

	Var (n=97)	Yok (n=263)	U	p
Cinsel Mit Envanteri	50,64±5,33	51,14±5,33	12052,5	.421
Young Şema Ölçeği				
Duygusal Yoksunluk	10,19±4,91	8,38±4,55	9098,5	.000*
Başarısızlık	12,08±6,34	11,13±5,08	12005	.389
Karamsarlık	12,89±5,45	11,54±5,45	10787	.024*
Sosyal İzolasyon	18,18±6,78	15,46±6,77	9654	.000*
Duyguları Bastırma	11,85±4,96	11,03±5,22	11355	.108
Onay Arayıcılık	19,34±6,47	18,37±6,48	11895,5	.326
İç İçe Geçme	14,38±6,26	12,31±5,25	10212	.004*
Yetersiz Öz Denetim	24,75±7,92	23,4±8,38	11537	.164
Kendini Feda Etme	15,02±6,07	14,32±5,63	12070,5	.434
Terk Edilme	9,38±4,16	9,16±4,5	11939	.347
Cezalandırma	19,74±6,08	18,56±6,84	11606,5	.189
Kusurluluk	11,73±4,92	9,62±4,72	8911	.000*
Dayanıksızlık	12,15±5,09	11,17±5,13	11358	.110
Yüksek Standartlar	9,58±3,63	8,68±4,01	10647,5	.016*

Tablo 5.8.'da ölçeklerin Mann – Whitney U Testine göre Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumu karşılaştırılması verilmiştir.

Young Şema Ölçeği Duygusal Yoksunluk boyutunda aile içi şiddete maruz kalanlar (ort: 10,19; ss: 4,91) kalmayanlara (ort: 8,38; ss: 4,55) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 9098,5; p<.001).

Young Şema Ölçeği Karamsarlık boyutunda aile içi şiddete maruz kalanlar (ort: 12,89; ss: 5,45) kalmayanlara (ort: 11,54; ss: 5,45) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 10787; p<.05).

Young Şema Ölçeği Sosyal İzolasyon boyutunda aile içi şiddete maruz kalanlar (ort: 18,18; ss: 6,78) kalmayanlara (ort: 15,46; ss: 6,77) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 9654; p<.001).

Young Şema Ölçeği İç İçe Geçme boyutunda aile içi şiddete maruz kalanlar (ort: 14,38; ss: 6,26) kalmayanlara (ort: 12,31; ss: 5,25) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 10212; p<.01).

Young Şema Ölçeği Kusurluluk boyutunda aile içi şiddete maruz kalanlar (ort: 11,73; ss: 4,92) kalmayanlara (ort: 9,62; ss: 4,72) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 8911; p<.001).

Young Şema Ölçeği Yüksek Standartlar boyutunda aile içi şiddete maruz kalanlar (ort: 9,58; ss: 3,63) kalmayanlara (ort: 8,68; ss: 4,01) göre istatistiksel olarak daha fazla puan almıştır (U= 10647,5; p<.05).

Tablo 5.9. Ölçeklerin Ailenin Kaçınıcı Çocuğu Olma Durumuna Göre Karşılaştırması

	S.d,	H	p
Cinsel Mit Envanteri	3	1,611	.657
Young Şema Ölçeği			
Duygusal Yoksunluk	3	5,989	.112
Başarısızlık	3	1,500	.682
Karamsarlık	3	8,491	.037*
Sosyal İzolasyon	3	1,398	.706
Duyguları Bastırma	3	8,937	.030*
Onay Arayıcılık	3	2,126	.547
İç İçe Geçme	3	,914	.822
Yetersiz Öz Denetim	3	,575	.902
Kendini Feda Etme	3	1,744	.627
Terk Edilme	3	2,554	.466
Cezalandırma	3	14,460	.002*
Kusurluluk	3	13,248	.004*
Dayanıksızlık	3	,581	.901
Yüksek Standartlar	3	6,013	.111

Tablo 5,9.'da katılımcıların Kruskal – Wallis H Testine göre ailede hangi çocuk olduklarının sınamaları yapılmıştır.

Yapılan analizlere göre, Young Şema Ölçeği Karamsarlık Boyutunda aileye geliş sırasına göre anlamlı farklılık bulunmaktadır (H(3)=8,491= p<.05). Gruplar arası farklılığı anlamak adına yapılan takip testinde; ortanca kardeşin en küçük çocuklara ve tek çocuklara göre anlamlı derecede daha karamsar oldukları tespit edilmiştir (p<*.05).

Young Şema Ölçeği Duyguları Bastırma Boyutunda aileye geliş sırasına göre anlamlı farklılık bulunmaktadır (H(3)=8,938= p<.05). Gruplar arası anlamlılığı

anlamak amacıyla yapılan takip testinde; ortanca kardeşlerin, en küçük ve tek çocuk olanlara göre daha fazla anlamlı derecede duygularını bastırdıkları tespit edilmiştir ($p<.05$).

Young Şema Ölçeği Cezalandırma Boyutunda aileye geliş sırasına göre anlamlı farklılık bulunmaktadır ($H(3)=14,460= p<.01$). Gruplar arası farklılığı tespit etmek amacıyla yapılan takip testinde; tek çocukların tüm gruplara göre daha az cezalandırıcılık şemasına sahip oldukları tespit edilmiştir ($p<.05$).

Young Şema Ölçeği Kusurluluk Boyutunda aileye geliş sırasına göre anlamlı farklılık bulunmaktadır ($H(3)=13,248= p<.01$). Gruplar arası farklılığı anlamak için yapılan takip testinde; en küçük kardeşin tüm gruplardan daha az ve tek çocukların ortanca ve en büyük kardeşlere göre daha az kusurluluk şemasına sahip olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$).

Tablo 5.10. Ölçeklerin Annenin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırması

	S.d,	H	p
Cinsel Mit Envanteri	3	15,491	.001*
Young Şema Ölçeği			
Duygusal Yoksunluk	3	6,690	.082
Başarısızlık	3	6,886	.076
Karamsarlık	3	4,895	.180
Sosyal İzolasyon	3	2,868	.412
Duyguları Bastırma	3	24,960	.000*
Onay Arayıcılık	3	4,659	.199
İç İç Geçme	3	1,657	.647
Yetersiz Öz Denetim	3	5,434	.143
Kendini Feda Etme	3	7,367	.061
Terk Edilme	3	2,541	.468
Cezalandırma	3	5,251	.154
Kusurluluk	3	14,367	.002*
Dayanıksızlık	3	4,891	.180
Yüksek Standartlar	3	12,683	.005

Tablo 5.10.'de annenin eğitim durumuyla Cinsel Mitlere İnanç düzeyi ve Young Şema Ölçeği alt boyutları Kruskal – Wallis H Testiyle karşılaştırılmıştır. Yapılan analizlere göre, Cinsel Mit Envanteri toplam puanının annenin eğitim durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($H(3)=15,491; p<.01$). Gruplar arası farklılığı tespit etmek amacıyla yapılan takip testinde; ilk ve ortaokul mezunu anneye sahip olanların üniversite mezunu anneye sahip olanlara göre daha fazla cinsel mit inancı vardır ($p<.05$).

YŞÖ Duyguları Bastırma Şeması puanının annenin eğitim durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($H(3)=24,960$; $p<.001$). Gruplar arası farklılığı tespit etmek amacıyla yapılan takip testinde; ilkokul ve altı eğitim durumuna sahip annelerin çocuklarının, lise ve üniversite mezunu annelerin çocuklarına göre daha fazla duygularını bastırdıkları tespit edilmiştir ($p<.05$).

YŞÖ Kusurluluk Şeması puanının annenin eğitim durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($H(3)=14,367$; $p<.01$). Gruplar arası farklılığı tespit etmek amacıyla yapılan takip testinde; ilkokul ve altı eğitim durumuna sahip olan annelerin çocuklarının, lise ve üniversite mezunu annelerin çocuklarına göre daha fazla kusurluluk şemasına sahip oldukları tespit edilmiştir ($p<.05$).

Tablo 5.11. Ölçeklerin Babanın Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırması

	S.d,	H	p
Cinsel Mit Envanteri	3	18,287	.001*
Young Şema Ölçeği			
Duygusal Yoksunluk	3	8,668	.034*
Başarısızlık	3	5,306	.151
Karamsarlık	3	5,805	.121
Sosyal İzolasyon	3	5,064	.167
Duyguları Bastırma	3	19,655	.000*
Onay Arayıcılık	3	11,105	.011*
İç İç Geçme	3	6,848	.077
Yetersiz Öz Denetim	3	6,068	.108
Kendini Feda Etme	3	1,408	.704
Terk Edilme	3	2,396	.494
Cezalandırma	3	10,041	.018*
Kusurluluk	3	6,519	.089
Dayanıksızlık	3	4,092	.252
Yüksek Standartlar	3	8,997	.029*

Tablo 5.11.'de babanın eğitim durumuyla Cinsel Mitlere İnanç düzeyi ve Young Şema Ölçeği alt boyutları Kruskal – Wallis H Testiyle karşılaştırılmıştır. Yapılan analizlere göre, babanın eğitim durumuna göre Cinsel Mit Ölçeği toplam puanı gruplar arası farklılaşmaktadır ($H(3)= 18,287$; $p<.01$). Yapılan takip testinde; üniversite eğitim derecesindeki babaların çocuklarının, diğer eğitim durumlarına sahip babaların çocuklarına göre cinsel mite inanma düzeyi en az olan grup olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca lise mezunu babaların çocuklarının da ilkokul mezunu babaların çocuklarına göre daha az cinsel mite inandıkları tespit edilmiştir ($p<.05$).

YŞÖ Duyguları Bastırma Şeması puanının babanın eğitim durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($H(3)=119,655$; $p<.01$). Gruplar arası farklılığı tespit etmek amacıyla yapılan takip testinde; ilkokul mezunu ve altı ile ortaokul mezunu olan babaların çocuklarının, üniversite mezunu olan babaların çocuklarına göre daha fazla duyguları bastırma şemasına sahip oldukları tespit edilmiştir ($p<.05$).

Babanın eğitim durumuna göre YŞÖ Duygusal Yoksunluk şeması gruplar arası farklılaşmaktadır ($H(3)=8,668$; $p<.05$). Babanın eğitim durumuna göre YŞÖ Cezalandırma şeması gruplar arası farklılaşmaktadır ($H(3)=10,041$; $p<.05$). Gruplar arası farklılığı tespit etmek amacıyla yapılan takip testinde; ilkokul mezunu ve altı eğitim durumuna sahip olan babaların çocuklarının üniversite mezunlarına göre daha fazla duygusal yoksunluk ve cezalandırma şemasına sahip oldukları tespit edilmiştir ($p<.05$).

Babanın eğitim durumuna göre YŞÖ Onay Arayıcılık şeması gruplar arası farklılaşmaktadır ($H(3)=11,105$; $p<.05$). Babanın eğitim durumuna göre YŞÖ Yüksek Standartlar şeması gruplar arası farklılaşmaktadır ($H(3)=8,997$; $p<.05$). Gruplar arası farklılığı tespit etmek amacıyla yapılan takip testinde; ilkokul mezunu ve altı eğitim durumuna sahip olan babaların çocuklarının, lise ve üniversite mezunu babaların çocuklarına göre daha fazla yüksek standartlar ve onay arayıcılık şemasına sahip oldukları tespit edilmiştir ($p<.05$).

Tablo 5.12. Ölçeklerin İlk Cinsel Bilgi Edinme Kaynaklarına Göre Karşılaştırması

	S.d.	H	p
Cinsel Mit Envanteri	4	24,557	.000*
Young Şema Ölçeği			
Duygusal Yoksunluk	4	12,872	.012*
Başarısızlık	4	6,210	.184
Karamsarlık	4	10,759	.029*
Sosyal İzolasyon	4	9,666	.046*
Duyguları Bastırma	4	8,509	.075
Onay Arayıcılık	4	4,081	.395
İç İçe Geçme	4	6,103	.192
Yetersiz Öz Denetim	4	18,045	.001*
Kendini Feda Etme	4	9,848	.043*
Terk Edilme	4	11,075	.026*
Cezalandırma	4	12,039	.017*
Kusurluluk	4	16,041	.003*
Dayanıksızlık	4	12,853	.012*
Yüksek Standartlar	4	4,790	.310

Tablo 5.12.'te katılımcıların cinselliğe dair edindikleri ilk bilgi kaynaklarıyla cinsel mitlere inanma düzeyleri ve Young Şema Ölçeğinin Kruskal – Wallis H Testi karşılaştırmaları verilmiştir. Cinsel Bilgi edinme kaynağına göre Cinsel Mit Envanteri toplam puanı gruplar arası farklılaşmaktadır ($H(4)= 24,557$; $p<.001$). Cinsel bilgiyi erotik filmlerden öğrenenler, diğer tüm gruplara göre daha az cinsel mit inancına sahiptir ($p<.05$).

Young Şema Ölçeği Sosyal İzolasyon boyutu gruplar arası farklılaşmaktadır ($H(4)=9,666$; $p<.05$). Young Şema Ölçeği Yetersiz Öz Denetim boyutu gruplar arası farklılaşmaktadır ($H(4)=18,045$; $p<.01$). Young Şema Ölçeği Dayanıksızlık boyutu gruplar arası farklılaşmaktadır ($H(4)=12,853$; $p<.05$). Gruplar arası farklılığı anlamak amacıyla yapılan takip testinde; Sosyal İzolasyon, Yetersiz Öz Denetim ve Dayanıksızlık Şemalarında cinsel bilgileri erotik filmlerden öğrenenlerin diğer tüm gruplara (okul, arkadaş, medya ve aile) göre daha fazla puan aldıkları tespit edilmiştir.

Young Şema Ölçeği Karamsarlık boyutu gruplar arası farklılaşmaktadır ($H(4)=10,759$ $p<.05$). Young Şema Ölçeği Duygusal Yoksunluk boyutu gruplar arası farklılaşmaktadır ($H(4)=12,872$; $p<.05$). Gruplar arası farklılığı anlamak amacıyla yapılan takip testinde; cinsel bilgiyi erotik filmlerden öğrenenlerin, okul ve arkadaşlarından öğrenenlere göre Duygusal Yoksunluk ve Karamsarlık şema puanlarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$).

Young Şema Ölçeği Kendini Feda Etme boyutu gruplar arası farklılaşmaktadır ($H(4)=9,848$; $p<.05$). Young Şema Ölçeği Terk Edilme boyutu gruplar arası farklılaşmaktadır ($H(4)=11,075$; $p<.05$). Gruplar arası farklılığı anlamak amacıyla yapılan takip testinde; Kendini Feda Etme ve Terk Edilme boyutlarında ilk cinsel bilgilerini erotik filmlerden öğrenenlerin, okuldan edinenlere göre daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir ($p<.05$).

Young Şema Ölçeği Cezalandırma boyutu gruplar arası farklılaşmaktadır ($H(4)=12,039$; $p<.05$). Gruplar arası farklılığı anlamak amacıyla yapılan takip testinde; ilk cinsel bilgilerini erotik filmlerden öğrenenlerin, aile ve medyadan öğrenenlere göre daha fazla cezalandırıcılığa sahip oldukları tespit edilmiştir ($p<.05$).

Young Şema Ölçeği Kusurluluk boyutu gruplar arası farklılaşmaktadır ($H(4)=12,039$; $p<.05$). Gruplar arası farklılığı anlamak amacıyla yapılan takip testinde; ilk cinsel bilgilerini erotik filmlerden öğrenenlerin aile, okul ve arkadaşlarından öğrenenlere göre daha fazla kusurluluk şemasına sahip oldukları tespit edilmiştir ($p<.05$).

Tablo 5.13. Cinsel Bilgi Edinme Kaynağının Aile Çocuk Sırası, Aylık Gelir, Anne ve Baba Eğitim Düzeyi ile Karşılaştırması

			Cinsel Bilgi Edinme Kaynağı					Toplam	x ²	p
			Aile	Okul	Arkadaşlar	Medya	Erotik Film			
Aileye Çocuk Olarak Gelme Sırası	En küçük	N	14	18	69	9	8	118	18,780	.094
		%	11,9%	15,3%	58,5%	7,6%	6,8%	100,0%		
	Ortanca	N	10	9	46	9	10	84		
		%	11,9%	10,7%	54,8%	10,7%	11,9%	100,0%		
	En büyük	N	17	24	74	10	12	137		
		%	12,4%	17,5%	54,0%	7,3%	8,8%	100,0%		
	Tek çocuk	N	0	1	6	5	3	15		
		%	0,0%	6,7%	40,0%	33,3%	20,0%	100,0%		
	Toplam	N	41	52	195	33	33	354		
		%	11,6%	14,7%	55,1%	9,3%	9,3%	100,0%		
Aylık Gelir	1000 tl ve altı	N	1	8	19	1	2	31	14,476	.271
		%	3,2%	25,8%	61,3%	3,2%	6,5%	100,0%		
	1000-2000 tl	N	4	6	27	3	2	42		
		%	9,5%	14,3%	64,3%	7,1%	4,8%	100,0%		
	2000-3000 tl	N	8	13	55	12	13	101		
		%	7,9%	12,9%	54,5%	11,9%	12,9%	100,0%		
	3000 tl ve üzeri	N	28	25	94	17	16	180		
		%	15,6%	13,9%	52,2%	9,4%	8,9%	100,0%		
	Toplam	N	41	52	195	33	33	354		
		%	11,6%	14,7%	55,1%	9,3%	9,3%	100,0%		
Annenin Eğitim Durumu	İlkokul ve Altı	N	6	22	88	16	19	151	33,516	.001*
		%	4,0%	14,6%	58,3%	10,6%	12,6%	100,0%		
	Ortaokul	N	15	8	44	9	8	84		
		%	17,9%	9,5%	52,4%	10,7%	9,5%	100,0%		
	Lise	N	15	9	42	2	5	73		
		%	20,5%	12,3%	57,5%	2,7%	6,8%	100,0%		
	Üniversite ve Üstü	N	5	13	21	6	1	46		
		%	10,9%	28,3%	45,7%	13,0%	2,2%	100,0%		
	Toplam	N	41	52	195	33	33	354		
		%	11,6%	14,7%	55,1%	9,3%	9,3%	100,0%		
Babanın Eğitim Durumu	İlkokul ve Altı	N	4	13	55	10	12	94	28,536	.005*
		%	4,3%	13,8%	58,5%	10,6%	12,8%	100,0%		
	Ortaokul	N	8	10	31	7	8	64		
		%	12,5%	15,6%	48,4%	10,9%	12,5%	100,0%		
	Lise	N	10	14	77	9	9	119		
		%	8,4%	11,8%	64,7%	7,6%	7,6%	100,0%		
	Üniversite ve Üstü	N	19	15	32	7	4	77		
		%	24,7%	19,5%	41,6%	9,1%	5,2%	100,0%		
	Toplam	N	41	52	195	33	33	354		
		%	11,6%	14,7%	55,1%	9,3%	9,3%	100,0%		

Tablo 5.13.'da katılımcıların ilk cinsel bilgi edinme kaynaklarıyla aile içinde kaçınıcı çocuk oldukları, aylık gelir, anne ve baba eğitim durumları karşılaştırılmıştır.

Yapılan analizlere göre, aileye kaçınıcı çocuk olarak geldiği cinsel bilgi edinme kaynağı ile istatistiksel ilişki içinde bulunamamıştır ($\chi^2(12)= 18,78$; $p>.05$).

Aylık gelir ve ilk cinsel bilgi edinme kaynağına bakıldığında, iki değişken arasında anlamlı istatistiksel ilişki bulunamamıştır ($\chi^2(12)= 14,476$; $p>.05$).

İlk cinsel bilgi edinme kaynağın ve annenin eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2(12)= 33,516$; $p<.01$; Cramers' V= .178). Bu ilişki görece küçük olarak yorumlanabilir. İlk cinsel bilgi edinme kaynağı ve babanın eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2(12)= 28,536$; $p<.01$; Cramers' V= .284. Bu ilişki görece küçük olarak yorumlanabilir. İlk cinsel bilgi edinme kaynağında babanın eğitim durumunun, annenin eğitim durumundan etki olarak daha fazla etkili olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5.14. Cinsel Mit Envanteri ile Young şema Ölçeğinin Spearman Korelasyonu

Cinsel Mit Envanteriyile Young şema Ölçeğinin Korelasyonu	
	Cinsel Mit Envanteri
Young şema Ölçeği	
Dayanıksızlık	-,239**
Kusurluluk	-,259**
Onay Arayıcılık	-,264**
Duygusal Yoksunluk	-,301**
Kendini Feda Etme	-,304**
Terk Edilme	-,304**
Yetersiz Öz Denetim	-,321**
Sosyal İzolasyon	-,329**
Yüksek Standartlar	-,330**
Karamsarlık	-,332**
Cezalandırma	-,337**
Duyguları Bastırma	-,345**
Başarısızlık	-,347**
İç İçe Geçme	-,373**

Tablo 5.14.'de Cinsel Mit Envanteri ve Young şema Ölçeğinin birbirleri arasındaki Spearman korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Young şema Ölçeği Dayanıksızlık şeması ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde küçük derecede korelasyon bulunmuştur ($r= -.239$; $p<.01$). Dayanıksızlık şeması puanları arttıkça Cinsel Mit İnançları azalmaktadır.

Dayanısızlık Şeması Cinsel Mit Envanteriyle en düşük düzey etkiye sahip olan şemadır.

Young Şema Ölçeği alt boyutunda bulunan iç içe geçme, kendini feda etme, terk edilme, yetersiz öz denetim, sosyal izolasyon, yüksek standartlar, karamsarlık, cezalandırma, duyguları bastırma, başarısızlık ve duygusal yoksunluk şemaları ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde orta derecede anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu şema alt boyutlarının puanları arttıkça anlamlı derecede cinsel mit envanteri puanları düşmektedir. İç içe geçme şeması, Cinsel Mit Envanteriyle en yüksek düzeyde ilişkili olan şemadır.

Young Şema Ölçeği Kusurluluk Şeması ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde küçük derecede korelasyon bulunmuştur ($r = -.259$; $p < .01$). Kusurluluk Şeması puanları arttıkça Cinsel Mit İnançları azalmaktadır.

Young Şema Ölçeği Onay Arayıcılık Şeması ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde küçük derecede korelasyon bulunmuştur ($r = -.264$; $p < .01$). Onay Arayıcılık Şeması puanları arttıkça Cinsel Mit İnançları azalmaktadır.

Young Şema Ölçeği Duygusal Yoksunluk Şeması ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde orta derecede korelasyon bulunmuştur ($r = -.301$; $p < .01$). Duygusal Yoksunluk Şeması puanları arttıkça Cinsel Mit İnançları azalmaktadır.

Young Şema Ölçeği Kendini Feda Etme Şeması ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde orta derecede korelasyon bulunmuştur ($r = -.304$; $p < .01$). Kendini Feda Etme Şeması puanları arttıkça Cinsel Mit İnançları azalmaktadır.

Young Şema Ölçeği Terk Edilme Şeması ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde orta derecede korelasyon bulunmuştur ($r = -.304$; $p < .01$). Terk Edilme Şeması puanları arttıkça Cinsel Mit İnançları azalmaktadır.

Young Şema Ölçeği Yetersiz Özdenetim Şeması ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde orta derecede korelasyon bulunmuştur ($r = -.321$; $p < .01$). Yetersiz Özdenetim Şeması puanları arttıkça Cinsel Mit İnançları azalmaktadır.

Young Şema Ölçeği Sosyal İzolasyon Şeması ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde orta derecede korelasyon bulunmuştur ($r = -.329$; $p < .01$). Sosyal İzolasyon Şeması puanları arttıkça Cinsel Mit İnançları azalmaktadır.

Young Şema Ölçeği Yüksek Standartlar Şeması ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde orta derecede korelasyon bulunmuştur ($r = -.330$; $p < .01$). Yüksek Standartlar Şeması puanları arttıkça Cinsel Mit İnançları azalmaktadır.

Young Şema Ölçeği Karamsarlık Şeması ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde orta derecede korelasyon bulunmuştur ($r = -.332$; $p < .01$). Karamsarlık Şeması puanları arttıkça Cinsel Mit İnançları azalmaktadır.

Young Şema Ölçeği Cezalandırma Şeması ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde orta derecede korelasyon bulunmuştur ($r = -.337$; $p < .01$). Cezalandırma Şeması puanları arttıkça Cinsel Mit İnançları azalmaktadır

Young Şema Ölçeği Duyguları Bastırma Şeması ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde orta derecede korelasyon bulunmuştur ($r = -.345$; $p < .01$). Duyguları Bastırma Şeması puanları arttıkça Cinsel Mit İnançları azalmaktadır

Young Şema Ölçeği Başarısızlık Şeması ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde orta derecede korelasyon bulunmuştur ($r = -.347$; $p < .01$). Başarısızlık Şeması puanları arttıkça Cinsel Mit İnançları azalmaktadır.

Young Şema Ölçeği İç İç Geçme Şeması ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde orta derecede korelasyon bulunmuştur ($r = -.373$; $p < .01$). İç İç Geçme Şeması puanları arttıkça Cinsel Mit İnançları azalmaktadır. İç İç Geçme Şeması bizim araştırmamızda Cinsel Mit Envanteri ile en yüksek düzey ilişkili olan şemadır.

Tablo 5.15. Cinsel Mit Envanteri Toplam Puanı ile Young Şema Ölçeği Arasındaki Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	t	Sig.	F	Model (p)	R ²
	Sabit	59,966	59,427	,000			
	Duygusal Yoksunluk	-,087	-1,154	,249			
	Başarısızlık	,144	2,183	,030			
	Karamsarlık	-,011	-,156	,876			
	Sosyal İzolasyon	,140	2,145	,033			
	Duyguları Bastırma	-,143	-2,224	,027			
Cinsel Mit Toplam Puanı	Onay Arayıcılık	-,117	-2,289	,023	8,722	,000*	0,261
	İç İç Geçme	-,128	-1,979	,049			
	Yetersiz Öz Denetim	,026	,647	,518			
	Kendini Feda Etme	-,189	-3,206	,001			
	Terk Edilme	-,121	-1,441	,150			
	Cezalandırma	-,045	-,861	,390			
	Kusurluluk	-,195	-2,397	,017			
	Dayanıksızlık	-,008	-,102	,919			
	Yüksek Standartlar	-,037	-,481	,631			

Tablo 5.15'de, araştırmaya katılan katılımcıların Cinsel Mit Envanterinden elde ettiği toplam puanlar ile Young Şema leği alt boyutları arasında regresyon modeli kurulmuŐ ve bu model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($R^2= 0,261$; $p<.001$). Young Şema leği alt boyutları, toplam cinsel mit inanışlarının %26'sını açıkladığı tespit edilmiştir.

Tablo 5.16: Cinsel Mit Envanteri Toplam Puanı ile Young Şema leği ve Bazı Demografik Değişkenler Arasında Kurulan Regresyon Modeli

	B	t	Sig.	F	Model (p)	R ²
Sabit	58,777	25,387	,000			
Duygusal Yoksunluk	-,068	-,954	,341			
Başarısızlık	,069	1,082	,280			
Karamsarlık	-,010	-,146	,884			
Sosyal İzolasyon	,135	2,140	,033			
Duyguları Bastırma	-,165	-2,679	,008			
Onay Arayıcılık	-,196	-3,909	,000			
İ İçe Geçme	-,116	-1,892	,059			
Yetersiz z Denetim	,055	1,436	,152	10,01	,000*	0,346
Kendini Feda Etme	-,180	-3,190	,002			
Terk Edilme	-,090	-1,126	,261			
Cezalandırma	,035	,683	,495			
Kusurluluk	-,109	-1,369	,172			
Dayanıksızlık	-,011	-,154	,878			
Yüksek Standartlar	,043	,580	,562			
Cinsiyet	2,416	4,554	,000			
Medeni Durum	-1,488	-1,427	,155			
Eğitim Durumu	2,013	3,385	,001			

Araştırmadaki katılımcıların Cinsel Mit Envanterinden elde ettikleri toplam puan ile Young Şema leği alt boyutları, cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumu arasında regresyon modeli kurulmuŐ ve bu model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($R^2= 0,346$; $p<.001$). Young Şema leği alt boyutları, cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumunun, cinsel mit inanışlarının %34'n açıkladığı tespit edilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, cinsel mitlere inanma düzeyi ile erken dönem uyumsuz şema alt boyutlarının bazı sosyodemografik değişkenlerle ilişkisine bakılacak ve literatürdeki verilerle birlikte tartışılıp, yorumlanacaktır.

6.1. Ölçeklerin Cinsiyete Göre Karşılaştırması

Araştırma bulgularımızda, üniversite öğrencilerinde Cinsel Mit Envanterinden alınan puanlara göre erkekler, kadınlara göre cinsellikle ilgili daha az yanlış inanışa sahiptir.

Cinselliğin doğum ile birlikte başladığını düşündüğümüzde, çocuğun cinsellikle ilgili merak ettiği kavramları ebeveynlerine sormaları, cinsiyetler arası farklılıklar göstermektedir. Özellikle kız çocuklarının cinsel açıdan merak ettikleri soruları ebeveynlerine sorması, hoş karşılanan bir durum değildir. Erkek çocukların cinsel hayatı oldukça normal karşılanmaktayken, kız çocukları için durum böyle değildir.⁸⁴ Üniversite öğrencilerinde bulunan cinsel mitleri, cinsiyet değişkenine göre inceleyen bir çalışmada, cinsel bilgileri kadınların daha geç öğrendikleri saptanmıştır. Erkeklerde genellikle merak edip soru sorma daha sık görülürken, kadınlarda genellikle rastlantı eseri öğrenme daha fazla olduğu görülmüştür.⁸⁵ Özellikle bizim ülkemizde cinselliğin halen bir tabu olarak görülmesinden dolayı kadın öğrenciler, erkek öğrencilere göre bu konuda daha fazla baskı hissetmektedirler. Kadınların küçük yaşlardan itibaren cinsel bilgiye ulaşabilme imkanları, erkeklere göre daha az olduğu için bu durumun, kadınların cinsel mit geliştirmeleri açısından risk faktörü olduğu söylenilebilir. Bulduğumuz kültürdeki ataerkil yapıdan dolayı kadınlar, cinsellik konusunda daha fazla baskıya maruz kalmaktadır. Ülkemizde cinsiyet değişkeni ile cinsel mitler arasındaki ilişkiye bakılan bazı çalışmalar da, cinsel mitlere inanç düzeyinin erkeklerde daha fazla olduğu görülmüştür.⁸⁶ ⁸⁷ Sungur, kız çocuklarına çocukluktan itibaren daha çok cinsel eğitim verildiğini ve erkek çocukların bu süreçte futbol oynamaya gönderildiğini söylemektedir.⁸⁸

⁸⁴ Gizem Diker, Kadın Cinsel İşlev Bozukluğunda Cinsel Mitlere İnanma Düzeyi, Cinsel Bilgi ve Benlik Saygısı, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2017, s.7 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁸⁵ Özge Eriş Davul ve Aylin Ertekin Yazıcı, "Üniversite Yaşamının Cinsel Mit ve Tutumlara Etkisi", **Çukurova Medical Journal**, 2009, Cilt:44, Sayı:4, 1432-1441, s.1436.

⁸⁶ Çağlar Şimşek, Sağlık Çalışanlarının Cinsel Mit İnançlarının Cinsel Doyumlarına Etkisi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2015, s.38 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁸⁷ Karasu ve Sohbet, **a.g.e.**, s.29.

⁸⁸ Mehmet Zihni Sungur, "Cinsel Eğitim", **Klinik Psikiyatri Dergisi**, 1998, Cilt:2, 103-108, s.106.

Bir diğer araştırma olan Turan'ın araştırmasında, cinsel mitlere inanma düzeyi ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.⁸⁹ Literatürde cinsiyet değişkeni ile cinsel mitlere inanç düzeyi arasında farklı sonuçlar içeren çalışmalar bulunmaktadır. Bizim çalışmamızda kadınların daha fazla cinsel mitlere inanması, örneklemin üniversite öğrencileri olması ile ilişkili olabilir. Günümüzde kadınların sosyal yaşama katılım oranlarının geçmişe göre daha fazla olması, aynı zamanda üniversitelerde okuyan kadın öğrencilerin sayıca artması, cinsel konularda bilgilenmelerini sağlamış olabilir. Aynı zamanda ilgili literatür bulguları ve araştırma sonuçlarımız incelendiğinde, cinsiyet değişkeni ile cinsel mit inançlarının ilişkisinin benzer örneklemlerde farklı sonuçlar verdiği görülmüştür.

Cinsiyet değişkenine göre erken dönem uyumsuz şema puanlarına bakıldığında, erkek öğrencilerin duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon, duyguları bastırma, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, cezalandırma, kusurluluk, dayanıksızlık ve yüksek standartlar puanları kadın öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Erkeklerin onay arayıcılık şeması hariç tüm erken dönem uyumsuz şema alt boyutlarından daha fazla puan alması, erkeklerin kadın öğrencilere göre kendileriyle ilgili algılarında daha olumsuz olduklarını düşündürmektedir. Psikiyatrik semptomlar ile erken dönem uyumsuz şema alt boyutları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada, bizim bulgularımızın tam tersi bir şekilde, kadın öğrencilerin bütün şema alt boyutu puanlarının, erkek öğrencilerin şema alt boyutu puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür.⁹⁰ Bu farklılığın örnekleme bulunan öğrencilerin yaşadığı sosyokültürel yapının farklı olmasından kaynaklandığını söyleyebiliriz. Özellikle okulların, vizyon ve misyonu da kişilerin şema puanlarını etkileyen faktörler olabilirler. Çalışmamızdaki kadın öğrencilerin, onay arayıcılık şema alt puanın erkeklere göre daha yüksek olması, literatürdeki birçok çalışma ile örtüşmektedir. Bizim çalışmamıza benzer şekilde Taşkale, aile içi şiddet mağduru kadınlar ile yaptığı çalışmada, kadınların başkalarına yönelimlilik şema alanı ile onay arayıcılık alt boyutundan daha yüksek puan aldıklarını bulmuştur.⁹¹

Kılınç ve arkadaşının ortaokul öğrencilerinde yaptığı çalışmaya göre, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre duygusal yoksunluk, başarısızlık, haklılık, yetersiz

⁸⁹ Ayşe Turan, Evli Bireylerin Cinsel Mit İnançları, Cinsel Bilgi Düzeyleri, İlişkilerindeki Mutluluk Düzeyleri ve Cinsel Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2013, s.79-80 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁹⁰ Ken Welburn, Marjorie Coristine, Paul Dagg, Amanda Pontefract and Shelley Jordan, "The Schema Questionnaire—Short Form: Factor Analysis and Relationship Between Schemas and Symptoms", **Cognitive Therapy and Research**, 2002, Cilt:26, Sayı:4, 519–530, s.527-529.

⁹¹ Nermin Taşkale, Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınların Şema Terapi Modeli Açısından İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014, s.137 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

özdenetim, boyun eğicilik, onay arayıcılık şemasında erkeklerin daha fazla puan aldığı bulunmuştur. Kadınların ise hastalıklar karşısında dayanıksızlık, gelişmemiş benlik ve iç içelik şema alt boyutundan daha fazla puan aldığı görülmüştür.⁹² Kılınç ve arkadaşının yaptığı çalışmada, şema alt boyutları çalışmamıza göre farklılıklar oluştursa da, erkeklerde daha fazla şema alt boyutu puanının yüksek olması açısından çalışmamıza benzer olduğunu söyleyebiliriz. Şemaların kökeninin çocukluk ve ergenlik yıllarına dayanmasından dolayı bu çalışmanın sonuçları da araştırma bulgularımızın yorumlanması açısından önemlidir. Örneklem ve yaş grubu açısından bizim çalışmamıza benzeyen, genç yetişkinlerin kendilik algıları ve erken dönem uyumsuz şema alt boyutlarını inceleyen bir çalışmada terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, iç içelik, kendini feda, karamsarlık, duyguları baskılama, yüksek standartlar cezalandırma alt boyutlarından aldıkları puan, erkeklerde kadınlara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur.⁹³ Araştırma bulgularımızı destekleyen birçok araştırma olmakla birlikte, desteklemeyen birçok araştırma da bulunmaktadır.

6.2. Ölçeklerin Medeni Duruma Göre Karşılaştırması

Araştırmamızda medeni durum değişkenine göre evli olanlar, bekar olanlara göre Cinsel Mit Envanterinden daha fazla puan almışlardır.

Özdemir'in sağlık çalışanlarında cinsel mit inançlarını incelediği çalışmasında, evli kişilerin bekarlara göre daha fazla cinsel mitlere inandığı görülmüştür.⁹⁴ Aynı şekilde Şahbaz, yaptığı çalışmada cinsel mitlerin, cinsel işlev bozukluğu ve kaygı üzerindeki etkisini araştırmış ve evli bireylerin, hiç evlenmemiş bireylere göre cinsel mit envanterinden daha fazla puan aldıklarını tespit etmiştir.⁹⁵ Torun ve arkadaşlarının, örneklem grubunu erkeklerden oluşturduğu bir başka araştırmaya göre evli erkeklerin, bekar erkeklere göre cinsel mit inançlarının daha fazla olduğu görülmüştür.⁹⁶ Yapılan çalışmalar incelendiğinde, araştırma bulgularımızın literatür ile uyumlu olduğu söylenilebilir. Sağlık çalışanı olan evli kadınlar ile yapılan bir araştırmada, evlilik süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiş ve evlilikte geçirilen süre ile cinsel mit arasında bir bağlantı ortaya çıkarılamamıştır.

⁹² Mustafa Kılınç ve Ayşenur Önder, "Orta Okul Öğrencilerinin Erken Dönem Uyumsuz Şemaları ile Duygu Düzenleme Yöntemleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 2019, Cilt:14, Sayı:20, 98-132, s.123.

⁹³ Elif Tuğçe Çolakoğlu, Genç Yetişkinlerde Kendilik Algısı, Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Algılanan Ebeveynlik Stilleri ve Kişilerarası ilişkiler, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2012, s.60 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁹⁴ Tuğçe Şahbaz, Cinsel Mitlerin Cinsel İşlev Bozukluğu ve Kaygı Üzerinde Etkisi, Işık Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İstanbul, 2017, s.59 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁹⁵ Özcan Özdemir, Sağlık Çalışanlarının Cinsel Mitlere İnanma Durumları ve Etkileyen Faktörler, Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin, 2018, s.25 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁹⁶ Torun vd., *a.g.e.*, s.28.

Bu yüzden evli olmanın cinsel mit inançlarını azaltması ile ilgili bir bulgu yoktur. Çalışmamız evli bireylerin daha fazla cinsel mitlere inandığı sonucunu desteklemektedir. Medeni durumun, cinsel mitlerle ilişkisinde daha kesin bilgilere ulaşabilmek için örneklem grubunun daha geniş olması gerekmektedir.

Şema alt boyutları, medeni durum değişkenine göre incelendiğinde; evli öğrencilerin bekar öğrencilere göre sosyal izolasyon, onay arayıcılık, yetersiz öz denetim ve yüksek standartlar şema puanları anlamlı derecede daha düşük bulunmuştur.

Dilmaç, şema alanları ile medeni durum değişkeni arasındaki ilişkiye bakmış ve anlamlı bir istatistiksel veri elde edememiştir.⁹⁷ Seçkisiz örneklem ile yapılmış 20-50 yaşları arasında, erken dönem uyumsuz şema puanlarının incelendiği bir çalışmada, bekar katılımcıların evli katılımcılara göre genel şema puanları daha yüksek bulunmuştur.⁹⁸ Kevlekçi'nin çalışmasında, Young Şema Ölçeği'nden alınan puanlarda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır fakat bekar kişiler, evli kişilere göre daha fazla şema puanına sahiptir.⁹⁹ Bir diğer benzer çalışmada, şema alt boyutlarından dayanıksızlık, yetersiz özdenetim ve onay arayıcılık puanları anlamlı derecede farklılaşmakta ve diğer şema alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilememekle beraber, bekar katılımcıların Young Şema Ölçeği'nden aldıkları puanların evli katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmüştür.¹⁰⁰ Araştırma sonuçlarımız literatürdeki çalışmalarla örtüşmektedir. Özellikle, onay arayıcılık şeması başkaları karşısında iyi izlenim bırakmak, etrafındaki kişilerin onay ve takdirini kazanmak ile ilgili olduğu;¹⁰¹ yüksek standartlar şemasına sahip kişilerin ise kendileri için iddialı ve ulaşılabilir hedefler koydukları bilinmektedir.¹⁰² Bu anlamda evli öğrencilerin, bekar öğrencilere göre daha az yüksek standartlar ve onay arayıcılık puanlarının olması beklenilebilir. Özellikle üniversitelerde okuyan evli öğrencilerin bekar öğrencilere göre onay almaktan ziyade, onay veren kişiler olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda Young ve arkadaşları, narsisizmin temelinde sosyal izolasyon, yetersiz özdenetim, yüksek standartlar ve onay arayıcılık şema alt boyutu puanlarının yükseldiğini

⁹⁷ Polen Güneş Dilmaç, Ebeveyn Kişilik Özellikleri, Aile Tutumları, Demografik Değişkenler ile Erişkinlik Bağlanma Modelleri, Depresyon Belirtileri ve Erken Dönem Uyumsuz Şemaları Arasındaki İlişki, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2018, s.49 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁹⁸ Aslıhan Akçor, Yetişkinlerde Depresyon Anksiyete ve Stres Belirtileri ile Erken Dönem Uyumsuz Şemalar Arasındaki İlişkide Bilinçli Farkındalığın Etkisi, Yakın Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefkoşa, 2019, s.35 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁹⁹ Merve Kevlekçi, Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Tutumlar ve Hatalı Otomatik Düşüncelerin Depresif Duygudurum ve İntihar Düşüncelerine Etkisi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2013, s.49 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁰⁰ Çolakoğlu, **a.g.e.**, s.66.

¹⁰¹ Arntz ve Jacop, **a.g.e.**, s.23.

¹⁰² Rafaeli vd., **a.g.e.**, s.33-34.

belirtmişlerdir.¹⁰³ ¹⁰⁴ Narsisizmin kökeninde daha çok izolasyon, yetersiz sınırlar, koşullu onaylanma ve yönlendirilme bulunmaktadır. Young'ın narsisistik kişiler için belirttiği şemalar, çalışmamızdaki evli öğrencilerin bekarlara göre daha düşük bulunan şema puanları ile örtüşmektedir. İkinci çalışmada, narsisistik kişileri medeni durum değişkenine göre karşılaştırmış ve narsisistik kişilik envanterinin üstünlük alt boyutuna göre evli katılımcıların, bekar katılımcılara göre anlamlı bir düzeyde daha az puan aldıklarını tespit etmiştir.¹⁰⁵

6.3. Ölçeklerin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırması

Üniversite öğrencilerinin Cinsel Mit Envanterinden aldığı puanlar, eğitim durumuna göre anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. Yüksek lisans ve üstü eğitim durumuna sahip olan öğrenciler, lisans öğrencilerine göre daha fazla cinsel mit inancına sahiplerdir. Eğitim seviyesinin yükselmesi ile birlikte cinsel mit inancının değişmemesi ya da daha fazla artması, literatürde sıklıkla görülen bir bulgudur. Bizim çalışmamızda da eğitim seviyesinin yükselmesi ile cinsel mit puanlarının anlamlı derecede artması, literatür bulgularıyla desteklenmektedir.

Alandaki çalışmalara bakıldığında, kişinin eğitim durumu yükselse bile cinsel mit inançlarında azalma görülmektedir. Aksine eğitim durumu yükseldikçe daha fazla cinsel mit puanı artan çalışmalar vardır. Karasu ve arkadaşının 220 kişilik örneklemeden oluşan, hemşirelik öğrencilerinin cinsel mit hakkındaki görüşleriyle ilgili yaptığı çalışmada, cinsellik konusu ilgili bilgili olması beklenen hemşire adaylarının, cinsel mit ölçeğinden aldığı puanların oldukça yüksek olduğu bulunmuştur. ¹⁰⁶ Aynı şekilde Özmen'in tıp fakültesindeki öğrencilerin cinsel mitlerini araştırdığı çalışmada, öğrencilerin büyük çoğunluğunun cinsel mitlere inandığı görülmüştür.¹⁰⁷

Bu bulgular, okullarda genel eğitim standartlarının yüksek olmasına rağmen cinsellikle ilgili verilen bilgilerin yetersiz veya eksik olmasından kaynaklandığını göstermektedir. Cinsel bilgiye ulaşmakla ilgili en yakın grup olduğu düşünülen sağlık çalışanlarında bile cinsel mitlerin görülmesi, diğer değişkenlerin daha etkili olabileceğini düşündürmektedir. Daha geniş örneklem ile eğitim durumunun karşılaştırılması daha etkili sonuçlar verebilir. Cinsel mit inançları, özellikle üniversite bölümlerine göre değerlendirildiğinde farklı sonuçlar verebilir. Mimarlık, Mühendislik, Psikoloji ve Psikoloji Yüksek Lisans bölümü ile karşılaştırmalı yapılan bir çalışmanın

¹⁰³ Young vd., **a.g.e.**, s.18-19.

¹⁰⁴ Rafaeli vd., **a.g.e.**, s.141-145.

¹⁰⁵ Ecem Atıla İkinci, Psikopatolojik Belirtilerin Narsisistik Özellikler ve Başa Çıkma Tarzları ile İlişkilerinin İncelenmesi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2018, s.67 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁰⁶ Karasu ve Sohbet, **a.g.e.**, s.29.

¹⁰⁷ Özmen, **a.g.e.**, s.49.

sonuçları bunu açıklar niteliktedir. Psikoloji ve psikoloji yüksek lisans bölümlerinde okuyan kişiler, anlamlı bir şekilde cinsel mitlere daha az inandıkları bulunmuştur.¹⁰⁸ Bu durum psikoloji bölümündeki öğrencilerin derslerine, tıp fakültesi mezunu kişilerin girmesi ve cinsellikle ilgili derslerin olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Bir başka alternatif olarak, cinsel konulara ilgi duyan veya bu konuda bilgilenmek isteyen kişilerin psikoloji gibi cinsellikle daha yakından ilişkili bölümler tercih etmeleri ile açıklanabilir.

Eğitim durumunun erken dönem uyumsuz şemalar ile ilişkisine bakıldığında anlamlı farklılık bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinin, yüksek lisans ve üstü eğitim durumuna sahip öğrencilerden daha fazla karamsarlık, iç içe geçme, yetersiz öz denetim, kendini feda etme, terk edilme, dayanıksızlık, kusurluluk, sosyal izolasyon, cezalandırma ve yüksek standartlar şema puanları aldıkları gözlemlenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin erken dönem uyumsuz şemaları ile mutluluk arasındaki ilişkiyi inceleyen 253 örneklemlerli bir çalışmada; onay arayıcılık, yetersiz öz denetim, tehditler karşısında dayanıksızlık, karamsarlık, başarısızlık, sosyal izolasyon ve duyguları bastırma şema alt boyutları ile mutluluk arasında negatif yönde bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir. Bu şemaların varlığı, üniversite öğrencilerinde daha fazla mutsuzluk ile ilişkili bulunmuştur. Günümüzde özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan toplumlarda işsizlik, gençleri en çok kaygılandıran konuların başında gelmektedir. Özellikle üniversite de okuyan öğrenciler, üniversite bitimine yakın iş ilanlarına veya piyasaya baktıklarında, işsizlik konusunda kaygılanmaktadırlar. Çalışmalar, işsizlik rakamlarının önceki yıllara göre artış gösterdiğini söylemektedir.¹⁰⁹ Çalışmamızda; karamsarlık, yetersiz özdenetim, dayanıksızlık, kusurluluk ve yüksek standartlar şema puanlarının anlamlı şekilde artış göstermesi, yüksek lisans ve üstü eğitim gören kişilerde bahsedilen şemaların daha az görülmesi, işsizlik faktörü ile ilgili olabileceğini düşündürmüştür. Örneğin, üniversite de okumaya başladıklarında, kendileri ile ilgili yüksek standartlar belirleyen kişiler, hedeflerine ulaşamayacağını düşünüp karamsarlık, sosyal izolasyon, kusurluluk, cezalandırıcılık ve dayanıksızlık şemaları geliştirmiş olabilirler. Ölçeği dolduran öğrencilerin, üniversitede okuduğu bölümlerin farklı olması, aynı zamanda bu çalışmanın tesadüfi örneklem metodu ile yapılması, şema puanlarını etkilemiş olabilir. Bireylerin kişisel özelliklerinin farklı dinamik yapıya sahip olması, çeşitli şemalar ile ilişkili olabileceğinden, benzer

¹⁰⁸ Ayşe Zeynep Ziya, Üniversite Öğrencilerinin Cinsel Mit İnançları, Cinsel Bilgi Düzeyleri ve Cinsel Tutumları Arasındaki İlişkiler, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2015, s.74 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁰⁹ Hilmi Etcı ve Veyssel Karagöl, "Türkiyede İstihdam ve İşsizlik: 2000-2018", *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2019, Cilt:7, Sayı:14, s.59.

örnekleme olan çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Lisans öğrencilerinin şema alt boyutlarından yüksek lisans ve üzeri öğrencilere göre daha fazla puan alması, yapılacak olan diğer çalışmalar için önemli olduğu düşünülmüştür.

6.4. Ölçeklerin Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Karşılaştırması

Cinsel Mit Envanter'inden alınan puanlara göre aile içi şiddete maruz kalma değişkeni arasında anlamlı bir istatistiksel sonuç elde edilememiştir.

Erken dönem uyumsuz şemaların çocukluk yıllarında oluştuğu, yaşamın erken dönemlerinde istismara maruz kalmanın şemaların oluşumuna aracılık ettiği bilinmektedir. Çocukluk yıllarında şiddete veya kötü muameleye maruz kalmak, üniversite öğrencilerinin erken dönem uyumsuz şemalar geliştirmesi için bir risk faktörüdür. İstismara uğramış kişiler, yetişkinlik yaşamlarında kendileriyle ilgili bilişsel çarpıtmalar geliştirebilmektedir. Bilişsel çarpıtmalar geliştiren üniversite öğrencileri; değerli hissetmeme, içgüdülerini dinlememe ve başkalarına yönelimli olma gibi olumsuz davranışlarda bulunabilirler.¹¹⁰ Kişilerin kendilik algılarında bozulmalar olduğunda, yaşamın erken yıllarında uyumsuz şemalar geliştirmeleri sık görülen bir durumdur.

Çocuklar genelde olumsuz yaşam olayları ile karşılaştıklarında rol model olan ebeveynlerini içselleştirebilirler. Bu nedenle ileride şiddet uygulayan kişilerin genellikle çocukluk çağında şiddete uğrayan kişiler olması tesadüf değildir. Bu kişiler aktifleşen şemalarının baş etme farklılıklarına göre ileride şiddet uygulayıcısı da olabilirler. Bununla ilgili araştırmamıza benzer başka bir çalışmada Crawford ve arkadaşı, üniversite öğrencilerinin çocukluklarında yaşadıkları istismarlar ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Crawford ve arkadaşı, çocukluk çağında istismara maruz kalan kişilerde güvensizlik, duygusal ketlenme ve kendini feda şemalarının oluştuğunu ve bu durumun, kişilerin yakın partnerleri tarafından şiddete maruz kalma durumunu yordadığını bulmuştur. Aynı zamanda yetersiz öz denetim ve duygusal ketlenme şemalarının, bireyin saldırgan davranışlarıyla ilgili aşırı telafi etme mekanizmaları olduğunu tespit etmişlerdir. Özellikle şiddete maruz kalan kadınların kusurluluk, duygusal yoksunluk ve güvensizlik şema alt boyutlarından anlamlı derecede yüksek puan aldıkları bulunmuştur.¹¹¹ Bu bulgu, kişide ayrılma ve reddedilme şema alanındaki şemaları aktifleştirdiği görülmektedir. Bulgularımızda

¹¹⁰ Allison N. Ponce, Michelle Williams ve George Allen, "Experience of Maltreatment As A Shield and Acceptance of Violence in Adult Intimate Relationships: Mediating Effects of Distortions in Cognitive Schemas", *Violence and Victims*, Cilt:19, Sayı:1, 97-108, s.98.

¹¹¹ Zohreh Khosravi, Azadeh Attari ve Somaye Rezaei, "Intimate Partner Violence in Relation to Early Maladaptive Schemas in A Group of Outpatient Iranian Women", *Social and Behavioral Sciences*, 2011, Cilt:30, 1374-1377, s.1376.

anlamli farklılık tespit edilen Şemalar ile literatürdeki araştırmalar uyumlu gözükmeKtedir. Ayrılma ve reddedilme Őemalarına ek olarak bizim çalışmamızda sosyal izolasyon, karamsarlık, iç içe geçme ve yüksek standartlar Őemalarından üniversite öğrencileri anlamli derecede yüksek puan almışlardır. Sosyal izolasyon Şemasına sahip kişiler, diğer insanlara ve ortamlara yabancılaşmış hissederek. Kendilerini diğerlerinden farklı hissetmekte ve bu kişilerin genellikle geçmişi ile sonradan edinilen sosyal çevreleri arasında uyumsuzluklar çok sıktır.¹¹² Sosyal izolasyon araŐtırmalara göre kusurluluk Şeması ile birlikte seyrederek ve bizim çalışmamızda da öğrencilerin kusurluluk Şema alt boyutundan yüksek puan aldıkları görülmüştür. Şiddete maruz kalan kişilerde çevreye olan öfke duygusu kendine çevrilerek kusurluluk Şemasına sebep olmuş olabilir. İç içe geçme Şemasına sahip kişilerin kendilik algıları zayıftır. Aile içi Şiddete uğramak, fiziksel ve ruhsal bütünlüğü bozduğu için aile içi Şiddete uğrayan kişiler, kendilik algıları olumsuz etkilenen kişilerdir.¹¹³ Bir diğer Şema alt boyutu olan yüksek standartlar Şeması, aile içi Şiddet değişkenine göre anlamli bulunmuştur. Aile içi Şiddet yükseldikçe yüksek standartlar Őemasından alınan puanlar anlamli derecede yükselmektedir. Yüksek Standartlar Şeması genellikle narsisistik kişilik örgütlenmesinde çok sık görülür.¹¹⁴ Bu kişiler genellikle yaptıkları her işte başarılı olmak isteyen kişilerdir. Kendilerine açıkça ulaŐılamayan hedefler koymaya yatkındırlar. Aile içi Şiddete maruz kalan öğrenciler geçmişlerinde yaşadıkları aile içi Şiddet deneyimlerinin yol açtığı duygusal yoksunluk ile narsisistik bir yapılanma göstererek yüksek standartlar Şeması geliştirmiş olabilir. Bu bağlamda Calvete ve arkadaşı, aile içi Şiddete tanık olan kişilerin, kurban pozisyonuna nazaran büyüklenmeci Şemalar geliŐtirdiklerini bulmuştur.¹¹⁵

6.5. Ölçeklerin Ailenin Kaçınıcı Çocuğu Olma Durumuna Göre Karşılaştırması

Cinsel Mit Envanter'inden alınan puanlara göre ailenin kaçınıcı çocuğu olma değişkenine göre anlamli bir farklılık bulunamamıştır.

Ailenin kaçınıcı çocuğu olma değişkeni ile karamsarlık, duyguları bastırma, cezalandırıcılık ve kusurluluk Şema alt boyutları arasında anlamli bir ilişki vardır.

¹¹² Arntz ve Jacop, **a.g.e.**, s.13.

¹¹³ Zeynep Şahin, Aile İçi Şiddet Mağduru Olan Kadınlarda Kendilik Algısı, Psikopatoloji ve Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri, IŞık Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İstanbul, 2018, s.39 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹¹⁴ Elif Üzümcü, Büyüklenmeci ve Kırılgan Narsisistik Kişilik Özellikleri ile İlişkili Faktörlerin Şema Terapi Modeli Açısından İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2016, s.20 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹¹⁵ Esther Calvete ve İzaskun Orue, "Cognitive Mechanisms of the Transmission of Violence: Exploring Gender Differences Among Adolescents Exposed to Family Violence", **Journal of Family Violence**, 2013, Sayı:28, 73-84, s.82-83.

Literatürde kardeş sıralaması ile ilgili birçok araştırma bulunmaktadır. Doğum sırasının psikodinamik yapısından ilk bahsedenlerden birisi Alfred Adler'dir. Adler, çocuğun ailedeki pozisyonuna göre gelişiminde önemli bir yeri olduğunu söylemiştir. Adler çocuğun dünyaya geliş sıralarının önemli olduğunu fakat sadece bir eğilim olabileceğinden bahsetmiştir. Çocuğun cinsiyeti ve ailenin büyüklüğü gibi faktörlerden de etkilenebilir. İlk doğan çocuklar genelde dikkatleri kendilerine çekerler ve bu yüzden yetişkinlerle anlaşma konusunda genellikle daha iyidirler. İkinci bir çocuğun dünyaya gelmesi ile genellikle hükümdarlığı sona erer. Bunun gibi dinamik bir yapılanma sonucu çocuk gücü elinde bulundurmanın önemli bir sembol haline geldiği sonucunu çıkarabilir. İlk çocuk daha sonra gelen kardeşlere bakmak gibi sorumluluklar edindiği zaman, ileride yönetici pozisyonlarını arama eğiliminde olabilir. İkinci olarak dünyaya gelen çocuk genellikle ilk çocuğu geçmeye çalışır. İlk doğan çocuk genel olarak başarılı biri ise ikinci çocuk geçmeyi bırakıp cesaretsiz biri haline gelebilir. Adler ortanca çocukların, ilk doğan çocuk ile son doğan çocuk arasında sıkışmışlık hissine kapılıp, diğer çocukların avantajlı konumlarından dolayı ebeveynin ilgisini yaşayamayan, kendilerini yetersiz hisseden kişiler olabileceklerini söylemiştir. En küçük çocuklar ise genellikle ailede ilgi odağı olan kişilerdir. En küçük çocuklar diğer kardeşlerini geçebilmek için en iyi mücadeleyi vermek zorunda hissedebilirler ve bu yüzden geçemeyeceklerini hissettiklerinde özgüven eksikliği yaşayabilirler. Adler ileride bu çocuğun her şeyden vazgeçebilen birisi olabileceğini, her şeyden korkan bir çocuk haline gelebileceğini söyler. Genellikle ailedeki bireylerin ilgi odağı haline getirmesi ile bu çocuklar şımartılabilirler. Adler, ileride nevroitik karakter geliştiren kişilerin çocukluklarında, aşırı ihmal edilen veya şımartılmış/pohpohlanmış bir yaşam öyküsü olduğunu söylemiştir.^{116 117}

Adlerden sonra doğum sırası ile ilgili zengin bir literatür bulunmaktadır fakat erken dönem uyumsuz şemalar ile ilişkisine bakılan çok az çalışma bulunmaktadır. Nilüfer ve arkadaşının, doğum sırası ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkiye bakmış ve anlamlı bir farklılık elde edememiştir.¹¹⁸

Araştırma bulgumuza göre ortanca çocuklar; en küçük ve tek çocuklara göre karamsarlık şema alt boyutundan anlamlı derecede daha fazla puan almışlardır. Aynı zamanda ortanca çocuk anlamlı derecede duygusal bastırma alt boyutundan daha fazla puan almıştır. Kalkan ve arkadaşı, çocuğun doğum sırasının stresle mücadele

¹¹⁶ Murdock, **a.g.e.**, s.117-118.

¹¹⁷ Duane P. Schultz ve Sydney Ellen Schultz, **Modern Psikoloji Tarihi**, Çev. Yasemin Aslay, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2004, s.658-659.

¹¹⁸ Gözde Nilüfer ve Deniz Canel Çınarbaş, "Doğum Sırası, Algılanan Ebeveynlik Biçimleri ve Erken Dönem Uyumsuz Şemalar Arasındaki İlişki", **Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi**, 2018, Cilt:25, Sayı:2, s.124.

edebilmesi ve başa çıkma becerileri ile anlamlı derecede ilişki olduğunu bulmuştur. Kalkan ve arkadaşı aynı zamanda, ortanca çocuğun diğer çocuklara göre özgüvensiz ve daha fazla kötümser olduklarını tespit etmişlerdir.¹¹⁹ Karamsarlık, şemasına sahip kişiler geleceğe yönelik değerlendirmelerinde sürekli olarak olayların sorunlu taraflarına odaklanıp, bir şeylerin yolunda gitmeyeceği konusunda emindirler. Bu şemaya sahip kişilerin ebeveynleri, kötümser ve olumsuz bakış açısına sahip kişilerdir.¹²⁰ Araştırma bulgularımıza göre ortanca çocukların, diğer çocuklara göre daha karamsar olması literatürle uyumludur. Ayrıca ortanca çocuğun daha fazla duygularını bastırma şema alt boyutundan puan alması, Adlerin dediği gibi ilk ve son çocuk arasında sıkışmışlık hissine kapılması ile ilgili olabilir. Duygularını bastırma şemasına sahip olan kişiler; duyguları saçma ya da tehdit edici bulduklarından, duygularını göstermekten kaçınan kişilerdir. İlk çocuk ile son çocuk arasında kalmak bu şema alt boyutu puanını yükseltmiş olabilir. Aynı şekilde ilgi odağı olamayan ortanca çocuk, büyük çocuğa karşı rekabetçi duygularını ve ilgisini ihmal eden ebeveynlerine karşı öfke ve üzüntü duygularını göstermeyip duygularını bastırmayı öğrenmiş olabilir.

Tek çocuklar, anlamlı derecede diğer çocuklara göre daha az cezalandırıcılık şemasına sahiptir. Tek çocuklar, ortanca ve büyük çocuklara göre anlamlı derecede daha az kusurluluk şema alt puanı almışlardır. Aynı zamanda en küçük çocuk diğer çocuklara göre anlamlı derecede kusurluluk şema alt boyutundan daha az puan almışlardır.

Stewart'ın araştırmasına göre tek çocuk daha fazla savunmacı, özerk ve başarı yönelimli bulunmuştur. Ebeveyn korunmasına daha fazla maruz kalan tek çocukların, özgüvenlerinin düşük olduğu söylenmektedir.¹²¹ Fakat Forer, tek çocuk olan kişilerin başka kardeşlerinin olmaması ve rekabetçi bir birey olmamalarından dolayı, bu çocukları özgüvenli olarak nitelendirmiştir. Forer tek çocukları, mükemmeliyetçi, sosyal çevre ve aile ortamında sözü geçen, sözel kapasitesi yüksek bireyler olarak nitelendirmiştir.¹²² Diğer bir çalışmada Nymen, tek çocukların bencil ve şımarık olduklarını, aynı zamanda tek çocukların genelde benmerkezci olduklarını

¹¹⁹ Melek Kalkan ve Hatice Epli Koç, "Psikolojik Doğum Sırası Bireylerin Stresle Başa Çıkma Stratejilerinin Yordayıcısı mıdır?", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2008, Cilt:3, Sayı:30, s.51.

¹²⁰ Arntz ve Jacop, *a.g.e.*, s.24.

¹²¹ Alan Stewart, "Can Knowledge of Client Birth Order Bias Clinical Judgment?", *Journal of Counseling and Development*, 2004, Cilt:82, Sayı:2, 167-176, s.167.

¹²² Forer, Lucille K. *The Birth Order Factor*. New York: David McKay, 1976; aktaran Deniz Canel Çınarbaş ve Gözde Nilüfer, "Adler ve Sulloway'ın Doğum Sırası Kuramları ve Görgül Bulgular ile İlgili Bir Derleme", *DTCF Dergisi*, 2019, Cilt:59, Sayı:1, s.128.

söylemiştir.¹²³ Forer'in çalışması araştırma bulgumuzu desteklemektedir. Özellikle Türk toplumunu düşündüğümüzde aileler genellikle çocuklarını sahiplenirler. Tek çocuğu olan ebeveynler, çocuklarını ilgi merkezi haline getirebilirler. İlgi merkezi olan çocuk, duygusal açıdan yoksun hissetmeyeceği için kusurluluk ve cezalandırıcılık şema alt boyutundan daha az puan almış olabilir. Çünkü kusurluluk şemasına sahip kişiler kendilerini kusurlu, ailede istenilmeyen, aşağılık duygusuna sahip, sevgi ve saygıyı hak etmeyen kişiler olarak nitelendirirler. Kusurluluk şemasına sahip kişilerin aile öykülerine bakıldığında, bu kişiler genellikle ailede değersizleştirilmiş ve küçümsenmişlerdir. Aynı şekilde cezalandırıcılık şemasına sahip kişiler, cezayı hak ettiklerine emin olmuş kişilerdir. Bu yüzden tek çocuğun kusurluluk ve cezalandırıcılık şema alt puanlarının düşük olması, ilgili literatür incelendiğinde beklenen bir sonuçtur diyebiliriz.

En küçük çocuk, kusurluluk şema alt boyutunda tüm graplardan daha az puan almıştır. Dixon ve arkadaşları, büyük ailelerdeki doğum sıralaması ile psikotiklik, dışa dönüklük ve nevroitiklik puanlarına bakmışlar ve bunun sonucunda en küçük kardeşlerin, diğer kardeşlere göre daha fazla girişken ve dışa dönük olduklarını bulmuşlardır. Araştırmanın bir başka bulgusu olarak; üç küçük kardeşin, diğer üç büyük kardeşe göre daha fazla dışa dönük olduklarını bulmuşlardır.¹²⁴ Kusurluluk şemasına sahip kişiler genelde dikkate alınmadıklarını hissettikleri için değerli biri olmadığını hissederler ve bu yüzden içe dönük bir yapıda olabilirler. Bu yüzden en küçük çocuk, diğer çocuklara göre daha fazla ilgi odağı olduğundan sevildiklerini hissederler. En küçük çocukların kusurluluk şema alt boyutu puanının, diğer çocuklara göre düşük olması literatür ile örtüşmektedir.

6.6. Ölçeklerin Annenin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırması

Yapılan analizlere göre, Cinsel Mit Envanteri toplam puanının annenin eğitim durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir. İlk ve ortaokul mezunu anneye sahip olanların, üniversite mezunu anneye sahip olanlara göre daha fazla cinsel mit inancı vardır.

Literatürde, annenin eğitim düzeyi ile cinsel mitler arasında anlamlı bir sonuç elde edilemeyen çalışmalar bulunmaktadır.¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ Aynı zamanda araştırma bulgumuzu destekleyen birçok çalışma da yapılmıştır. Utqualp ve arkadaşlarının,

¹²³ Lawrence Nyman, "The Identification of Birth Order Personality Attributes", *The Journal of Psychology*, 1995, Cilt:129, Sayı:1, 51-59, s.58.59.

¹²⁴ Missy Dixon, Carla J. Reyes, Mark F. Leppert and Lisa M. Pappas, "Personality and Birth Order in Large Families", *Personality and Individual Differences*, 2008, Cilt:44, Sayı:1, 119-128, s.119.

¹²⁵ Ziya, *a.g.e.*, s.56.

¹²⁶ Aygin vd., *a.g.e.*, s.44.

¹²⁷ Torun vd., *a.g.e.*, s.24.

Sağlık Yüksekokulu öğrencileriyle yaptığı çalışmada, annenin eğitim düzeyi yükseldikçe kişilerin cinsel mit inançlarının anlamlı derecede azaldığı bulunmuştur.¹²⁸ Cinsel mit inançlarının çeşitli cinsel işlev bozukluklarına yol açtığı bilinmektedir. Bu noktada annenin eğitim yılı ile cinsel işlev bozukluklarının karşılaştırıldığı bir çalışmada; cinsel işlev bozukluğu olan kadınların, cinsel işlev bozukluğu olmayan kadınlara göre eğitim düzeyleri daha düşük oldukları tespit edilmiştir.¹²⁹ Cinsel işlev bozukluğu olan kişilerde cinsel mit inançlarının, bozukluğu sürdürücü etkisi olduğu bilinmektedir. Böylelikle yeterli olmayan cinsel eğitimin, cinsel mit oluşumunda bir risk faktörü olduğu, aynı zamanda cinsel mitlerinde çeşitli cinsel işlev bozukluklarına zemin hazırladığı söylenilebilir. Kilci ve arkadaşının evlilik hazırlığı yapan çiftlerle yaptığı çalışmada, annenin eğitim düzeyi ile cinsel mit envanterinden alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiş ve diğer çalışmalara benzer şekilde annenin eğitim düzeyinin, cinsel mitlere inanma düzeyi ile negatif yönlü bir korelasyonun olduğu bulunmuştur.¹³⁰ Araştırma bulgularımız literatürde ki sonuçları desteklemektedir. Tüm bu bulgular, çocuğun doğduğu andan itibaren bakım veren olan annenin eğitim seviyesinin yükselmesinin, çocuğun bilgilenme oranını arttırdığını ve bilimsel bilgilerin çocuğa ulaşması açısından önemli olduğunu göstermektedir.

Young Şema Ölçeği duyguları bastırma şema alt boyutu puanının, annenin eğitim durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Gruplar arası farklılığı tespit etmek amacıyla yapılan takip testinde, annelerinin ilkökul ve altı eğitim durumuna sahip olan katılımcıların, lise ve üniversite mezunu anneye sahip katılımcılara göre daha fazla duygularını bastırma puanı aldıkları tespit edilmiştir.

Kılınç ve arkadaşının ortaokul öğrencileriyle yaptığı bir çalışmaya göre, erken dönem uyumsuz şemalar ile annenin eğitim düzeyi arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu çalışmaya göre annelerinin eğitim seviyesi yükseldikçe öğrencilerin uyumsuz şema alt boyutlarından aldıkları puan düşmektedir. Erken dönem uyumsuz şema alt boyutlarından yüksek puan alan öğrencilerin anneleri, genellikle okur-yazar olmayan, ilkökul ve ortaokul mezunu kişilerdir. Anneleri üniversite ve üstü eğitim durumuna sahip olan çocuklarda, şema alt boyutu puanları daha düşüktür.¹³¹ Üniversite öğrencilerinde anne eğitim durumunun, erken dönem uyumsuz şemaları

¹²⁸ Pakize Oğur, Nevin Utkualp ve Nejla Aydınoglu, "Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Cinsellikle İlgili İnanışları", *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 2016, Cilt:25, Sayı:1, 13-21, s.18.

¹²⁹ Kocagöz, *a.g.e.*, s.30.

¹³⁰ Şeyma Kilci ve Sevgi Özsoy, "Evlilik Hazırlığı Yapan Çiftlerin Cinsel Mitlere İnanma Durumları ve Etkileyen Faktörler", *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 2019, Cilt:5, Sayı:2, 1-28, s.19.

¹³¹ Kılınç vd., *a.g.e.*, s.125.

yordaması ile ilgili başka bir çalışmada anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.¹³² Harris ve arkadaşının yaptığı bir çalışmaya göre, anne ve babaların çocuğa davranış şekilleri ve çocuğun algıladığı ebeveyn davranışlarının, erken dönem uyumsuz şemalarıyla ilişkili olduğu bulunmuştur.¹³³ Annenin çocuğa olumsuz davranış şeklinin, erken dönem uyum bozucu şemalarının oluşumu için bir risk faktörü olduğu bilinmektedir. Özellikle ihmal edilen çocuklar, ihmal edilmeyen çocuklara göre uyumsuz şema geliştirmesi bilinen bir durum olmakla birlikte, ihmal edilen çocuklarda diğer çocuklara göre daha fazla anksiyete ve depresyon görülmektedir.¹³⁴ Duygularını bastırma şemasına sahip kişiler duygularını saçma veya tehdit edici olarak algırlar.¹³⁵ Bu kişiler duygularını değersizleştirmeyi öğrendikleri için annenin eğitim düzeyinin düşük olması, çocuk ile anne arasında iletişimsel aksaklıklara neden olabileceği gibi çocuk duygularını dışa vurduğunda annesi tarafından ihmale uğramış olabilir. Literatürde de belirtildiği gibi ihmal edilen çocuk, duygularını göstermemeyi öğrenmiş olabilir. Aynı zamanda çocukların anneleriyle daha fazla zaman geçirmelerinden dolayı, annenin duygularını göstermeyen biri olması, çocukta duygularını bastırma şemasının oluşumuna aracılık etmiş olabilir. Ülkemizde, eğitim düzeyi düşük kadınlar genellikle ev işleriyle uğraşmakta ve babalar genelde çalışmaktadır. Yalnız kalan ve ihmal edilen çocuk duygularını düzenleme becerilerini kazanamamış olabilir.

Young Şema Ölçeği kusurluluk şema alt boyutu puanının, annenin eğitim durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Gruplar arası farklılığı tespit etmek amacıyla yapılan takip testinde, ilkokul ve altı eğitim durumuna sahip olan annelerin, lise ve üniversite mezunu annelerin çocuklarına göre daha fazla kusurluluk şema alt boyutu puanı aldıkları tespit edilmiştir.

Kusurluluk şeması, diğerleri tarafından istenmeyen biri olarak kendini gösterir. Bu şemaya sahip bireyin kendilik algısında değersizlik hakimdir ve bu bireylerin geçmiş dönem yaşantılarında aileleri tarafından küçümsenme ve değersizleştirilme çok sık görülür. Bu olumsuz deneyimlerde genellikle utanç duygusu bulunur.¹³⁶ Annesinin sözel ve fiziksel kötüye kullanımı sonucunda kusurluluk şeması gelişmiş

¹³² Murat Boysan, Üniversite Öğrencilerinde Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Başa Çıkma Stilleri ve Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkilere Yönelik Bir Model Sınaması, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2012, s.187 (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

¹³³ Ashley E. Harris and Lisa Curtin, "Parental Perceptions, Early Maladaptive Schemas and Depressive Symptoms in Young Adults", *Cognitive Therapy and Research*, 2002, Sayı:26, 405-416, s.414-415.

¹³⁴ Lata McGinn, Daniel K. Cukor ve William C. Sanderson, "The Relationship Between Parenting Style, Cognitive Style and Anxiety and Depression: Does Increased Early Adversity Influence Symptom Severity Through the Mediating Role of Cognitivestyle", *Cognitive Therapy and Research*, 2005, Cilt:29, Sayı:2, 219-242, s.219.

¹³⁵ Arntz ve Jacob, *a.g.e.*, s.25.

¹³⁶ Arntz ve Jacop, *a.g.e.*, s.13

olabilir. Anneleri tarafından aşağılanan, çeşitli lakaplar takılan kişiler de bu lakaplar içselleştirilerek kendilik algısına yerleşmiş olabilir. Bir araştırmaya göre eğitim düzeyi düşük anneler, eğitim düzeyi yüksek annelere göre çocuklarını daha fazla fiziksel ve psikolojik anlamda şiddete maruz bırakmışlardır.¹³⁷

Annenin, bebekliğinden itibaren çocukla daha fazla zaman geçirdiğini düşünürsek, annenin çocuğa karşı yaklaşımı oldukça önemlidir. Eğitim düzeyi yüksek anneler, çocuklarının ilgi ve ihtiyaçlarını daha yakından takip ediyor olabilirler. Özellikle eğitim düzeyi yüksek olan anneler, çocuklarının ruhsal bütünlüğünün sağlanması konusunda daha fazla kitap okuyor olabilirler. Annenin, çocuğun duygu ve düşüncelerini anlama noktasında kendisini geliştirmesi, kusurluluk şemasının gelişmemesine sebep olmuş olabilir. Bu konuda annenin eğitim düzeyinin yüksek olmasının, çocuğun kendine olan saygısını düşürdüğüne dair çalışmalar ve anne eğitim düzeyinin çocukların davranış paternlerine ve akran ilişkilerine olumlu yönde etki ettiğine rastlanan, araştırmamızı destekleyen çalışmalar bulunmaktadır.¹³⁸ Anne eğitim düzeyinin az olmasının, çocukların erken dönem uyumsuz bozucu şemalar geliştirmesi konusunda bir risk olduğu söylenilebilir.

6.7. Ölçeklerin Babanın Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırması

Yapılan analizlere göre, babanın eğitim durumu ile Cinsel Mit Ölçeği toplam puanı gruplar arası farklılaşmaktadır. Üniversite eğitim derecesindeki babaların çocuklarının, diğer eğitim durumlarına sahip babaların çocuklarına göre cinsel mite inanma düzeyi en az olan grup olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca lise mezunu babaların çocuklarının da, ilkokul mezunu babaların çocuklarına göre daha az cinsel mite inandıkları tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarımıza göre, babanın eğitim seviyesi yükseldikçe cinsel mitlere inanma oranının azaldığı söylenilebilir.

İlgili literatür incelendiğinde, baba eğitim düzeyi ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasındaki ilişkide, anlamlı farklılık elde edilemeyen çalışmalar bulunsa da,¹³⁹ ¹⁴⁰ baba eğitim düzeyi ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı farklılık elde eden çalışmalar da bulunmaktadır. Cinsel işlev bozukluğu olan kişiler ile baba eğitim durumunun karşılaştırıldığı bir çalışmada; cinsel işlev bozukluğu bulunan kişilerin babalarının eğitim düzeyinin, cinsel işlev bozukluğu bulunmayan kişilere göre

¹³⁷ Randy J. McCarthy, Julie L. Crouch, Ariel R. Basham, Joel S. Milner and John J. Skowronski, "Validating the Voodoo Doll Task as A Proxy for Aggressive Parenting Behavior", *Psychology of Violence*, 2016, Cilt:6, Sayı:1, 135-144, s.143.

¹³⁸ Abide Güngör, Lise Öğrencilerinin Özsaygı Düzeylerini Etkileyen Etmeler, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1989, s.120 (**Yayımlanmamış Doktora Tezi**).

¹³⁹ Aygin vd., *a.g.e.*, s.46.

¹⁴⁰ Ziya, *a.g.e.*, s.79.

babalarının eğitim düzeyi daha düşük olduğu bulunmuştur.¹⁴¹ Cinsel mitlerin cinsel işlev bozukluklarına yol açtığı ve cinsel işlev bozukluklarının kronikleşmesinde ana etkenlerden biri olduğu bilinmektedir. Babanın eğitim düzeyinin, cinsel mitlerinin oluşumu için bir risk faktörü olduğunu söyleyebiliriz. Aynı şekilde Kilci ve Özsoy, evlilik hazırlığı yapan kişilerdeki cinsel mitlere inanma düzeyine bakmışlardır. Anne ve babalarının eğitim düzeyi yüksek olan kişiler, anlamlı bir şekilde cinsel mitlerle ilgili soruların çoğuna "katılmıyorum" cevabını vermişlerdir.¹⁴² Bu araştırmalardan elde edilen bulgulara göre; katılımcıların babalarının eğitim düzeylerinin, kendi cinsel bilgileri açısından oldukça önemli olduğu söylenilebilir. Araştırma bulgularımız, cinsel mitlere inanma düzeyi ile baba eğitim düzeyi arasında negatif yönde bir korelasyon olduğunu göstermesi açısından literatürle örtüşmektedir. Babanın eğitim düzeyinin düşük olması, cinsel mitlere inanma oranını arttırabileceğinden, cinsel işlev bozukluklarına zemin hazırlayan bir faktör olduğu düşünülebilir.

Ortaokul mezunu babaların çocuklarının, üniversite mezunu babaların çocuklarına göre duyguları bastırma şema alt boyutu puanı, anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. İlkokul ve altı eğitim durumuna sahip babaların çocukları, üniversite mezunu babaların çocuklarına göre duygusal yoksunluk ve cezalandırma şema alt boyutundan daha fazla puan aldıkları görülmüştür. İlkokul ve altı eğitim düzeyine sahip babanın çocuklarının, lise ve üniversite mezunu babanın çocuklarına göre daha fazla yüksek standartlar ve onay arayıcılık şema alt boyutundan puan aldıkları görülmüştür.

Babanın eğitim seviyesi düştükçe çocuklarının daha fazla duygusal yoksunluk, cezalandırıcılık, onay arayıcılık ve yüksek standart şema alt boyutlarından puan aldıkları söylenilebilir.

Harris ve arkadaşı, babaların çocuklarına davranış şekillerinin ve çocuğun algıladığı ebeveyn davranışlarının, erken dönem uyumsuz şemalarıyla ilişkili olduğunu bulmuşlardır.¹⁴³ Üniversite öğrencilerinin aşırı uyarılma ve ketlenme şema alanının alt boyutunda bulunan yüksek standartlar ve cezalandırıcılık şemaları, pekiştirme veya sosyal modeller aracılığı ile kişiye yerleşmiş olabilir. Bu şemalara sahip üniversite öğrencileri, bir takım deneyimler sonucu, duygularını gereksiz ve saçma olarak nitelendirebilir. Eğlence ve kendiliğindenlik gibi yaşamın diğer yanlarını değersizleştirme eğiliminde olur.¹⁴⁴ Bu yüzden bu kişiler, geçmiş yaşam deneyimleriyle ilgili sıklıkla kötü anılardan yakınırırlar. Özellikle babanın başarı ve statü

¹⁴¹ Kocagöz, **a.g.e.**, s.30.

¹⁴² Kilci vd., **a.g.e.**, s.22.

¹⁴³ Harris and Curtin, **a.g.e.**, s.414-415.

¹⁴⁴ Arntz ve Jacop, **a.g.e.**, s.23-24.

gibi konulara önem verip kendi kurallarını çocuğuna dayattığında, bunun için çocuklarını cezalandırdıklarında “yüksek standartlar” ve “cezalandırıcılık” şemalarını beslemiş olabilirler. Young, cezalandırıcılık ve yüksek standartlar şemalarının oluşumuna sahip olan ebeveyn özelliklerinin; her şeyin mükemmelini bekleyen, kural koyan, ısrarcı kişiler olduklarını vurgulamış ve bu şemalara sahip kişileri de anne ve babalarının koymuş olduğu bu kurallara uyan kişiler olarak tarif etmiştir.¹⁴⁵ Eğitim düzeyi düşük olan baba, kendisinin gerçekleştiremediği ideal ve arzuları çocuğundan bekleyip yüksek standartlar koyan bir ebeveyn olabilir. Çocuk, babanın isteklerini içselleştirip kendisine yüksek standartlar belirleyen, bu statüye ulaşmak isteyen, mükemmeliyetçi kişiler olabilir ve ideallerine ulaşamadığında da cezalandırılması gerektiğini düşünebilir. Eğitim düzeyi düşük olan baba, çocuğunun ihtiyaçlarını karşılayamamış olabileceğinden ihmal etmiş olabilir. İhmal edilen çocuk babası tarafından sevilmediğini düşünerek duygusal yoksunluk şeması geliştirmiş olabilir. Bu şemaya sahip kişiler genellikle diğerleri tarafından sevilmediğini hissetmektedirler.¹⁴⁶ Duygusal yoksunluk, yüksek standartlar ve cezalandırıcılık şemaları görülmekle birlikte onay arayıcı şema alt puanında yüksek bulunmuştur. Bu kişilerin, başkalarının onay ve takdirini kazanmak tek amaçları olabilir. Kendi isteklerini geri plana atıp başkalarının isteklerine göre hareket etmesi, duygusal yoksunluk şema alt boyutunun yükselmesi ile kendini seilmeyen, isteklerine değer verilmeyen biri olarak algıladığı söylenilebilir. Babanın eğitim düzeyinin düşük olması, çocuğun duygusal ihtiyaçlarını karşılayamamasına sebep olabilir. Özellikle bu noktada Kılınç, baba eğitim düzeyi ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkiye bakmış ve babaların eğitim seviyeleri yükseldiğinde, erken dönem uyumsuz şema alt boyutu puanlarının azaldığını tespit etmiştir.¹⁴⁷ Üniversite okumuş ve eğitim seviyesi daha fazla olan babaların, çocuklarını daha iyi anladığı ve ihtiyaçları konusunda daha fazla bilgili olduğu görülmektedir. Anlamlı ilişki bulunan şema alt boyutları ile babanın eğitim düzeyi arasında negatif yönde ilişki görülmesi, literatürle örtüşmektedir.

6.8. Cinsel Mitlere İnanma Envanteri Puanının, İlk Cinsel Bilgi Edinme Kaynaklarına Göre Karşılaştırması

Cinsel Bilgi edinme kaynağına göre Cinsel Mit Envanteri toplam puanı gruplar arası farklılaşmaktadır. Cinsel bilgiyi erotik filmlerden öğrenenler, diğer tüm gruplara göre daha az cinsel mit inancına sahiptir. Cinsel bilgi ilk defa, en çok arkadaşlardan öğrenilmektedir.

¹⁴⁵ Young vd., **a.g.e.**, s.21.

¹⁴⁶ Arntz ve Jacop, **a.g.e.**, s.12.

¹⁴⁷ Kılınç vd., **a.g.e.**, s.124.

Literatür çalışmaları, kişilerin cinsel bilgi edinme kaynaklarının zamanla birlikte değiştiğini göstermektedir. Özellikle günümüzde, teknolojik cihazların yaygınlaşması ile birlikte her evde internet bulunabilmektedir. İnsanlar saniyeler içerisinde ulaşmak istedikleri bilgilere telefon, bilgisayar vb. teknolojik cihazlarla ulaşabilmektedirler. Bu teknolojik cihazların değişmesi ve gelişmesi, cinsel bilgi edinme yollarını da değiştirebilmektedir. Pornografik videolar, yıldan yıla artış göstermektedir. Bu videolara erişim kolaylığı, günümüzde gençlerin ilk cinsel bilgiye erişimi açısından önemlidir.

Aygin ve arkadaşlarının üniversite okuyan kadın öğrenciler ile yaptığı çalışmada, öğrencilerin cinsellikle ilgili ilk bilgiyi çoğunlukla arkadaş, aile ve okuldan öğrendiğini tespit etmişlerdir.¹⁴⁸ Yaşan ve Gürgen, ilk cinsel bilginin çoğunlukla akran gruplarından öğrenildiğini tespit etmişlerdir.¹⁴⁹ Şimşek'in yaptığı 170 katılımcının olduğu çalışmada, ilk cinsel bilgi edinme kaynağının %69 oranında arkadaş çevresi olduğu bulunmuştur.¹⁵⁰ Cinsel işlev bozuklukları ile psikososyal faktörlerin araştırıldığı bir çalışmada, katılımcıların ilk cinsel bilgiyi %65 arkadaşlardan, %25 kitaplardan ve %10 porno filmlerden öğrendikleri tespit edilmiştir.¹⁵¹

Araştırmalar, ilk cinsel bilginin en çok arkadaşlardan öğrenildiğini ortaya koymaktadır. Çalışmamızın literatür ile uyumlu olduğu söylenilebilir. Ülkemizde halen cinselliğin bir tabu olarak görülmesinden dolayı kişiler cinsellikle ilgili merak ettikleri soruları ailelerine soramamaktadırlar. Ailelerin de bu konuda bilgi sahibi olmadıkları veya bu konuları çocukları ile konuşmaktan çekindikleri söylenilebilir. Ülkemizde gençler arasında ilk cinsel bilgiye ulaşma, halen arkadaşlar arasında gerçekleşmektedir. Kişinin kendisi gibi cinsel konularda yeterli bilgiye sahip olmayan akran grubundan cinsel bilgileri edinmesi, cinsel mitlerin oluşumu için bir risk faktörü olarak kabul edilmektedir.

Çalışmamızda, ilk cinsel bilginin en fazla arkadaşlardan edinilmesi literatürle örtüşmektedir fakat cinsel mitlere inanma puanlarının en az erotik/porno film izleyenlerde görülmesi, literatüre göre beklenmeyen bir sonuç olduğu söylenilebilir. Günümüzde porno film sektörü hızla gelişmektedir. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte çocukların küçük yaşlardan itibaren teknolojik aletlere ulaşımı kolaylaşmıştır. Çetin ve arkadaşlarının erkek ergenler üzerinde yaptığı bir çalışmaya göre, öğrencilerin 1996

¹⁴⁸ Aygin vd., **a.g.e.**, s.48.

¹⁴⁹ Yaşan ve Gürgen, **a.g.e.**, s.74.

¹⁵⁰ Çağlar Şimşek, Gül Ünsal Barlas ve Elif Ardıç, "Sağlık Çalışanlarında Cinselliğin Değerlendirilmesi", **Jaren**, 2018, Cilt:4, Sayı:3, 148-155, s.151.

¹⁵¹ Şükrü Uğuz, Levent Soylu, Mehmet Unal, Rasim Somer Diler ve Yunus Emre Evlice, "Psychosocial Factors and Sexual Dysfunctions: A Descriptive Study in Turkish Males", **Psychopathology**, 2004, 37, 145-151, s.148.

ve 2004 yıllarındaki cinsel bilgi edinme kaynakları karşılaştırılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin aileden bilgi edinme oranı 1.6 kat artmış ve pornografik filmlerden bilgi edinme ise 2.9 kat artmıştır.¹⁵² Dünyanın ve teknolojik aletlerin değişip gelişmesi ile cinsel bilgilenmenin şekli de değişmektedir. Çalışmalar incelendiğinde, doğru bilgiye ulaşmak adına erotik filmlerin risk faktörü olduğu söylenmektedir fakat bizim sonuçlarımıza göre aynı zamanda porno/erotik filmlerin bilgilendirici de olabileceği söylenilebilir. Kontrollü bir şekilde izlenen pornografik yayınlar, cinsel mitlerin oluşumunu engelleyebilir veya cinsel mitlerin değişmesini sağlayabilir.

6.9. Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ile Cinsel Mitlere İnanma Düzeyi Arasındaki İlişki

Young Şema Ölçeği alt boyutunda bulunan dayanıksızlık, kusurluluk ve onay arayıcılık şemaları ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde küçük derecede anlamlı ilişki bulunmuştur. Dayanıksızlık, kusurluluk ve onay arayıcılık şema puanları arttıkça, cinsel mit ölçeğinden alınan puanlar düşmektedir. Dayanıksızlık şeması, Cinsel Mit Envanteriyle aralarında en düşük ilişki bulunan şemadır.

Young Şema Ölçeği alt boyutunda bulunan iç içe geçme, kendini feda etme, terk edilme, yetersiz öz denetim, sosyal izolasyon, yüksek standartlar, karamsarlık, cezalandırma, duyguları bastırma, başarısızlık ve duygusal yoksunluk şemaları ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde orta derecede anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu şema alt boyutlarının puanları arttıkça, anlamlı derecede cinsel mit envanteri puanları düşmektedir. İç içe geçme şeması, Cinsel Mit Envanteriyle en yüksek düzey ilişkili olan şemadır.

Literatür incelendiğinde, erken dönem uyumsuz şemalar ile cinsel mitler arasındaki ilişki ile ilgili herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle çalışmamız konusu nedeniyle özgün bir çalışmadır. Young ve arkadaşları, erken dönem uyumsuz şemaların kökenini açıklarken, Bowlby'nin bağlanma kuramından yola çıkmışlardır. Uyumsuz şemaların kökeninde, çocuğun erken dönem karşılanmamış ihtiyaçları üzerinde durulmaktadır.¹⁵³ Kılıç'ın evli çiftlerde bulunan cinsel işlev bozukluğu ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiye baktığı çalışmada; cinsel işlev bozukluğunun etkilendiği dini inançlar, cinsel eğitimdeki eksiklik, kişilerin cinselliğe bakış açıları gibi değişkenlerin, bağlanma stillerinden daha fazla etkili

¹⁵² Saniye Korkmaz Çetin, Tezan Bildik, Serpil Eremiş, Nagehan Demiral, Burcu Özbaran, Müge Tamar ve Cahide Aydın, "Erkek Ergenlerde Cinsel Davranış ve Cinsel Bilgi Kaynakları: Sekiz Yıl Arayla Değerlendirme", *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2008, Cilt:19, Sayı:4, 390-397, s.395.

¹⁵³ Rafaeli vd., *a.g.e.*, s.14.

olduğu bulunmuştur.¹⁵⁴ Bu anlamda cinsel işlev bozukluklarının bağlanma ile ilişkisinde daha farklı değişkenlerin rol aldığı söylenilebilir. Cinsel işlev bozukluğu olan kişilerin, cinsel mitlere inanma oranlarının yüksek olduğu ve bozukluğun gidişatını olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir.^{155 156 157 158 159} Araştırmamızda bulunan medeni durum, anne ve baba eğitim düzeyi, ailenin kaçınıcı çocuğu olma, cinsiyet ve ilk cinsel bilgiyi edinme değişkenleri ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu durum cinsel mitlerin, Kılıç'ın araştırmasında olduğu gibi çeşitli değişkenlerden etkilendiğini göstermektedir. Çalışmamızdaki Young Şema Ölçeği alt boyutlarının, Cinsel Mit inançlarının sadece %26'sını açıkladığı görülmektedir. Young Şema Ölçeği alt boyutları, cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumunun birlikte ele alındığı regresyon modelinde, bu değişkenlerin cinsel mit inanışlarının %34'ünü açıkladığı tespit edilmiştir. Bu durum erken dönem uyumsuz şemalar ve cinsel mit toplam puanı arasındaki ilişkide, pek çok yordayıcı değişkenin olduğunu göstermektedir. Araştırmada kullanılan Cinsel Mit Envanterini geliştiren Zilbergeld, cinsel mitlerin gelişiminde, yanlış bilgi aktaran arkadaş çevresi ve pornografik yayınların etkili olduğunu vurgulamıştır.¹⁶⁰ Zilbergeld'in belirttiği gibi araştırmamızda bulunan katılımcıların büyük çoğunluğu, cinselliği arkadaş çevresinden öğrenmektedir. Fakat çalışmamızda, ilk cinsel bilgiyi porno/erotik filmlerden öğrenen katılımcıların, anlamlı bir şekilde daha az cinsel mit inanışlarının olduğu görülmüştür. Çetin ve arkadaşları, erkek öğrencilerin cinsel bilgi edinme yollarını farklı yıllarda karşılaştırdığı çalışmada, öğrencilerin aileden bilgi edinme oranının sekiz yıl içinde 1.6 kat arttığını ve pornografik filmlerden bilgi edinme oranının ise 2.9 kat arttığını tespit etmişlerdir.¹⁶¹ Bu durum, cinsel mitlerin oluşumuna neden olan değişkenlerin zaman içerisinde farklılaştığını göstermektedir. Hatta cinsel mitlerin, aynı örnekleme bulunan farklı bireyler arasında bile oldukça farklılaştığı tespit edilmiştir.^{162 163}

Araştırmanın ana hipotezi olan, erken dönem uyumsuz şemalar ile cinsel mit envanterinden alınan puanlar arasında, pozitif yönde anlamlı bir ilişki

¹⁵⁴ Leyla Kılıç, Evli Çiftlerde, Cinsel İşlev Bozuklukları ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin Araştırılması, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2017, s.60-61 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁵⁵ Ekmen vd., **aynıyer**.

¹⁵⁶ Kukulu vd., **aynıyer**.

¹⁵⁷ İncesu, **aynıyer**.

¹⁵⁸ Güneş vd., **aynıyer**.

¹⁵⁹ Kocağöz, **aynıyer**.

¹⁶⁰ CİSED, Cinsel Sağlık Enstitüsü Derneği, Cinsel Mitler, <https://www.cised.org.tr/sayfa146.html> (Erişim Tarihi: 12.05.2020)

¹⁶¹ Çetin vd., **aynıyer**.

¹⁶² Torun vd., **a.g.e.**, s. 28-30.

¹⁶³ Apay vd., **a.g.e.**, s. 101.

beklenmekteyken, bütün şema alt boyutları ile cinsel mit toplam puanı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin olması, beklenmeyen bir bulgudur. Bu anlamda, araştırmamızın üniversite örnekleme yerine başka bir örnekleme yapılması, farklı bulgular ortaya koyabilir. Araştırmamızın kolay ulaşılabilir örneklem metodu ile yapılması, bazı sınırlılıklar oluşturmaktadır. Örneklemden doğan farklılıklar, katılımcıların kişilik örgütlenmeleri veya katılımcıların geçmiş dönem travmatik yaşantılarının olması gibi başka faktörlerin işin içine girmesi, şema alt boyutlarının puanlarını yükseltmiş olabilir. Katılımcıların şema alt boyutlarından aldıkları puan yükselirken, aynı zamanda cinsel konularla ilgili bilgilerinin fazla olması nedeniyle cinsel mit inançları anlamlı derecede azalmış olabilir ve bu durum negatif yönlü bir ilişkiye neden olabilir. Özellikle araştırmamızdaki eğitim durumu değişkeninde, yüksek lisans öğrencilerinin şema alt boyutu puanlarının, üniversite öğrencilerinden anlamlı derecede daha az olması ve yüksek lisans öğrencilerinin, üniversite öğrencilerine göre daha fazla cinsel mitlere inanması, ölçekler arasındaki negatif yönlü korelasyonun bulunmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre erkekler, Young Şema Ölçeği alt boyutlarından Onay Arayıcılık şema alt boyutu hariç diğer alt boyutların hepsinden daha fazla puan almışlardır. Erkeklerin cinsel mit envanterinden aldığı toplam puan ise anlamlı derecede kadınlara göre daha düşüktür. Aynı şekilde evli olan öğrencilerin, bekar öğrencilere göre cinsel mit puanlarından anlamlı derecede daha fazla puan aldıkları görülürken; evli olan öğrencilerin şema alt boyutu puanlarının, bekar öğrencilere göre daha düşük olması, ölçekler arasındaki negatif yönlü ilişkinin olmasında etkili olduğu söylenilebilir.

Erken dönem uyumsuz şemalar; kişinin kendisi, başkaları ve dünya ile ilgili sahip olduğu inançları kapsar.¹⁶⁴ Kora ve Kayır, erkek ve kadınların cinsiyet farklılıklarından dolayı, toplum içinde farklı şekillerde yetiştirildiklerinden söz etmiştir. Bu durum kişilerin cinselliği algılama biçimlerinde cinsiyete özgü bazı farklılıklar oluşturarak, her kişide farklı bilişsel şemalar oluşturduğuna değinmiştir.¹⁶⁵ Bu anlamda; şema alt boyutu puanları yüksek olan kişiler dünyayı, kendini ve başkalarını şemalarının kimyası ile değerlendirdikleri için genel toplumda kabul gören inanç sistemleri ile ilgilenmeyip, bu kişilerin kendilerine özgü mitleri veya cinsel şemaları olabileceği düşünülmüştür.

¹⁶⁴ Farrell vd., **a.g.e.**, s.23.

¹⁶⁵ Kora ve Kayır, **aynıyer.**

SONUÇLAR

Cinsel Mit Envanterinden alınan puanlara göre erkek öğrenciler, kadın öğrencilere göre istatistiksel olarak daha az cinsel mit inancına sahiptir.

Young Şema Ölçeği şema alt boyutunda bulunan duygusal yoksunluk, başarısızlık, karamsarlık, yüksek standartlar, duyguları bastırma, iç içe geçme, yetersiz öz denetim, kendini feda, terk edilme, cezalandırma, kusurluluk, dayanıksızlık ve sosyal izolasyon şema puanlarından erkek öğrenciler, kadın öğrencilere göre daha fazla puan almışlardır. Onay arayıcılık şema alt boyutundan alınan puanın ise kadın öğrencilerde daha fazla olduğu görülmektedir.

Cinsel Mit Envanterinden alınan puanlara göre evli öğrenciler, bekar öğrencilere göre istatistiksel olarak daha fazla cinsel mit inancına sahiptir.

Şema alt boyutları, medeni durum değişkenine göre incelendiğinde evli öğrencilerin, bekar öğrencilere göre sosyal izolasyon, onay arayıcılık, yetersiz öz denetim ve yüksek standartlar şema alt boyutlarından istatistiksel olarak daha az puan aldıkları görülmektedir.

Cinsel Mit Envanterinden alınan puanların, eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılmasında yüksek lisans ve üstü eğitim durumuna sahip olan öğrenciler, lisans öğrencilerine göre daha fazla cinsel mit inancına sahiplerdir.

Young Şema Ölçeği alt boyutu ile eğitim durumu karşılaştırıldığında üniversite öğrencilerinin, yüksek lisans ve üstü eğitim durumuna sahip öğrencilere göre karamsarlık, iç içe geçme, yetersiz öz denetim, kendini feda etme, terk edilme, dayanıksızlık, kusurluluk, sosyal izolasyon, cezalandırma ve yüksek standartlar şema alt boyutundan daha fazla puan aldıkları görülmüştür.

Cinsel Mit Envanterinden alınan puanlar ile aile içi şiddete maruz kalma değişkenine göre anlamlı bir farklılık elde edilememiştir.

Young Şema Ölçeği alt boyutları ile aile içi şiddete uğrama değişkeni karşılaştırıldığında anlamlı farklılık elde edilmiştir. Aile içi şiddete maruz kalan öğrencilerin anlamlı bir şekilde duygusal yoksunluk, karamsarlık, sosyal izolasyon, iç içe geçme, kusurluluk ve yüksek standartlar şema alt puanları, aile içi şiddete maruz kalmayan kişilere göre daha yüksek bulunmuştur.

Cinsel Mit Envanterinden alınan puanlar ile aileye kaçınıcı çocuk olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık elde edilememiştir.

Young Şema Ölçeği alt boyutları ile kaçınıcı çocuk olma değişkeni karşılaştırıldığında anlamlı farklılık elde edilmiştir. Ortanca çocuğun, en küçük

çocuklara ve tek çocuklara göre anlamlı derecede daha karamsar oldukları tespit edilmiştir. Ortanca kardeşlerin, en küçük ve tek çocuk olanlara göre daha fazla anlamlı derecede duygularını bastırdıkları tespit edilmiştir. Tek çocukların tüm gruplara göre daha az cezalandırıcılık şema puanına sahip oldukları tespit edilmiştir. En küçük kardeşin tüm gruplardan daha az kusurluluk şema alt boyutundan puan aldıkları ve tek çocukların ortanca ve en büyük kardeşlere göre daha az kusurluluk şema puanına sahip olduğu tespit edilmiştir.

Cinsel Mit Envanteri toplam puanının, annenin eğitim durumu değişkenine göre ilişkisinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. İlk ve ortaokul mezunu anneye sahip olan üniversite öğrencilerinin, üniversite mezunu anneye sahip olanlara göre daha fazla cinsel mit inancı vardır. Annenin eğitim seviyesi yükseldikçe öğrencilerin cinsel mit envanterinden daha az puan aldıkları görülmüştür.

Young Şema Ölçeği alt boyutu olan duyguları bastırma ve kusurluluk şema alt boyutu puanının, annenin eğitim durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir. İlkokul ve altı eğitim durumu anneye sahip olan katılımcıların, lise ve üniversite mezunu anneye sahip olanlara göre daha fazla duygularını bastırma şema alt boyutundan puan aldıkları tespit edilmiştir. Ayrıca ilkokul ve altı eğitim durumuna sahip olan annelerin çocuklarının, lise ve üniversite mezunu annelerin çocuklarına göre daha fazla kusurluluk şema alt boyutu puanına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Cinsel Mit Envanteri toplam puanın, babanın eğitim durumu değişkenine göre incelenmesinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Üniversite eğitim derecesindeki babaların çocuklarının, diğer eğitim durumlarına sahip babaların çocuklarına göre cinsel mite inanma düzeyi en az olan grup olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca lise mezunu babaların çocuklarının da ilkokul mezunu babaların çocuklarına göre daha az cinsel mite inandıkları tespit edilmiştir. Baba eğitim düzeyi yükselen üniversite öğrencileri, cinsel mit envanterinden daha az puan almışlardır.

Young Şema Ölçeği alt boyutları ile baba eğitim durumu değişkeni arasında yüksek standartlar, onay arayıcılık, duyguları bastırma, duygusal yoksunluk ve cezalandırma şema alt boyutları arasında anlamlı farklılık elde edilmiştir. İlkokul mezunu ve altı eğitim durumuna sahip olan babaların çocuklarının, lise ve üniversite mezunu babaların çocuklarına göre daha fazla yüksek standartlar ve onay arayıcılık şema alt boyutundan puan aldıkları tespit edilmiştir. İlkokul mezunu ve altı ile ortaokul mezunu eğitim düzeyine sahip olan babaların çocuklarının, üniversite mezunu babaların çocuklarına göre daha fazla duyguları bastırma şemasına sahip oldukları tespit edilmiştir. İlkokul mezunu ve altı eğitim durumuna sahip olan babaların

çocuklarının, üniversite mezunlarına göre daha fazla duygusal yoksunluk ve cezalandırma şemasına sahip oldukları tespit edilmiştir. Baba eğitim düzeyi düştükçe, belirtilen şema alt boyutlarının puanları yükselmektedir.

Cinsel bilgi edinme kaynağına göre Cinsel Mit Envanteri toplam puanı gruplar arası farklılaşmaktadır. Cinsel bilgiyi erotik filmlerden öğrenenler, diğer tüm gruplara göre daha az cinsel mit inancına sahiptir. Cinsel bilgi ilk defa, en çok arkadaşlardan öğrenilmektedir.

Young Şema Ölçeği alt boyutunda bulunan dayanıksızlık, kusurluluk ve onay arayıcılık şemaları ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde küçük derecede anlamlı ilişki bulunmuştur. Dayanıksızlık, kusurluluk ve onay arayıcılık şema puanları arttıkça, cinsel mit ölçeğinden alınan puanlar düşmektedir. Dayanıksızlık şeması, Cinsel Mit Envanteriyle aralarında en düşük ilişki bulunan şemadır.

Young Şema Ölçeği alt boyutunda bulunan iç içe geçme, kendini feda etme, terk edilme, yetersiz öz denetim, sosyal izolasyon, yüksek standartlar, karamsarlık, cezalandırma, duyguları bastırma, başarısızlık ve duygusal yoksunluk şemaları ile Cinsel Mit Envanteri arasında negatif yönde orta derecede anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu şema alt boyutlarının puanları arttıkça anlamlı derecede cinsel mit envanteri puanları düşmektedir. İç içe geçme şeması, Cinsel Mit Envanteriyle en yüksek düzeyde ilişkili olan şemadır. Çalışmamızdaki Young Şema Ölçeği alt boyutlarının, Cinsel Mit inançlarının sadece %26'sını açıkladığı görülmektedir. Young Şema Ölçeği alt boyutları, cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumunun birlikte ele alındığı regresyon modelinde, bu değişkenlerin cinsel mit inanışlarının %34'ünü açıkladığı düşünülmektedir.

ÖNERİLER

Çalışmada erken dönem uyumsuz şemalar ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasındaki ilişkinin, bazı sosyo-demografik değişkenlerle incelenmesi amaçlanmıştır. Özellikle araştırmanın kolay ulaşılabilir örneklem yerine, kartopu örneklem seçimi ile yapılması ilişkinin güvenini arttırabilir. Aynı zamanda kadın ve erkeklerin, bazı mitlerde farklı şemaları aktifleştirebileceği için cinsiyete göre farklı değerlendirilmeleri ilerdeki araştırmaların konusu olabilir.

Araştırmada görüldüğü gibi kişilerin cinsel mit inançlarını etkileyen faktörler, zaman içerisinde değişebilmektedir. Örneğin araştırmamızda, literatüre göre beklenmeyen bir sonuç olan, ilk cinsel bilgiyi erotik/porno yayınlardan öğrenen kişilerin, cinsel mitlere inanma oranlarının anlamlı derecede daha az olduğu görülmüştür. Bu bulgunun alan çalışmaları ile çeliştiği görülmektedir. Araştırma bulgularımıza göre kontrollü bir şekilde izlenen porno/erotik yayınların, gençlerin cinsellikle ilgili bilgiye erişebilmeleri açısından yararlı olabileceği düşünülmektedir. Cinsellik dinamik bir süreçtir ve toplumların cinselliğe verdikleri anlam, zamanla birlikte değişebilir. Bu anlamda cinsellikle ilgili yapılan çalışmaların artırılması ve güncellenmesi gerekmektedir. Cinsellikle ilgili kulaktan dolma veya toplum içinde çarpıtılmış inançların, bilimsel bilgi ile değiştirilmesi için gençlere verilecek eğitim, ders ve seminerler son derece önemlidir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- AMERİKAN PSİKİYATRİ BİRLİĞİ, DSM-5 Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı, Çev. Ertuğrul Köroğlu, Boylam Psikiyatri Enstitüsü, 2003.
- ARNTZ Arnoud ve JACOB Gitta, Uygulamada Şema Terapi: Şema Mod Yaklaşımına Giriş Rehberi, Çev: Gonca Soygüt, Nobel Yayınevi, Ankara, 2016.
- DUMAN Nuriye Büyükkayacı, Cinselliğin Anatomisi ve Fizyolojisi, Nobel Tıp Kitapevi, İstanbul, 2019.
- FARRELL M. Joan, REİSS Neele ve SHAW A. İda, Şema Terapi Klinisyenin Rehberi, Çev: Sevinç Göral Alkan ve Emel Alkan, Psikonet Yayınları, İstanbul, 2015.
- Nancy L. MURDOCK, Psikolojik Danışma ve Psikoterapi Kuramları-Olgu Sunumu Yaklaşımıyla, Çev. Füsün Akkoyun, Nobel Yayınları, Ankara, 2016.
- ÖZGÜVEN İbrahim Ethem, Cinsellik ve Cinsel Yaşam, Pdrem Yayınları, Ankara, 1997.
- SCHULTZ P. Duane ve SCHULTZ Sydney Ellen, Modern Psikoloji Tarihi, Çev. Yasemin Aslay, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2004.
- YOUNG E. Jeffrey, BERNSTEİN P. David ve RAFAELİ Eskhol, Şema Terapi Ayırıcı Özellikler, Çev. H. Alp Karaosmanoğlu ve Nihan Azizlerli, Psikonet Yayınları, İstanbul, 2012.
- YOUNG E. Jeffrey, KLOSKO S. Janet and WEİSHAAR E. Marjorie, *Schema Therapy: A Practitioner's Guide*, The Guilford Press, New York, 2003.
- ZİLBERGELD Bernie, *The New Male Sexuality*, Bantam Books, New York, 1993.

MAKALELER

- AKAN Hülya ve DOĞAN Sultan, " Birinci Basamak Sağlık Hizmetinde Cinsel İşlev Bozukluklarına Yaklaşım ", Türk Aile Hekimliği Dergisi, 2011, Cilt:15, Sayı:2.
- AKSÖYEK Aydan ve CANATAR Taner, " Cinsellik ve Cinsel Eğitim ", Turkish Journal of Family Medicine & Primary care, 2015, Cilt: 9, Sayı: 2, 54-58, s.56.
- APAY Serap Ejder, AKPINAR Reva Balcı ve ARSLAN Sevban, " Öğrencilerin Cinsel Mitlerinin İncelenmesi ", Anadolu Hemşirelik Dergisi, 2013, Cilt:16, Sayı:2.
- AYGİN Dilek, AÇIL Hande, YAMAN Özge ve YILMAZ Ayşe Çelik, " Üniversite Okuyan Kadın Öğrencilerin Cinsel Mitler ile İlgili Görüşleri ", Androjeni Bülteni, 2017, Cilt:19, Sayı:2.
- BAKER D. Christine and SİLVA D. Padmal, " The Relationship Between Male Sexual Dysfunction and Belief in Zilbergeld's Myths: An Empirical Investigation", Sexual and Marial Therapy, 1988, Cilt:3, Sayı:2.
- BOZDEMİR Nafiz ve ÖZCAN Sevgi, " Cinselliğe ve Cinsel Sağlığa Genel Bakış ", Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care, 2011, Cilt:5, Sayı:4.
- CALVETE Esther ve ORUE İzaskun, "Cognitive Mechanisms of the Transmission of Violence: Exploring Gender Differences Among Adolescents Exposed to Family Violence", Journal of Family Violence, 2013, Sayı:28.
- CORİSTİNE Marjorie, WELBURN Ken, DAGG Paul, PONTEFRAC Amanda and JORDAN Shelley, "The Schema Questionnaire—Short Form: Factor Analysis and

Relationship Between Schemas and Symptoms”, Cognitive Therapy and Research, 2002, Cilt:26, Sayı:4.

CUMURCU Birgöl Elbozan, KARLIDAĞ Rifat ve ALMIŞ Behice Han, “ Fiziksel Engellilerde Cinsellik ”, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 2012, Cilt: 4, Sayı:1.

ÇERİ Özge, YILMAZ Ayşegül ve SOYKAN Atilla, “Cinsel İşlev Bozuklukları”, Türkiye Klinikleri J Psychiatry-Special Topics, 2008, Cilt:1, Sayı:2.

ÇETİN Saniye Korkmaz, BİLDİK Tezan, ERERMİŞ Serpil, DEMİRAL Nagehan, ÖZBARAN Burcu, TAMAR Müge ve AYDIN Cahide, “Erkek Ergenlerde Cinsel Davranış ve Cinsel Bilgi Kaynakları: Sekiz Yıl Arayla Değerlendirme”, Türk Psikiyatri Dergisi, 2008, Cilt:19, Sayı:4.

ÇINARBAŞ Deniz Canel ve NİLÜFER Gözde, “Adler ve Sulloway’ın Doğum Sırası Kuramları ve Görgül Bulgular ile İlgili Bir Derleme”, DTCF Dergisi, 2019, Cilt:59, Sayı:1.

DAVUL Özge Eriş ve YAZICI Aylın Ertekin, “Üniversite Yaşamının Cinsel Mit ve Tutumlara Etkisi”, Çukurova Medical Journal, 2009, Cilt:44, Sayı:4.

DİXON Missy, REYES J. Carla, LEPPERT F. Mark and PAPPAS M. Lisa, “Personality and Birth Order in Large Families”, Personality and Individual Differences, 2008, Cilt:44, Sayı:1.

EKMEN Betül Uyar, ÖZKAN Mustafa ve GÜL Talip, “ İnfertilite Tedavisi Gören Kadınlarda Cinsel Mitlere İnanma Düzeyi ”, Klinik Psikiyatri, 2017, Cilt: 20.

ERTÜRK İpek Şenkal ve KAYNAR Gülşen, “Kişilik Bozukluklarında Şema Terapi Yaklaşımı”, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2017, Cilt: 6, Sayı:12.

ETCİ Hilmi ve KARAGÖL Veysel, “Türkiyede İstihdam ve İşsizlik: 2000-2018”, Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2019, Cilt:7, Sayı:14.

GEREKLİOĞLU Çiğdem, BAŞHAN İbrahim ve AKPINAR Ersin, “Erkek cinsel işlev bozukluklarında aile hekimliği yaklaşımı”, Marmara Medical Journal, 2010, Cilt:23, Sayı:2.

GÜLSÜN Murat, AK Mehmet ve BOZKURT Ali, “ Psikiyatrik Açıdan Evlilik ve Cinsellik ”, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 2009, Cilt:1.

GÜNEŞ Mehmet, AKÇALI Hasan, DEDE Onur, OKAN Aslıhan, BULUT Mahmut, DEMİR Süleyman, ATLI Abdullah ve SİR Aytekin, “Prematür Ejekülasyon Olgularında Cinsel Mitlere İnanma Düzeyi”, Dicle Tıp Dergisi, 2016, Cilt:43, Sayı:2.

HARRİS E. Ashley and CURTİN Lisa, “Parental Perceptions, Early Maladaptive Schemas and Depressive Symptoms in Young Adults”, Cognitive Therapy and Research, 2002, Sayı:26.

ISHAK H. İzan, MFamMed, LOW Wah-Yun and OTHMAN Sajaratulnisah, “ Prevalence, Risk Factors, and Predictors of Female Sexual Dysfunction in a Primary Care Setting: A Survey Finding ”, J Sex Med, 2010, Cilt:7.

İNCESU Cem, “ Cinsel İşlevler ve Cinsel İşlev Bozuklukları ”, Klinik Psikiyatri, 2004, Cilt:3.

İNCESU Cem, “DSM-5 ve Cinsel İşlev Bozuklukları”, Nöropsikiyatri Arşivi, 2011, Cilt:48, Sayı:1.

KALKAN Melek ve KOÇ Hatice Epli, “Psikolojik Doğum Sırası Bireylerin Stresle Başa Çıkma Stratejilerinin Yordayıcısı mıdır?”, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2008, Cilt:3, Sayı:30.

KAPÇI Emine Gül ve HAMAMCI Zeynep, "Aile İşlevi ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişki: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Aracı Rolü ", Klinik Psikiyatri Dergisi, 2010, Cilt: 13.

KARACA Bahar Köse ve ATEŞ Nida, "Yaygın Anksiyete Bozukluğu ve Öfke Kontrol Probleminde Şema Terapiyi Kullanmak: Bir Vaka Üzerinden Anlatım", AYNA Klinik Psikoloji Dergisi, 2019, Cilt:6, Sayı:2.

KARASU Fatma ve SOHBET Rabia, "Hemşirelik Öğrencilerinin Cinsel Mitler Hakkındaki Görüşleri", Kadın Sağlığı ve Hemşireliği Dergisi, 2019, Cilt:5, Sayı:2.

KHOSRAVİ Zohreh, ATTARİ Azadeh ve REZAEİ Somaye, " Intimate Partner Violence in Relation to Early Maladaptive Schemas in A Group of Outpatient Iranian Women", Social and Behavioral Sciences, 2011, Cilt:30.

KILINÇ Mustafa ve ÖNDER Ayşenur, "Orta Okul Öğrencilerinin Erken Dönem Uyumsuz Şemaları ile Duygu Düzenleme Yöntemleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 2019, Cilt:14, Sayı:20.

KİLCİ Şeyma ve ÖZSOY Sevgi, "Evlilik Hazırlığı Yapan Çiftlerin Cinsel Mitlere İnanma Durumları ve Etkileyen Faktörler", Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi, 2019, Cilt:5, Sayı:2.

KİNSEY Alfred Charles, POMEROY B. Wardwell and MARTİN E. Clyde and GEBHARD H. Paul, " Sexual Behavior in the Human Female", Harvard Law Review, 1954, Cilt:67, Sayı:3.

KİNSEY Alfred Charles, POMEROY B. Wardwell and MARTİN E. Clyde, " Sexual Behavior in the Human Male ", *American Journal of Public Health*, 2003, Cilt:93, Sayı:6.

KORA Kaan ve KAYIR Arşaluys, " Cinsel Roller ve Cinsel Mitler ", Düşünen Adam Dergisi, 1996, Cilt:9, Sayı:2.

KUKULU Kamile, GÜRSOY Elif ve SÖZER Gülşen Ak, "Turkish University Students Beliefs in Sexual Myths ", *Sexuality and Disability*, 2009, Cilt: 27, Sayı:1.

LAUMANN O. Edward, PAİK Anthony and ROSEN C. Raymond, "Sexual Dysfunction in the United States Prevalence and Predictors", *JAMA*, 1999, Cilt:281, Sayı:6.

MCCARTHY J. Randy, CROUCH L. Julie, BASHAM R. Ariel, MİLNER S. Joel and SKOWRONSKİ J. John, "Validating the Voodoo Doll Task as A Proxy for Aggressive Parenting Behavior", *Psychology of Violence*, 2016, Cilt:6, Sayı:1.

MCGİNN Lata, CUKOR K. Daniel ve SANDERSON C. William, "The Relationship Between Parenting Style, Cognitive Style and Anxiety and Depression: Does Increased Early Adversity Influence Symptom Severity Through the Mediating Role of Cognitivestyle", *Cognitive Therapy and Research*, 2005, Cilt:29, Sayı:2.

MERT Derya Güliz ve ÖZEN Nurper Erberk, "Genel Psikiyatri Polikliniğine Başvuran Kadın Hastalarda Cinsel İşlev Bozukluğu ve İlişkili Sosyokültürel Parametrelerin Değerlendirilmesi", Klinik Psikiyatri, 2011, Cilt:14.

MOREİRA D. Edson, GLASSER B. Dale, NİCOLASİ Alfredo, DUARTE G. Fernanda and GİNGEL Clive, "Sexual Problems and Help-Seeking Behaviour in Adults in the United Kingdom and Continental Europe ", *Sexual Medicine*, 2007, Cilt:101.

NAMLI Zeynep, KARAKUŞ Gonca, TAMAM Lut ve DEMİRKOL Mehmet Emin, "Bipolar Bozuklukta Cinsellik ve Cinsel İşlev Bozuklukları ", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2016, Cilt:8, Sayı:4.

NİLÜFER Gözde ve ÇINARBAŞ Deniz Canel, "Doğum Sırası, Algılanan Ebeveynlik Biçimleri ve Erken Dönem Uyumsuz Şemalar Arasındaki İlişki", Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 2018, Cilt:25, Sayı:2.

NYMAN Lawrence, "The Identification of Birth Order Personality Attributes", The Journal of Psychology, 1995, Cilt:129, Sayı:1.

OĞUR Pakize, UTKUALP Nevin ve AYDINOĞLU Nejla, "Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Cinsellikle İlgili İnanışları", Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, 2016, Cilt:25, Sayı:1.

ÖNGEN Burcu ve AYTAÇ Serpil, "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerlendirme İlişkisi", Sosyoloji Konferansları, 2013, Sayı:48.

ÖZAYDINLIK Kevser, "Toplumsal Cinsiyet Temelinde Türkiye'de Kadın ve Eğitim", Sosyal Politika Çalışmaları Derneği, 2014, Sayı:14, 93-112.

ÖZMEN Haşim Ercan, "Cinsel Mitler ve Cinsel İşlev Bozuklukları", Psikiyatri Dünyası, 1999, Cilt:3, Sayı:2.

ÖZSUNGUR Berna, "Cinsel Kimlik Gelişimi ve Cinsel Kimlik Bozukluğunda Psikososyal Değişkenler: Gözden Geçirme", Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 2010, Cilt:17, Sayı:3.

PONCE N. Allison, WILLIAMS Michelle ve ALLEN George, "Experience of Maltreatment As A Child and Acceptance of Violence in Adult Intimate Relationships: Mediating Effects of Distortions in Cognitive Schemas", Violence and Victims, Cilt:19, Sayı:1.

SET Turan, DAĞDEVİREN Nezih ve AKTÜRK Zekeriya, "Ergenlerde Cinsellik", Genel Tıp Dergisi, 2006, Cilt:16, Sayı:3.

SOYGÜT Gonca, KARAOSMANOĞLU Alp ve ÇAKIR Zehra, "Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Değerlendirilmesi: Young Şema Ölçeği Kısa Form-3'ün Psikometrik Özelliklerine İlişkin Bir İnceleme", Türk Psikiyatri Dergisi, 2009, Cilt:20, Sayı:1.

STEWART Alan, "Can Knowledge of Client Birth Order Bias Clinical Judgment?", Journal of Counseling and Development, 2004, Cilt:82, Sayı:2.

SUNGUR Mehmet Zihni, "Cinsel Eğitim", Klinik Psikiyatri Dergisi, 1998, Cilt:2.

ŞİMŞEK Çağlar, BARLAS Gül Ünsal ve ARDIÇ Elif, "Sağlık Çalışanlarında Cinselliğin Değerlendirilmesi", Jaren, 2018, Cilt:4, Sayı:3.

TORUN Fuat, TORUN Sebahat Dilek ve ÖZAYDIN A. Nilüfer, "Erkeklerde Cinsel Mitlere İnanma Oranları ve Mitlere İnanmayı Etkileyen Faktörler", Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi, 2011, Cilt:24.

UĞUZ Şükrü, SOYLU Levent, UNAL Mehmet, Diler Rasim Somer ve Evlice Yunus Emre, "Psychosocial Factors and Sexual Dysfunctions: A Descriptive Study in Turkish Males", Psychopathology, 2004, Cilt:37.

YHR Joshua, QUINN C Paul and KUHN Abbie, "Representation of the Gender of Human Faces by Infants: A Preference for Female", Perception, 2002, Cilt:31.

YALÇIN Süleyman Barboros, AK Mehmet, KAVAKLI Mehmet ve KESİCİ Şahin, "Mutluluğun Önündeki Engel: Erken Dönem Uyumsuz Şemalar", Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi, 2018, Cilt:7, Sayı:1.

YAŞAN Aziz ve GÜRGEN Faruk, "Cinsel Partneri Olan Bir Hemşire Grubu ile Hiç Cinsel Partneri Olmamış Bir Hemşire Grubunun Cinsel Bilgi Edinme Yolları ve Cinsel Mitlerin Yaygınlığının Karşılaştırılması", Yeni Symposium, 2004, Cilt:42, Sayı:2.

YILDIZ Aylin Demirli, "Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Yalnızlığın Üniversite Uyum Düzeyi ile İlişkisi", Türk Psikoloji Dergisi, 2018, Cilt:33, Sayı:81.

YILDIZ Muhammet, "Üniversite Öğrencilerinde Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Depresif Belirtilere Etkisi", İhlara Eğitim ve Araştırma Dergisi, 2017, Cilt:2, Sayı:2.

ZEREN Fatma ve GÜRSOY Elif, " Neden Cinsel Sağlık Eğitimi? ", Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 2018, Cilt: 8, Sayı:1.

ZOSULS M. Kristina, RUBLE N. Diane, LEMONDA Catherine S. Tamis, SHROUT E. Patrick, BORNSTEIN H. Marc, and GREULICH K Faith, " The Acquisition of Gender Labels in Infancy: Implications for Gender-Typed Play ", Developmental Psychology, 2009, Cilt:45, Sayı:3.

TEZLER

AKÇOR Aslıhan, Yetişkinlerde Depresyon Anksiyete ve Stres Belirtileri ile Erken Dönem Uyumsuz Şemalar Arasındaki İlişkide Bilinçli Farkındalığın Etkisi, Yakın Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefkoşa, 2019 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

BOYSAN Murat, Üniversite Öğrencilerinde Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Başa Çıkma Stilleri ve Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkilere Yönelik Bir Model Sınaması, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2012 **(Yayımlanmamış Doktora Tezi)**.

ÇOLAKOĞLU Elif Tuğçe, Genç Yetişkinlerde Kendilik Algısı, Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Algılanan Ebeveynlik Stilleri ve Kişilerarası ilişkiler, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2012 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

DİKER Gizem, Kadın Cinsel İşlev Bozukluğunda Cinsel Mitlere İnanma Düzeyi, Cinsel Bilgi ve Benlik Saygısı, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2017 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

DİLMAÇ Polen Güneş, Ebeveyn Kişilik Özellikleri, Aile Tutumları, Demografik Değişkenler ile Erişkinlik Bağlanma Modelleri, Depresyon Belirtileri ve Erken Dönem Uyumsuz Şemaları Arasındaki İlişki, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2018 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

EKİNCİ Ecem Atıla, Psikopatolojik Belirtilerin Narsisistik Özellikler ve Başa Çıkma Tarzları ile İlişkilerinin İncelenmesi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2018, s.67 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

GÜNGÖR Abide, Lise Öğrencilerinin Özsaygı Düzeylerini Etkileyen Etmenler, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1989 **(Yayımlanmamış Doktora Tezi)**.

KARACA Bedia Kalemzer, Cinsel Yönelimin Cinsel Mitler, Yetişkin Bağlanma Stilleri ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Üzerindeki Etkisi ", Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2018 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

KEVLEKÇİ Merve, Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Tutumlar ve Hatalı Otomatik Düşüncelerin Depresif Duygudurum ve İntihar Düşüncelerine Etkisi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2013 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

KOCAGÖZ Sevilay Zorlu, Cinsel İşlev Bozukluğu Tipleri ve Cinsel Mitler Arasındaki İlişki, Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Uludağ Üniversitesi, Bursa, 2008 **(Yayımlanmamış Doktora Tezi)**.

ÖZDEMİR Özcan, Sağlık Çalışanlarının Cinsel Mitlere İnanma Durumları ve Etkileyen Faktörler, Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin, 2018 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ŞAHBAZ Tuğçe, Cinsel Mitlerin Cinsel İşlev Bozukluğu ve Kaygı Üzerinde Etkisi, Işık Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İstanbul, 2017 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ŞAHİN Zeynep, Aile İçi Şiddet Mağduru Olan Kadınlarda Kendilik Algısı, Psikopatoloji ve Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri, Işık Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İstanbul, 2018 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ŞİMŞEK Çağlar, Sağlık Çalışanlarının Cinsel Mit İnançlarının Cinsel Doyumlarına Etkisi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2015 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

TAŞKALE Nermin, Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınların Şema Terapi Modeli Açısından İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

TURAN Ayşe, Evli Bireylerin Cinsel Mit İnançları, Cinsel Bilgi Düzeyleri, İlişkilerindeki Mutluluk Düzeyleri ve Cinsel Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2013 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ÜZÜMCÜ Elif, Büyükleme ve Kırılgan Narsistik Kişilik Özellikleri ile İlişkili Faktörlerin Şema Terapi Modeli Açısından İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2016 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ZİYA Ayşe Zeynep, Üniversite Öğrencilerinin Cinsel Mit İnançları, Cinsel Bilgi Düzeyleri ve Cinsel Tutumları Arasındaki İlişkiler, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2015, s.74 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

İNTERNET KAYNAKLARI

CETAD (Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği), "Bilgilendirme Dosyası 1: Cinsel Yaşam ve Sorunları", <http://www.cetad.org.tr/yayinlar/list/21/cinsel-yasamve-sorunlari> (Erişim Tarihi: 19.05.2019).

CETAD (Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği), "Bilgilendirme Dosyası 6: Erkek Cinselliği", <https://www.cetad.org.tr/CetadData/Books/40> (Erişim Tarihi: 25.01.2020).

CİSED, (Cinsel Sağlık Enstitüsü Derneği), "Cinsel Mitler", <https://www.cised.org.tr/sayfa146.html> (Erişim Tarihi: 12.05.2020).

TÜRK DİL KURUMU (TDK), "Genel Türkçe Sözlük", <http://www.tdk.gov.tr>. (Erişim Tarihi: 26.04.2019).

WORLD HEALTH ORGANİZATİON (WHO), "Developing Sexual Health Programmes", http://whqlibdoc.who.int/hq/2010/WHO_RHR_HRP_10.22_eng.pdf?ua=1 (Erişim Tarihi: 10.03.2020).

EKLER

EK-A: ETİK KURULU KARAR ÖRNEĞİ

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURUL BAŞKANLIĞI

ETİK KURULU KARAR ÖRNEĞİ

TOPLANTI TARİHİ : 30.05.2019
TOPLANTI SAYISI : 2019-14

KARAR NO:2019-14-11 : Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi İbrahim Kerem YILMAZ'ın "Üniversite Öğrencilerinde Cinsel Mitlere İnanma Düzeyi İle Çocukluk Çağı Erken Dönem Uyumsuz Şemaların İlişkisi" konulu tezi hakkında yapacağı anket çalışmasının, etik kurallara uygun olup olmadığını tespit etmek üzere, Etik Kurulumuzun 10.04.2019 tarih ve 2019-9 sayılı toplantısında, İGÜ Etik Kurul Yönergesinin 12(1) maddesine göre değerlendirme yapmak üzere görevlendirilen öğretim elemanlarının raporları incelenmiş olup, ilgili çalışmada yer alan bilimsel araştırmanın etik kurallara uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Nuri KURTUOĞLU
Rektör Yardımcısı
ASLI GİBİDİR

30 Mayıs 2019

EK- B: BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Bu araştırma İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi İbrahim Kerem YILMAZ tarafından, Prof Dr. Emine Zinnur KILIÇ danışmanlığında yapılmaktadır. Gönüllü olarak katkı sağlamış olduğunuz bu çalışmanın adı : “Üniversite Öğrencilerinde Cinsel Mitlere İnanma Düzeyinin Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ile İlişkisi” dir. Yapılan bu bilimsel çalışma yaklaşık 20 dakika sürecektir. Araştırma kapsamında sağlıklı sonuçlar elde edebilmek için hiçbir soruyu boş bırakmamanız önemlidir. Kimlik bilgileriniz hiçbir şekilde bir başkasıyla paylaşılmayacaktır.

Bilgilendirilmiş gönüllü onam formundaki tüm açıklamaları okudum. Araştırmacının anlattıklarını dinledim, kişisel bilgilerimin paylaşılmayacağını ve farklı amaçlarla kullanılmayacağını anladım. Bu araştırmaya gönüllü olarak hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Gönüllünün Adı-Soyadı:

İmza:

Açıklamaları yapan;
Adı-Soyadı: İbrahim Kerem YILMAZ

Tel: 0531 351 31 74
E-posta: ikyistanbul@outlook.com

EK-C: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sevgili öğrenciler,

Üniversite öğrencilerinin cinsel mitlere inanma düzeyi ile çocukluk çağı erken dönem uyumsuz şemaların arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik olarak yürütülen bu çalışmada sizden istenilen, bölümlerin başında bulunan yönergeleri dikkatle okuyarak soruları yanıtlamanızdır. Sorulara vereceğiniz tüm yanıtlar gizli tutulacak ve bu çalışmadan elde edilen veriler grup olarak değerlendirilecektir. Bu nedenle ölçeğin üzerine kimliğinizi belirleyecek bilgileri yazmayınız. Bu ölçeğe vereceğiniz yanıtlar, çalışmanın amacına ulaşması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle tüm soruları lütfen yanıtlayınız.

Bu çalışma için ayıracağınız zaman ve katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

İbrahim Kerem Yılmaz
İstanbul Gelişim Üniversitesi
Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz?

Erkek Kadın

2. Medeni Hali?

Evli Bekâr Boşanmış Dul

3. Kaçınıcı çocuksunuz?

En küçük Ortanca En büyük Tek çocuk

4. Eğitim durumunuz nedir?

Lisans Yüksek Lisans Yüksek Lisans ve üzeri

5. Annenizin eğitim durumu nedir?

Okur-yazar değil Okur -yazar İlkokul mezunu Ortaokul mezunu
 Lise mezunu Üniversite mezunu Yüksek lisans ve üzeri

6. Babanızın eğitim durumu nedir?

Okur-yazar değil Okur -yazar İlkokul mezunu Ortaokul mezunu
 Lise mezunu Üniversite mezunu Yüksek lisans ve üzeri

7. Aylık Geliriniz?

1000 ve altı 1000-2000 2000-3000 3000 ve üstü

8. İlk Cinsel Bilgileri Edinme Şekliniz?

Aile Okul Arkadaş Eşinden Kitap-TV Porno
 Bilgi edinmedim

9. Genel Olarak Cinsel Hayatınızı Nasıl Değerlendirirsiniz?

Yok Kötü Orta İyi Çok İyi

10. Ailenizden hiç şiddet gördünüz mü? Evet Hayır

EK-D: CİNSEL MİTLERİ DEĞERLENDİRME ENVANTERİ (CMDE)

Günümüzde insan cinselliği konusunda önemli gelişmeler olmasına karşın, çok az sayıda insan cinsellik hakkında doğru ve yeterli bilgiye sahiptir. Toplumda yerleşmiş ve sorgulanmadan kabul edilen “yanlış inanışlar”, “kalıp düşünceler” cinsel sorunların oluşumunda önemli yer tutar. Bu form cinsellikle alakalı doğru bildiğiniz yanlışları ölçmek için kullanılmaktadır. Her bir maddeyi **doğru** ya da **yanlış** olarak işaretleyin.

	Evet	Hayır
1) Erkek her zaman seks ister ve her zaman sekse hazırdır.		
2) Cinsel ilişkiyi daima erkek başlatmalıdır.		
3) Kadının seksi başlatması ahlaksızlıktır.		
4) Bir sevişmede erkek, sorumluluğu üstlenmek ve yönetmek zorundadır.		
5) Sevişme cinsel birleşme demektir.		
6) İyi sekste amaç cinsel birleşmedir.		
7) Sevişme her zaman doğal ve kendiliğinden olmalıdır; sevişme hakkında konuşmak ve düşünmek onu bozar.		
8) Tüm fiziksel temaslara cinsel birleşmeye gitmelidir.		
9) Erkekler bazı duygularını belli etmemelidir (ağlamak gibi).		
10) Erkek cinsel organının boyutu cinsel gücün göstergesidir.		
11) Sertleşmiş büyük bir penis iyi sevişmenin anahtarıdır.		
12) Büyük erkek cinsel organı, kadının daha çok uyarılmasını sağlar.		
13) Sertleşme daima cinsel arzu ile uyarılma işaretidir.		
14) Erkeğin cinsel organında sertleşme olunca en yakın zamanda boşalmalıdır.		
15) Erkek cinsel organında sertleşmenin kaybı, eşini çekici bulmadığı anlamına gelir.		
16) Her erkek her kadına nasıl zevk vereceğini bilmelidir.		
17) Kadınlar eller kullanılmadan penis hareketleri ile orgazm olmalıdırlar.		
18) Sevişme ancak iki tarafın birlikte orgazm olması ile güzeldir.		
19) Eşler birbirlerini sevdikleri zaman sevişmekten nasıl zevk alabileceklerini bilirler.		
20) Seks doğaldır, öğrenilemez.		
21) Mastürbasyon kirlili ve zararlıdır.		
22) Cinsel ilişki içerisinde mastürbasyon yanlıştır.		
23) Cinsel fanteziler kurmak yanlıştır.		
24) Olgunlaşmış erkekler, fantezi ve mastürbasyona karşı olan ilgilerini kaybederler.		
25) Erkek ya da kadın sevişmeye hayır diyemez.		
26) Sevişmede neyin normal olduğuna ilişkin belirli ve kesin kurallar vardır.		
27) Oral seks pistir.		
28) Oral seks olgunlaşmamışlığın göstergesidir.		
29) Erkeğin cinsel sorunlarından kadınlar sorumludur, doktor-tedavi işe yaramaz.		
30) Kadın cinsel ilişkiyi reddederse kocasının onu dövme hakkı vardır.		

EK-E: YOUNG ŞEMA ÖLÇEĞİ KISA FORM-3 (YŞÖ-KF3)

Yönerge: Aşağıda, kişilerin kendilerini tanımlarken kullandıkları ifadeler sıralanmıştır. Lütfen her bir ifadeyi okuyun ve sizi ne kadar iyi tanımladığına karar verin. Emin olamadığınız sorularda neyin doğru olabileceğinden çok, sizin **duygusal olarak** ne hissettiğinize dayanarak cevap verin. Bir kaç soru, anne babanızla ilişkiniz hakkındadır. Eğer biri veya her ikisi şu anda yaşamıyorlarsa, bu soruları o veya onlar hayatta iken ilişkinizi göz önüne alarak cevaplandırın. 1 den 6'ya kadar olan seçeneklerden sizi tanımlayan en yüksek şıkkı seçerek her sorudan önce yer alan boşluğa yazın.

Derecelendirme:

- 1- Benim için tamamıyla yanlış
- 2- Benim için büyük ölçüde yanlış
- 3- Bana uyan tarafı uymayan tarafından biraz fazla
- 4- Benim için orta derecede doğru
- 5- Benim için çoğunlukla doğru
- 6- Beni mükemmel şekilde tanımlıyor

1. _____ Bana bakan, benimle zaman geçiren, başıma gelen olaylarla gerçekten ilgilenen kimsem olmadı.
2. _____ Beni terkedeceklerinden korktuğum için yakın olduğum insanların peşini bırakmam.
3. _____ İnsanların beni kullandıklarını hissediyorum
4. _____ Uyumsuzum.
5. _____ Beğendiğim hiçbir erkek/kadın, kusurlarımı görürse beni sevmez.
6. _____ İş (veya okul) hayatımda neredeyse hiçbir şeyi diğer insanlar kadar iyi yapamıyorum
7. _____ Günlük yaşamımı tek başıma idare edebilme becerisine sahip olduğumu hissetmiyorum.
8. _____ Kötü bir şey olacağı duygusundan kurtulamıyorum.
9. _____ Anne babamdan ayrılmayı, bağımsız hareket edebilmeyi, yaşlılarım kadar, başaramadım.
10. _____ Eğer istediğimi yaparsam, başımı derde sokarım diye düşünürüm.
11. _____ Genellikle yakınlarıma ilgi gösteren ve bakan ben olurum.
12. _____ Olumlu duygularımı diğerlerine göstermekten utanırım (sevdiğimi, önemsendiğimi göstermek gibi).
13. _____ Yaptığım çoğu şeyde en iyi olmalıyım; ikinci olmayı kabullenemem.
14. _____ Diğer insanlardan bir şeyler istediğimde bana "hayır" denilmesini çok zor kabullenirim.
15. _____ Kendimi sıradan ve sıkıcı işleri yapmaya zorlayamam.

16. _____ Paramın olması ve önemli insanlar tanıyor olmak beni değerli yapar.
17. _____ Her şey yolunda gidiyor görünse bile, bunun bozulacağını hissederim.
18. _____ Eğer bir yanlış yaparsam, cezalandırılmayı hak ederim.
19. _____ Çevremde bana sıcaklık, koruma ve duygusal yakınlık gösteren kimsem yok.
20. _____ Diğer insanlara o kadar muhtacım ki onları kaybedeceğim diye çok endişeleniyorum.
21. _____ İnsanlara karşı tedbiri elden bırakmam yoksa bana kasıtlı olarak zarar vereceklerini hissederim.
22. _____ Temel olarak diğer insanlardan farklıyım.
23. _____ Gerçek beni tanırlarsa beğendiğim hiç kimse bana yakın olmak istemez.
24. _____ İşleri halletmede son derece yetersizim.
25. _____ Gündelik işlerde kendimi başkalarına bağımlı biri olarak görüyorum.
26. _____ Her an bir felaket (doğal, adli, mali veya tıbbi) olabilir diye hissedyorum.
27. _____ Annem, babam ve ben birbirimizin hayatı ve sorunlarıyla aşırı ilgili olmaya eğilimliyiz.
28. _____ Diğer insanların isteklerine uymaktan başka yolum yokmuş gibi hissedyorum; eğer böyle yapmazsam bir şekilde beni reddederler veya intikam alırlar.
29. _____ Başkalarını kendimden daha fazla düşündüğüm için ben iyi bir insanım.
30. _____ Duygularımı diğerlerine açmayı utanç verici bulurum.
31. _____ En iyisini yapmalıyım, "yeterince iyi" ile yetinemem.
32. _____ Ben özel biriyim ve diğer insanlar için konulmuş olan kısıtlamaları veya sınırları kabul etmek zorunda değilim.
33. _____ Eğer hedefime ulaşamazsam kolaylıkla yılgınlığa düşer ve vazgeçerim.
34. _____ Başkalarının da farkında olduğu başarılar benim için en değerlisidir.
35. _____ İyi bir şey olursa, bunu kötü bir şeyin izleyeceğinden endişe ederim.
36. _____ Eğer yanlış yaparsam, bunun özürü yoktur.
37. _____ Birisi için özel olduğumu hiç hissetmedim.
38. _____ Yakınlarımın beni terk edeceği ya da ayrılacağından endişe duyarım
39. _____ Herhangi bir anda birileri beni aldatmaya kalkışabilir.
40. _____ Bir yere ait değilim, yalnızım.
41. _____ Başkalarının sevgisine, ilgisine ve saygısına değer bir insan değilim.

42. _____ İş ve başarı alanlarında birçok insan benden daha yeterli.
43. _____ Doğru ile yanlış birbirinden ayırmakta zorlanırım.
44. _____ Fiziksel bir saldırıya uğramaktan endişe duyarım.
45. _____ Annem, babam ve ben özel hayatımız birbirimizden saklarsak, birbirimizi aldatmış hisseder veya suçluluk duyarız
46. _____ İlişkilerimde, diğer kişinin yönlendirici olmasına izin veririm.
47. _____ Yakınlarımla o kadar meşgulüm ki kendime çok az zaman kalıyor.
48. _____ İnsanlarla beraberken içten ve cana yakın olmak benim için zordur.
49. _____ Tüm sorumluluklarımı yerine getirmek zorundayım.
50. _____ İstedığimi yapmaktan alıkonulmaktan veya kısıtlanmaktan nefret ederim.
51. _____ Uzun vadeli amaçlara ulaşabilmek için şu andaki zevklerimden fedakarlık etmekte zorlanırım
52. _____ Başkalarından yoğun bir ilgi görmezsem kendimi daha az önemli hissedirim.
53. _____ Yeterince dikkatli olmazsanız, neredeyse her zaman bir şeyler ters gider.
54. _____ Eğer işimi doğru yapmazsam sonuçlara katlanmam gerekir.
55. _____ Beni gerçekten dinleyen, anlayan veya benim gerçek ihtiyaçlarım ve duygularımı önemseyen kimsem olmadı.
56. _____ Önem verdiğim birisinin benden uzaklaştığını sezersem çok kötü hissedirim.
57. _____ Diğer insanların niyetleriyle ilgili oldukça şüpheciyimdir.
58. _____ Kendimi diğer insanlara uzak veya kopmuş hissediyorum.
59. _____ Kendimi sevilebilecek biri gibi hissetmiyorum.
60. _____ İş (okul) hayatımda diğer insanlar kadar yetenekli değilim.
61. _____ Gündelik işler için benim kararlarım güvenilemez.
62. _____ Tüm paramı kaybedip çok fakir veya zavallı duruma düşmekten endişe duyarım.
63. _____ Çoğunlukla annem ve babamın benimle iç içe yaşadığını hissediyorum. Benim kendime ait bir hayatım yok.
64. _____ Kendim için ne istediğimi bilmediğim için daima benim adıma diğer insanların karar vermesine izin veririm.
65. _____ Ben hep başkalarının sorunlarını dinleyen kişi oldum.
66. _____ Kendimi o kadar kontrol ederim ki insanlar beni duygusuz veya hissiz bulurlar.
67. _____ Başarmak ve bir şeyler yapmak için sürekli bir baskı altındayım.

68. _____ Diğer insanların uyduğu kurallara ve geleneklere uymak zorunda olmadığımı hissediyorum.
69. _____ Benim yararına olduğunu bilsem bile hoşuma gitmeyen şeyleri yapmaya kendimi zorlayamam.
70. _____ Bir toplantıda fikrimi söylediğimde veya bir topluluğa tanıtıldığımda onaylanılmayı ve takdir görmeyi isterim.
71. _____ Ne kadar çok çalışırsam çalışayım, maddi olarak iflas edeceğimden ve neredeyse her şeyimi kaybedeceğimden endişe ederim.
72. _____ Neden yanlış yaptığının önemi yoktur; eğer hata yaptıysam sonucuna da katlanmam gerekir.
73. _____ Hayatımda ne yapacağımı bilmediğim zamanlarda uygun bir öneride bulunacak veya beni yönlendirecek kimsem olmadı.
74. _____ İnsanların beni terk edeceği endişesiyle bazen onları kendimden uzaklaştırırım.
75. _____ Genellikle insanların asıl veya art niyetlerini araştırırım.
76. _____ Kendimi hep grupların dışında hissedirim.
77. _____ Kabul edilemeyecek pek çok özelliğim yüzünden insanlara kendimi açamıyorum veya beni tam olarak tanımalarına izin vermiyorum.
78. _____ İş (okul) hayatımda diğer insanlar kadar zeki değilim.
79. _____ Ortaya çıkan gündelik sorunları çözebilme konusunda kendime güvenmiyorum.
80. _____ Bir doktor tarafından herhangi bir ciddi hastalık bulunmamasına rağmen bende ciddi bir hastalığın gelişmekte olduğu endişesine kapılıyorum.
81. _____ Sık sık annemden babamdan ya da eşimden ayrı bir kimliğimin olmadığını hissediyorum.
82. _____ Haklarıma saygı duyulmasını ve duygularımın hesaba katılmasını istemekte çok zorlanıyorum.
83. _____ Başkaları beni, diğerleri için çok, kendim için az şey yapan biri olarak görüyorlar.
84. _____ Diğerleri beni duygusal olarak soğuk bulurlar.
85. _____ Kendimi sorumluluktan kolayca sıyıramıyorum veya hatalarım için gerekçe bulamıyorum.
86. _____ Benim yaptıklarımın, diğer insanların katkılarından daha önemli olduğunu hissediyorum.
87. _____ Kararlarıma nadiren sadık kalabilirim.
88. _____ Bir dolu övgüler ve iltifat almam kendimi değerli birisi olarak hissetmemi sağlar.
89. _____ Yanlış bir kararın bir felakete yol açabileceğinden endişe ederim.
90. _____ Ben cezalandırılmayı hakeden kötü bir insanım.

